

**GOZDNO
GOSPODARSTVO**
SLOVENJ GRADEC D.D.

lajo: XXXVI december 2004

Viharnik

Poštnina plačana pri
pošti Slovenj Gradec.
Cena 800 tolarjev

naslovna tema

50 let urejanja gozdov

gozdarstvo

Prednovoletni klepet

kmetijstvo

Steljeraja na Ledrovi kmetiji

zdravstvo

Zdravilni viri sadja in zelenjave

Srečno
2005

Zaključek leta ali konec nekega časovnega obdobja je le trenutek in kamenček v mozaiku življenja posameznika in prav tako le trenutek v mozaiku našega podjetja, v okviru katerega nas kot posameznike združuje skupen cilj, to je oskrbovati ljudi z lesom za njihove bivalne in energetske potrebe.

Značilnost poslovanja današnjega časa je vse večja hitrost in nenehne spremembe, ki povečujejo negotovost našega življenja in zato terjajo nenehno prilagajanje nanje. Generator sprememb je vsekakor današnji trg,

ki nenehno pospešuje potrebo po razvoju, prilagajanju in znanju. Zato je nujno, da večkrat in ne samo ob zaključku leta preverjamo svoje cilje in poti do njih. Pot do cilja je pomembnejša od cilja samega. Po njej nikoli ne hodimo sami, čeprav je v podjetju posameznik še vedno najpomembnejši in edini, ki ustvarja vrednost. Vendar pogosto pozabljamo,

da je človek v svojem osebnem razvoju najprej skupinsko in šele nato posamezno bitje. Sožitje z drugimi je prvotnejše kot samostojnost.

Ljudje imamo veliko skupnega, toda nekatere lastnosti pripadajo le posamezniku. V življenju nikoli ne srečamo človeka, ki nas ne bi v neki lastnosti prekašal. Zlitje različnih last-

nosti posameznikov v uglasen tim, kot ga poznamo v vrhunski športni ekipi ali glasbenem ansamblu, je za doseganje zastavljenih ciljev po načrtovani in ubrani poti danes nujen tudi v podjetju.

V upanju, da ste v letošnjem letu uresničili svoje osebne želje in dosegli skupne cilje v okolju, v katerem živite in ustvarjate, Vam želim sreče in zdravja, da boste lahko svoje izvirne elemente prispevali v skupni mozaik.

**Direktor
Gozdnega gospodarstva
Slovenj Gradec d.d.
Silvo PRITRŽNIK, univ.
dipl. inž.**

Ko leto 2004 počasi zapira svoja vrata, se skozi misli utrjejo trenutki, ki so zaznamovali mejnike na gozdarski poti preteklega leta. Pot Zavoda za gozdove Slovenije je zaznamovala izdelava vizije razvoja, ki bo značilno vplivala na našo organizacijo in delo v prihodnje.

Najpomembnejši jubilej je gotovo petdeset let gozdno-gospodarskega načrtovanja. Pred pol stoletja je bil izdelan prvi gozdnogospodarski načrt v enoti Mislinja. Pomemben mejnik je vstop Slovenije v EU, ki je lastnikom prinesel dodatna sredstva pri sofinanciranju vlaganj v gozdove. Izdelali smo vso potrebno dokumentacijo in izvedli kontrolo. Na drugi strani smo morali finančna sredstva za delovanje javne gozdarske službe pridobivati s pomočjo lobiranja politike, saj je gozdarski del Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano na tem področju popolnoma odpovedal. No, pa saj to ni

prvič ... EU prinaša poslovne novosti na področju ekonomije in uprave, gozdarji pa lahko v zameno brez sramu ponudimo strokovna načela sonaravnosti, ki so med vodilnimi v Evropi.

Sprejet Zakon o divjadi in lovstvu naj bi prinesel spore med lastnike zemljišč in lovce, pa so se za meje lovišč sprli lovci kar med sabo, čeprav niso lastniki ne zemljišč ne divjadi. Vlada Republike Slovenije je v celoti sprejela predlog mej med lovišči, ki ga je pripravil Zavod za gozdove Slovenije. Pomembno pa je dejstvo, da je koroška regija dobila lovsko-upravljalno območje in da bo naša območna enota izdelovala dolgoročne in letne lovsko-gospodarske načrte. Zavod za gozdove Slovenije

po novem zakonu upravlja kar z desetimi gojitvenimi lovišči, kar mu daje večji vpliv in moč tudi na tem področju.

Pomemben mejnik v preteklem letu bi lahko označili otvoritev gozdnih učnih poti na Rahtelu v Slovenj Gradcu in pri Lopanu v Mislinji. Nekateri uslužbenci Zavoda so neumorni pri iskanju novih izzivov pri stikih z javnostmi. V preteklem letu smo intenzivno sodelovali pri projektu Natura 2000, republiškem projektu o biomasi, aktivni so bili študijski krožki, pripravili smo strokovni predlog varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom in še marsikaj bi lahko našteali.

V leto 2005 vstopamo z veliko mero optimizma, saj Zavod za

gozdove Slovenije s statusom javne gozdarske službe pridobiva na svojem namenu in postaja pomemben dejavnik strokovnega dela ne samo v gozdovih, temveč tudi v gozdnem prostoru. V prihodnjem letu pričakujemo izvajanje zakonskih nalog naravovarstva, ki so opredeljene že v sprejetem Zakonu o ohranjanju narave, kar za nas predstavlja nove obveznosti in nov izziv hkrati.

Preden dokončno zapremo vrata za letom 2004 in se še zadnjič ozremo na prehojeno gozdarsko pot, naj se iskreno zahvalim vsem sodelavcem, članom sveta območne enote, kolegom iz Gozdnega gospodarstva, poslovnim partnerjem, strokovni javnosti, predvsem pa lastnikom gozdov za tvorno in plodno sodelovanje v preteklem letu.

**Vodja OE Slovenj Gradec
spec. Milan Tretjak, univ. dipl.
inž. gozd.**

Ob petdesetletnici gozdogospodarskega načrtovanja

— **Vodja OE Slovenj Gradec, spec. Milan Tretjak, univ. dipl. inž. gozd.** —

Načrtno ravnanje z naravnimi resursi ne more in ne sme biti samo odgovornost stroke, temveč obveza širše družbene skupnosti. To smo dolžni ne samo sedanjim, temveč tudi bodočim rodovom.

Kratkoročni cilji dnevne politike nikoli ne vključujejo dolgoročne pomena naravnih resursov, saj naravni procesi presega-jo okvire štiriletnih mandatov politike. V tem segmentu je konflikt med stroko in politiko neizbežen. Najpomembnejše je upoštevanje dejstva, da mora dolgoročnost načrtovanja presegati kratkoročnost političnih interesov.

Povojna leta »frontnih brigad« gozdarstvu niso bila naklonjena, povojna obnova gospodarstva je temeljila predvsem na industrializaciji. Gozdarji, ki so pričeli z načrtovanjem v slovenskih gozdovih pred pol stoletja, so bili vizionarji, saj so ravno v obdobju povojnega razvoja uspeli postaviti temelje gozdarskemu načrtovanju. V tistih obdobjih so se rojevala temeljna načela gozdarske stroke: trajnost, sonaravnost, večnamenskost, naravno ravnotežje itd., ki so jih ob koncu prejšnjega stoletja s pridom uporabile in gozdarstvu brez sramu »ukradle« druge stroke (agronomija, ekologija, lovstvo

itd.). Ti spontani postopki sorodnih dejavnosti pa na drugi strani dokazujejo, da so bile usmeritve gozdarske stroke pravilne.

Bistvo načrtovanja v gozdarstvu so njegovi učinki in rezultati, saj vendar ni in ne more biti samo sebi namen. V uvodnih mislih ni prostora za dokazovanje učinkov z numeričnimi ali besednimi argumenti. Vzemimo si čas in pogledimo koroške gozdove. Če niste prepričani, da so v dobri kondiciji, stopite nekaj kilometrov čez mejo v sosednjo Avstrijo ali v katero bližnjo drugo državo EU. Vse vam bo v trenutku jasno!

Največja prednost načrtovanja je v njegovi fleksibilnosti. Dolgoročno je lahko uspešno le, če se spreminja v prostoru in času ter prilagaja potrebam razvoja sodobnega človeka. Gozdarstvo se ni pričelo leta 1950 niti končalo leta 1990 pa tudi ne leta 2004, ko smo vstopili v EU. Gozdarska stroka mora s permanentnim strokovnim usposabljanjem in novimi postopki vzpostavljati ravnovesje med občutljivimi naravnimi resursi in vedno večjimi razvojnimi težnjami v prostoru. Naloga ni enostavna. Modrost načrtovanja je ravno v tenkočutnosti in dolgoročnosti odločitev: včasih je boljša nobena kot napačna. ■

Vodje načrtovanja – gonilne sile načrtnega dela v gozdu

— **Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec** —

Načrtovanje je poznano v gozdarstvu na območju Slovenije že več kot sto let. Prvi načrti so bili za gozdno posest rudnika živega srebra v Idriji izdelani že leta 1724, za nemoteno dobavo lesa za potrebe rudnika pa leta 1759. Gozd v preteklosti ni imel nobene vrednosti in nanj so mnogi lastniki gledali kot na lesno njivo. Nekateri med njimi pa so se za svoj gozd zbal, saj jim gospodarjenje z gozdom na golosečni način ni zagotavljalo trajnostnih donosov. Zato so pričeli z načrtno izmero lesnoproizvodnih gozdov in načrtnim planiranjem poseka. Izdelani so bili prvi delni gozdnogospodarski načrti za posamezne gozdne posesti. Okrog leta 1900 so v takratnih veleposestniških gozdovih na območju Kočevja in Postojne prešli iz golosečnega načina gospodarjenja na prebiralni način in temu primerno tudi načrtovali (polna premerba).

Leta 1953 je Franjo Pahernik opravil inventuro državnih gozdov v Radljah ob Dravi, leta 1954 pa so taksatorji pod vodstvom Dušana Mlinška v mislinjskih gozdovih pričeli s sistematičnim načrtovanjem z uvedbo kontrolnega principa urejanja gozdov in uporabo metode prehodnih dob. Gozdarji so pristopili h kognitivnemu načinu načrtovanja. Izdelan je bil prvi sistematični gozdnogospodarski načrt GGE Mislinja za obdobje 1955–1964. Po tem obdobju so gozdarji pričeli spoznavati gozd detaljno in delati z njim s pomočjo gozdnogojitvenega načrtovanja.

Gozdarska strokovna služba je torej pričela sistematično urejati in enotno načrtovati delo v slovenskih gozdovih pred petdesetimi leti. Predpogoj za dobro izvedbo dela pa so bili strokovno usposobljeni visokošolski gozdarski kadri, ki so se

šolali v Beogradu in Zagrebu, saj v Sloveniji pred pol stoletja kljub najbolj gozdnatemu delu skupne države gozdarske izobraževalne ustanove še ni bilo. Agronomija je imela prednost pred gozdarstvom. In prav ti gozdarski strokovnjaki, ki so uspeli po končanem šolanju dobiti službo doma v Sloveniji, so imeli veliko zaslug za ustanovitev srednje gozdarske šole in gozdarskega oddelka na Biotehniški fakulteti v Ljubljani. Dana je bila podlaga za pridobivanje strokovnih kadrov v gozdarstvu, s tem pa tudi možnosti za načrtno delo v gozdarstvu. Oblikovali so gozdnogospodarska območja, v katerih so pričeli z načrtnim popisom in načrtovanjem gospodarjenja z gozdovi. Uspeh tega dela je bil odvisen od celotne ekipe taksatorjev, predvsem pa od uspešnega dela šefa ali vodje načrtovalne službe. In kdo so bili in so še vodje

ureditvene službe v petdesetih letih v gozdnogospodarskem območju Slovenj Gradec? Prvi se je sistematično lotil urejanja koroških gozdov takrat še univ. dipl. inž. gozd. Dušan Mlinšek, katerega je po zaključenem doktoratu v Švici in odhodu na Biotehniško fakulteto leta 1960 zamenjal Janez Kozelj. Janeza Kozelja je leta 1964 nasledil Janko Potočnik. Za Potočnikom se je leta 1980 spopadel z novim območnim ureditvenim načrtom Karel Zagorc. Najmlajši vodja odseka za načrtovanje v Zavodu za gozdove Slovenije – Območne enote Slovenj Gradec pa je Branko Gradišnik, ki po sodobnih metodah ureditvenega načrtovanja vestno planira že od leta 2001. Vsi štirje so univerzitetni diplomirani inženirji gozdarstva in vsak od njih je pripomogel, da so in da še bodo naši koroški gozdovi dobro gospodarjeni in ohranjeni. ■

50 let slovenskega gozdarstva kot vzor prave kulture človeške družbe

Prof. dr. Dušan Mlinšek

Zdrav in spoštljiv odnos do gozda kot vrhunske tvorbe matere narave dobesedno pomeni resnično kulturo nekega naroda, ki mu je uspelo dojeti varstvo okolja (narave) s pomočjo ustvarjanja spoštljivega odnosa do drevesa in njegovega gozda in s tem do lastne domovine. Naravovarstven odnos do gozda Slovenije je vzor vsem dejavnostim človeka in je eden od edinstvenih primerov v Evropi. Začetki le-tega odnosa segajo v konec 19. stoletja z izvorom v postojnskih veleposestniških gozdovih in istočasno s preusmeritvijo gozdarstva na ekološka pota v državi Švici.

Bistvo tega tako imenovanega sonaravnega ravnanja z gozdom (na slovenskem primeru) pa je v naslednjem: človek je na vsej svoji življenjski poti naravo in njene gozdove po svetu uničeval (z ognjem, z živino, s prekomernimi poseki itd.) in izzival protiudarce narave; in to počenja še danes. Le v redkih primerih je prišlo do stremženja (tudi ponekod v nekdanji Jugoslaviji), kar se je zgodilo v Sloveniji po končani drugi svetovni vojni – kot posledica preizčrpanosti gozdov in dojetja, kaj gozd v življenju narave sploh pomeni.

Naj naštejemo nekaj bistvenih sprememb oziroma preusmeritev v odnosu in ravnanju z gozdom Slovenije.

Gozd smo dojeli kot neprekosljivo stvarstvo narave in temu primerno tudi zastavili ravnanje z njim.

Uvedene so bile negovalne metode ravnanja z gozdom, z drugimi besedami mehka tehnologija (npr. prepoved golosekov in vseh podobnih posegov v gozd). Negovalni odnos do gozda pomeni krepitev mnogonamenskosti gozda, kjer gozd enkratno učinkovito opravlja življenjsko pomembne bistvene varovalne funkcije, socialne funkcije in hkrati tudi lesno-

proizvodne funkcije za življenje v najširšem pomenu. Šele tako okrepjen gozd postane odlična sestavina življenjskega, torej tudi človekovega, okolja.

Da bi tu uspeli, je bilo v Sloveniji z zakonom vpeljana ekološko knjigovodstvo na podlagi naslednjega premisleka: predhodniki so nam gozd uničevali, tega je konec; naša naloga je, da potomcem zapustimo zdrav gozd, seveda ob njegovi sočasni varčni rabi za sedanjega človeka. In to je uspelo.

Temu primerno so bili poleg že omenjenega negovalnega odnosa podvzeti najrazličnejši ukrepi, in sicer: prepoved ekstenzivnih ukrepov v gozdu; prepoved paše; prepoved steljarenja v gozdu; iztrebitev koz kot največjega sovražnika gozda, itd.; pospeševanje domačih, rastišču primernih drevesnih vrst; krepitev lesne biosubstance po količini in po strukturi. Količina lesne substance se je v Sloveniji v povojni dobi povečala od 50–70 %, povečala pa se je tudi površina gozda, saj je kmetijstvo marsikje opustilo svojo preveč izčrpano obdelovalno površino, kamor se danes zopet vrača zdrav gozd, ki ozdravlja s plugom in živinskim gobcem izčrpana tla.

Povedano opozarja, da gozdarstvo v Sloveniji že dolga desetletja (lokalno tudi že stoletje) uporablja princip trajnosti, in to polifunkcionalnega gozda in gozdarstva. Princip trajnosti, ki se je v gozdarski stroki rodil že pred 300 leti (leta 1713) in se razvijal v polifunkcionalnost, danes pa človek ta princip na široki fronti šele poskuša uveljavljati.

Slovensko gozdarstvo vztrajno sledi prikazani usmeritvi, čeprav v novi državi ni pravega posluha in dojemanja o povedanih dejstvih, ko prihaja vsa Evropa ter se čudi enkratnim uspehom slovenskega gozdar-

stva. Uspehom, h katerim pa je odločno pripomoglo tudi razumevanje povojnih politikov, ki so imeli pred očmi predvojno opustošeno gozdnato krajino Slovenije. Vse premalo se namreč zavedamo, koliko truda in sredstev je bilo vloženih v vrednoto, ki se je razvila in ki jo je potrebno zavzeti in skrbno podpirati, da vse to ne bi propadlo.

Posebej je treba poudariti, da je gozdarska stroka v Sloveniji začela z vso uspešnostjo uporabljati, in to na znanstven način, v gozdarsko znanost in prakso vgrajene odločilne pripomočke, kot je npr. etologija (temeljna znanost o principih zakonitosti življenja), ki jo je doumeti v delu z naravo, katere bistvena lastnost je nenehno preizkušanje in preverjanje – torej kot garancija za njeno uspešnost – ne pa togo uporabljanje formul, ki vodijo v kaos. V ta namen je slovensko gozdarstvo vpeljalo posebno pota načrtovanja za vse gozdove v Sloveniji, ki temeljijo na načelih etologije. Zahtevna naloga, brez katere uspešnega uveljavljanja načela trajnosti ne more biti.

Za vse povedano služijo uspešnemu slovenskemu gozdarstvu spoznanja, kot nam jih nudijo znanosti, kot je fitocenologija,

nauk o rastlinskih združbah, kot temeljni orientaciji stroke, ki po tej poti spoštuje princip biodiverznosti, da se ne bi zgodilo to, kar se dogaja kmetijstvu Slovenije in Evrope, ki je ustvarila koruzna prostranstva – beri koruzno puščavo.

Na osnovah povedanega v slovenskem gozdarstvu dojemamo, da je človek, takšen kot je, naravi nevaren tujek. Je potratnik energije, je pospeševalec naglice, je največji škodljivec v naravi. In ta človek, četudi kot takšen, vendar ne želi v plinsko komoro.

Zato iščimo izhod! Sozvočje med ekologijo in ekonomijo! Kar je eno od načel slovenskega gozdarstva. Z drugimi besedami: ustvarjanje resnične kulture, za razliko od tiste, ki je v bistvu le psihično blažilo človeku in njegovi družbi (kot podzavestno blažilo njegove psihe, katera je bistvena sestavina življenja, ki pa je močno prizadeta z vsemi neumnostmi, ki jih človek počenja). Čemu ta zaključna ugotovitev? Zato, ker je slovensko gozdarstvo v sozvočju z naravo iskalo in našlo enkratno etično utemeljeno rešitev – torej pot k PRAVI KULTURI ČLOVEŠTVA – SOZVOČJE Z NARAVO IN Z NJENIM GOZDOM

50 let tradicije – bogata dota za prihodnost

Branko Gradišnik, univ. dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Gozdarstvo na Koroškem je ena redkih gospodarskih panog, ki se lahko pohvali s tako dolgo tradicijo načrtnega dela. Zasluge za to je potrebno pripisati posameznim strokovnjakom, ki so predavnimi leti spoznali grožnje, ki jih prinaša brezobzirno izkoriščanje gozdov in so pričeli uvajati načrten, naravi

se odražajo v bistveno izboljšanim stanju gozdov. Iz osiromašenih, močno izsekanih gozdov so se pod budnim očesom gozdarjev razvili stabilni sestoji z visokimi lesnimi zalogami, ki zagotavljajo trajno izpolnjevanje vseh funkcij, ki so prisotne na določenih površinah.

Dogajanja v družbenem oko-

da ostajajo tudi mlajše generacije gozdarjev zavezane pozitivnim strokovnim izkušnjam iz preteklosti. Strah, da bi zaradi spremenjenih razmer prišlo do bistvenega poslabšanja stanja gozdov, se je izkazal kot popolnoma neupravičen.

Delo z gozdom je v zadnjih letih pridobilo nove dimenzije. Lastniki gozdov so postali aktivni partnerji, katerih interese je potrebno upoštevati v okviru še sprejemljivih strokovnih rešitev. Komuniciranje z različnimi javnostmi postaja vsakodnevna naloga vseh gozdarjev. Dobro se zavedamo, da je izobraževanje šolske mladine odločilnega pomena za odnos naslednjih generacij prebivalcev do gozdov in gozdarstva. Vsak korak gozdarjev je pod budnim očesom javnosti, ki vedno bolj spoznava pomen gozdov v prostoru in njihov vpliv na kvaliteto bivalnega okolja, zato kritično presoja vsak ukrep, izveden v gozdu. Pod vplivom spoznanj iz Evrope je tudi pri nas vedno večji poudarek posvečen izjemnemu pomenu gozdov za ohranjanje naravnih vrednot in biotske pestrosti. Ob vsem naštetem pa ostaja dohodek iz gozda bistven za ohranitev kmetij in delovnih mest v gozdarskih podjetjih. Usklajevanje vsega naštetega

zahteva od gozdarjev veliko strokovnega znanja in prizadevnega dela.

Način dela v gozdarstvu je zasnovan tako, da povezuje preteklost s sedanjostjo in sedanjost s prihodnostjo. Na osnovi spoznanj iz preteklosti in dobrega poznavanja stanja v sedanjosti iščemo poti naprej. Prihodnost prinaša zahteve po novih znanjih. Uporaba sodobnih pripomočkov pri vsakodnevnem delu je nujnost, ki se ji ne moremo izogniti. Uvajanje modernih tehnologij dela za izvajanje najtežjih fizičnih del v gozdovih je, ob pomanjkanju delovne sile, neizbežno. Zaradi vseh pozitivnih izkušenj iz preteklosti sem prepričan, da bomo gozdarji tudi v prihodnosti znali ravnati v dobro gozda in ljudi, ki so z njim tesno povezani.

Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil vsem, ki so s svojim delom v preteklosti sodelovali pri uveljavljanju gozdarske stroke na Koroškem in so zaslužni, da so naši gozdovi med najlepšimi v Evropi. Zahvala in spodbuda pa sta namenjeni tudi vsem kolegom, ki danes s svojim delom skrbijo, da ostajajo pozitivne izkušnje iz preteklosti temelj in vodilo za ravnanje z gozdovi še naprej.

Včeraj

prijazen način gospodarjenja z gozdom. Spoznanje, da gozd pomeni veliko več kot le posekane hlode, je dozorevalo počasi. Rezultati večdesetletnega načrtnega dela in prizadevanj generacije gozdarjev, ki so uveljavljali idejo naravi prijaznega ravnanja z gozdom in drevesi,

lju ob koncu prejšnjega stoletja so spremenila pogoje, v okviru katerih deluje gozdarska stroka. Prej dokaj zaprt sistem, za lastnike gozdov na mnogih področjih omejujoč, je bilo potrebno prilagoditi novo nastalim družbenim razmeram. Organiziranost v gozdarstvu se je

temeljito spremenila, strokovna načela gospodarjenja z gozdom, ki jih je prejšnja generacija gozdarjev tako uspešno uveljavila pri vsakodnevnem delu, pa so ostala nespremenjena. Kazalci gospodarjenja z gozdom v zadnjih desetih letih kažejo,

Danes

Ob jubileju urejanja gozdov

Karl Zagorc, univ. dipl. inž. gozdarstva

Abrahama ponavadi praznujemo tako, da se zberejo prijatelji, ki obudijo stare spomine, si opomorejo pri obloženih mizi in si zaželi vse dobro. Tako je bilo tudi tokrat. V gostilni pod Pohorjem so v veliki gostinski sobi pripravili štiri mize. Kot je danes moderno, so tudi tu na vsako od miz postavili deščico in nanjo z umetelnimi črkami napisali, komu je prostor namenjen. Na prvi veliki mizi je bil napis **taksacija** (prvih 30 let), na drugi mizi, ki je bila več kot polovico manjša od prve, je bil napis **urejanje gozdov** (naslednjih 10 let) in na tretji mizi, te je bilo za komaj polovico druge, je bil napis **načrtovanje razvoja gozdov in gozdnega prostora** (do danes). Na četrti mizi, prav neugledni, pa je bila deščica z napisom **penzionisti in drugi**. To je tudi razumljivo, le kdo bi se še kaj pridal ukvarjal s temi ožemalci pokojninske blagajne. Prišli so gosti.

Prvi so prišli peš, z vlaka in avtobusa ali pa so se pripeljali z bicikli. Nekaterih se je še držalo seno na obleki, saj so spali v glavnem na senu. Sedli so k prvi mizi, ki je bila namenjena taksaciji; vesela družba mladih ljudi, fantov in deklet. Ker so mislili, da bodo morali spet delati, so s seboj prinesli svoja orodja: klupanti klupe in rajserje, farbači posodice z minijem in penzle, vrtalci svedre in žlebiče z utori, s pomočjo katerih so prešeli letnice, skupinovodje so imeli le taksatorske torbice iz zelenega skaja, ki so jim dale posebno veljavo. Tevži, takrat še mlad in črnolas, v kratkih hlačah, je imel skrbno spravljene katastrske načrte in skice oddelkov in odsekov na paus papirju, pripravljene, da jih razdeli skupinovodjem. Vsi povprek so živahno govorili, se šalili in zabavali. Fantje so se zbadali med seboj, prizanesli pa niso niti dekletom, ki jim niso ostale dolžne. Tu in tam je razgovor prekinila pesem. Na mizi so bile velike in debe-

le knjige, gozdnogospodarski načrti. Ene so bile napisane z lepo kaligrafsko pisavo, druge pa že s pisalnimi stroji. V njih so bile skrbno narisane skice in fotografije, ki so prikazovale frate, vejnato drevje, kmetije in mislinjsko železnico. Skozi veliko okno so pogledovale vitke smreke, jelke in bukve v najlepših mladih letih: »Tale nas bodo taksirali? Le kaj je to taksacija?« so se spraševale in z njimi mnogi drugi.

K drugi mizi, ki je bila namenjena urejanju gozdov, se je važno posedla druga družina. Ti so bili starejši, resni. Pripeljali so se z limuzinami. Le kdo si upa reči da fičo ni limuzina? Nekateri so bili podobni tistim od prve mize, le kakšna gubica je bile že vrezana v lice in kakšen siv las se je vrnil v bujno grivo pa tudi kakšna plešica se je svetila na temenu. Modro so gledale te glave in še bolj pametno govorile in zrle v računalnik, ki je stal sredi mize kot sedmo svetovno čudo. Ni bilo slišati drugega kot datoteke, fajli, gospodarski razredi, funkcije. Ha, ha, ha, funkcije! Izumili so posebno metodo, intersektorsko parno analizo, s katero so jih stehtali. Nepoklicani bi mislili, da je na kongresu matematikov ali ekonomistov ali čarovnikov. Vse je bilo mogoče. Na mizi se je kopičila množica načrtov, ki so jih krasili ministri ali pa podpisi njegove namestnice. Načrti so bili napisani z računalnikom, krasila jih je množica grafikonov in

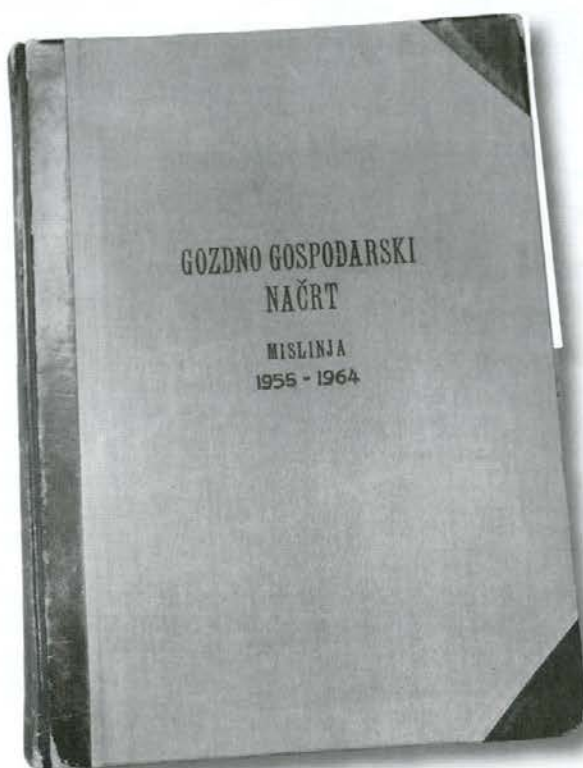
tabel, vse »made by« računalnik. Čeprav, to je že treba priznati, je računalnik potegnil ta kratko, ko se je spopadel z gospo Ivanko z ministrstva. Skozi veliko okno so gledali oddelki in odseki. Spraševali so se: »Katere funkcije imaš? Kateri GR si? Območni ali enotni?« Ni jim šlo na smeh, saj so že vedeli, da se z Birokracijo ni bosti. In navsezadnje, nobena župa se ne poje tako vroča, kot se skuha.

tem računajo, rišejo in pišejo, kar jim naročijo. Izdelki so načrti, zemljevidi vseh mogočih vsebin, grafiki in kaj vem kaj še vse. Čista resnica je, da bi taksator izpred dvajsetih let, ki bi videl to čudo, mislil, da je v pravljici. Nekdaj je na taksaciji brbotalo življenje tako živo in glasno, da se je moral Janez zadreti: »Malo bolj tiho, tukaj delamo!« Sedaj pa se sliši le še ventilatorje v računalnikih in brbotanje tiskalnika, načrto-

valci pa sedijo skriti za ekrani in hranijo stroje. Skozi veliko okno gledajo gospodarski razredi, oddelki, sestoji in drevesa. Kakšna smreka vzdihne: »Spet bo hudič, ker ne vem čigava sem.« Namreč denacionalizacija je zbrisala nekatere posestne meje.

Okrog četrte mize sedijo nekaj penzionistov in NN. Vedeti je treba, da zakon o tajnosti zasebnih podatkov tu jemljejo zelo zares. H. in J. sedita skupaj zavita v oblak dima, ki sta ga napuhala iz cigar, ki si jih privoščita le ob prazničnih prilikah. »Saj pravim, da bi gozdarji morali ostati v eni firmi,« modrujeta en in drugi. Sivolasi profesor

ima pred seboj razgrnjen najnovejši GV in lista strani 397, 398 in 399 od spredaj nazaj in od zadaj naprej. Nekaj mu ne gre skupaj, nekaj mu ne paše. Potem pa le reče, ne prav na glas: »Ali bomo spet začeli od začetka?« NN je tiho, a so njegove misli dovolj glasne, da sem jih lahko slišal: »Ljudi ne bom več rabil. Načrte bodo delali računalniki. Les bodo sekali in spravljali stroji. Novci, bolj se svetite, bolj cingljajte!« Ah, ugotovil sem ime tega NN, to je mister Kapital. Skozi veliko okno gleda frata, saj gozda ni več. ■

Tretja miza, načrtovanje razvoja gozdov in gozdnega prostora, je bila tako zabasana z računalniki, gozdnogospodarskimi načrti, ortofoto kartami, tematskimi kartami, disketami, pravilniki, da je bilo treba dobro pogledati, da si videl, če so stoli že zasedeni ali ne. Teh načrtovalcev, oprosti spoštovani bralec, da ne napišem celega naslova, ker je predolg, je bilo le še nekaj. Namreč, računalniki so pri delu zamenjali ljudi. Ti so postali zbiralci podatkov na terenu. S podatki nakrmijo računalnike in ti po-

Petdeset let načrtovanja v mislinjskih gozdovih

Vojko Plaznik, univ. dipl. inž. gozd., Ⓒ Zavod za gozdove Slovenije

Nepretrgano gozdnogospodarsko načrtovanje v mislinjskih gozdovih je dočakalo Abrahama.

Petdesetletnica je priložnost za kratek pogled v preteklost in v čas načrtnega dela v mislinjskih gozdovih.

Drevesnica v Komesiji

Na začetku povejmo, kaj načrtovanje oz. načrt je. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika piše: »načrt – a m (ř) – kar vnaprej določa način, kraj, čas, da bi se kako dejanje uspešno izvedlo«.

Skladišče v Komesiji

Pisec prvega Gozdnogospodarskega načrta Mislinja, ing. Dušan Mlinšek, navaja naslednje pomembne časovne mejnike, ki so vsak na svoj način pripomogli k razvoju današnjih mislinjskih gozdov:

»Prvi posegi v pragozdni značaj višje ležečih gozdov Pohorskega masiva se zaznamujejo šele koncem 17. stoletja. Tedaj se je pojavilo prvo »gozdno« ste-

klarstvo, ki je skupaj s fužinarstvom usodno poseglo v drevesno bogastvo tega obsežnega pogorja Slovenije. Do tedaj so krili svoje skromne potrebe po lesu mali obrtniki kot lončarji, kovači, smolarji, oglarji in drugi z obrobni gozdov Pohorja; s preskrbo s kurivom, tedaj še malo obljubljenih mest in vasi so pa zadostovali dostopnejši okoliški gozdovi.

Leta 1724 so se pojavili v mislinjski dolini in na Pohorju prvi plavži. Skupno s fužinami ga je postavil Janez Jurij Hanžič. Pozneje je to podjetje prešlo v last grofov Schrottenbach, ki so bili lastniki »Zaloške planine« pa tudi »Legenske graščine«, ki je postala okoli leta 1740 dednim potom last grofov Thurnov.

Naslednji lastnik mislinjskih železarn je bil baron Avgust Michael Zois – oče Žige Zoisa. Zois je imel na »Kopnikovem« v Hudem kotu rudnik magnetita in je leta 1763 postavil še en plavž. Od Žige Zoisa je železarne in verjetno tudi gozdove odkupil Anton Bonazzi von Bonazza. Stara glažuta in datum, vklesan na Jelensko peč (1780), so priče o steklarstvu v tem predelu.

1893 – monografska študija: Bachergebirge (poudarek gozdarstvu in lovu).

1912 je gozdarski svetnik Don-

Za razborski predel je bila leta 1912 izdelana gospodarska osnova v sklopu urejanj ostalih Thurnovih gozdov. Oblike in stanje tega elaborata niso poznane.

Mislinjska železnica pri Pestotniku

Leta 1925 je bila izvršena revizija gozdov, imenovanih posest Legenske graščine. Revizijo je izvedel gozdar Weitholz iz Železne Kaple.

1937 leta je sledila nova revizija pod novim lastnikom. Elaborat je izdelal Lojze Jaš, gozdarski tehnik.

1950 leta je bil sestavljen enoten gospodarski načrt, ki je bil okvirno orientacijskega značaja prvih povojnih let ter neuporaben za potrebe intenzivnega gospodarjenja z gozdovi. Hitro inventarizacijo je vodil ing. Koncilijski pod centralno upravo

- GGN GE Mislinja (DS) z veljavnostjo od 1. 1. 1955 do 31. 12. 1964, za katerega je dela vodil in načrt podpisal ing. Dušan Mlinšek,
- GGN GE Mislinja – Razborca (ZS) z veljavnostjo od 1. 1. 1955 do 31. 12. 1964, za katerega je dela vodil ing. Janez Kozelj.

Samo leto pozneje pa je bil na-rejen še GGN GE Mislinja Tolsti vrh (ZS) z veljavnostjo od 1. 1. 1956 do 31. 12. 1965, za katerega je dela vodil tehnik Janko Potočnik.

Za naslednji decenij so ostali načrti več ali manj imensko in teritorialno nespremenjeni z veljavnostmi od 1. 1. 1965 do 31. 12. 1974.

Venecijanka na Dovžanki

GGN GE Mislinja Šentilj je z ve-

	Površina mislinjskih gozdov									
	1955 - 1964		1965 - 1974		1975 - 1984		1985 - 1994		1995 - 2004	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Državni gozdovi	3505,69	60,78	3623,40	62,19	3621,67	61,84	3577,91	61,40	2710,81	46,51
Zasebni gozdovi	2262,32	39,22	2202,87	37,81	2234,65	38,16	2249,04	38,60	3117,99	53,49
Skupaj	5768,01	100,00	5826,27	100,00	5856,32	100,00	5826,95	100,00	5828,80	100,00

Tabela1: Površina državnih in zasebnih mislinjskih gozdov v zadnjih petdesetih letih

ner iz Celja napisal prvi gospodarski načrt v smislu starega avstrijskega zakona 23.

1923 leta je sledila revizija gospodarske osnove. Spremembe so nastopile le v zmanjšanju etata. Revizijo je izdelal Jože Levičnik.

v Ljubljani.«

Leta 1954 so se opravila terenska dela za prve gozdnogospodarske načrte ravno na področju mislinjskih gozdov. V letu 1955 sta začela veljati dva načrta :

ljavnostjo od 1. 1. 1975 do 31. 12. 1984 združil dva prejšnja načrta – GGN GE Mislinja (DS) in GGN GE Mislinja Razborca (ZS).

GGN GE Mislinja z veljavnostjo od 1. 1. 1985 do 31. 12. 1994

je skupaj obravnaval zasebne gozdove in državne gozdove celotnega področja, analize pa so bile narejene za vsak sektor posebej.

V izteku je zadnji od narejenih GGN GE Mislinja z veljavnostjo od 1. 1. 1995 do 31. 12. 2004. To je prvi načrt v okviru nove

napisanih v načrtih za mislinjske gozdove.

Od leta 1955, ko je bilo vseh gozdov v Mislinji 5.768 ha (državnih 61 % in zasebnih 39 %), se je skupna površina do leta 1985 povečala za slabih 59 ha, vendar pa je procentualno ostal lastninski delež nespremenjen.

so dobili zaplenjene površine vrnjene (glej tabelo 1).

Razlika lesne zaloge na ha površine v državnih in zasebnih gozdovih je bila leta 1955 skromna, saj je znašala samo 6 m³. Od leta 1955 se je lesna zaloga v zasebnih gozdovih od začetnih 189 m³/ha do leta 1995

m³/ha (iglavci 3,96 m³/ha, listavci 0,20 m³/ha). Načrtno in strokovno delo gozdarjev v državnih mislinjskih gozdovih se pokaže tudi v ugotovljenem prirastku leta 1995, ko doseže 8,9 m³/ha (iglavci 8,40 m³/ha, listavci 0,50 m³/ha). V zasebnih gozdovih je bil leta 1985 ugotovljen prirastek 7,00 m³/ha (iglavci 6,50 m³/ha, listavci 0,50 m³/ha). Po enem deceniju se je ugotovljen prirastek povzpela na 7,50 m³/ha (iglavci 6,90 m³/ha, listavci 0,60 m³/ha).

V državnih gozdovih je bil zaradi različnih vzrokov v obdobju 1955–1964 planiran etat (posek) iglavcev in listavcev v višini 102.835 m³. Načrtno delo v državnih mislinjskih gozdovih je imelo za posledico povečanje lesne zaloge in s tem tudi povečanje prirastka, kar je vplivalo pri načrtovanju višine etata za obdobje 1995–2004, z upoštevanjem vseh drugih naravnih danosti in posebnosti mislinjskih državnih gozdov, da se je etat v državnih gozdovih povzpela na 112.040 m³ lesne mase iglavcev in listavcev.

V zasebnih gozdovih je bil v obdobju 1955–1964 planiran etat

		Lesna zaloga mislinjskih gozdov				
		1955-1964	1965-1974	1975-1984	1985-1994	1995-2004
LZ iglavci - DS	m 3	627103	833700	934785	1074034	1192179
LZ iglavci - DS	m 3 / ha	179	230	258	300	332
LZ listavci - DS	m 3	55768	68309	69766	78060	84321
LZ listavci - DS	m 3 / ha	16	19	19	22	23
LZ igl. + list. - DS	m 3	682871	902009	1004551	1152094	1276500
LZ igl. + list. - DS	m 3 / ha	195	249	277	322	355
LZ iglavci - ZS	m 3	404441	477333	522510	555521	537753
LZ iglavci - ZS	m 3 / ha	178	217	234	247	241
LZ listavci - ZS	m 3	24092	32031	37458	36928	44112
LZ listavci - ZS	m 3 / ha	11	14	17	16	20
LZ igl. + list. - ZS	m 3	428533	509364	559968	592449	581865
LZ igl. + list. - ZS	m 3 / ha	189	231	251	263	261
LZ iglavci - DS + ZS	m 3	1031544	1311033	1457295	1629555	1729932
LZ iglavci - DS + ZS	m 3 / ha	179	225	249	280	297
LZ listavci - DS + ZS	m 3	79860	100340	107224	114988	128433
LZ listavci - DS + ZS	m 3 / ha	14	17	18	20	22
LZ igl. + list. - DS + ZS	m 3	1111404	1411373	1564519	1744543	1858365
LZ igl. + list. - DS + ZS	m 3 / ha	193	242	267	300	319

Tabela 2: Lesna zaloga v državnih in zasebnih mislinjskih gozdovih v zadnjih petdesetih letih

organizacije gozdarstva v Sloveniji na področju ZGS OE Slovenj Gradec.

Napisati moram še nekatere taksatorje, ki so omenjeni v načrtih in so sodelovali pri izdelavi »prvih« načrtov kot »terenci« ali kot »risarji«:

- dr. Dušan Mlinšek,
- Janez Kozelj, ing.,
- Janko Potočnik, ing.,
- Janez Černač, ing.,
- Boris Iglar, ing.,
- Metod Sekirnik, ing.,
- Adi Kolar, geometer,
- Franc Toth, gozdarski tehnik,
- Matevž Čarf, gozdarski tehnik.

Po pripovedovanju pa so poleg zgoraj omenjenih strokovnjakov gozdarske stroke pri načrtovanju sodelovali še:

- Andrej Šertel, ing.,
- Hubert Dolinšek, ing.,
- Zvone Nastran, ing.,
- Matija Nastran, ing.

Poglejmo še nekaj podatkov,

Posledice zanemarjenih redčenj
/ Odd. 67c /

Nenegovana kultura
Pomanjkanje gojitvenih del
vsled pomankanja cest

Lastninski delež se je bistveno spremenil leta 1995, ko se je zasebni sektor povečal na dobrih 53 % celotne površine, kar je rezultat oz. posledica izvajanja zakona o denacionalizaciji – bivši lastniki, ki so jih po drugi svetovni vojni razlastili,

povečala na 261 m³/ha (za 38 %), dočim je lesna zaloga v državnih gozdovih od začetnih 195 m³/ha narasla za 82 %, in sicer na 355 m³/ha do leta 1995 (glej tabelo 2).

V državnih gozdovih je bil leta 1955 ugotovljen prirastek 4,16

(posek) iglavcev in listavcev v višini 59.987 m³. Načrtno delo se tudi tukaj odraža v povečanju lesne zaloge in prirastka, kar ima za posledico, z upoštevanjem vseh drugih naravnih danosti in posebnosti mislinjskih zasebnih gozdov, da se je

Drevesnica v Komesiji

etat v zasebnih gozdovih dvignil in je v obdobju 1995–2004 znašal 110.814 m³ lesne mase iglavcev in listavcev.

Smreka je glavna drevesna vrsta v državnih in zasebnih mislinjskih gozdovih. Državni mislinjski gozdovi imajo v lesni masi približno 90 % delež smreke, dočim imajo zasebni mislinjski gozdovi samo približno 80 % delež smreke (GGN Mislinja 1995–2004). Visoki deleži smreke nam povedo, da so bili ti gozdovi v preteklosti močno spremenjeni. Vemo pa tudi, da smreka precej poslabšuje tla – jih zakisuje. Nevarnosti kombinacije kisle matične podlage in prevelikega deleža smreke v gozdovih so se zavedali že prvi načrtovalci. Da bi razmere v mislinjskih državnih in zasebnih gozdovih počasi izboljšali, so že v prvih načrtih za obdobje 1955–1964 (1956–1965) predvideli sadnjo sadik gozdnega drevja v količini 2.158.400 kosov (v državnih gozdovih 1.778.000 kosov sadik, v zasebnih gozdovih 380.400 kosov sadik). Zanimivo je, da so za sadnjo planirali kar 78 % kosov sadik listavcev

v državnih gozdovih in 64 % kosov sadik listavcev v zasebnih gozdovih. Količina planiranih sadik je iz obdobja v obdobje padala. V zadnjem obdobju z veljavnostjo 1995–2004 je znašala za državne gozdove 111.100 sadik (85 % listavcev in 15 % iglavcev), za zasebne gozdove pa 136.200 sadik (63 % listavcev in 37 % iglavcev).

Nadaljevanje kontinuiranega načrtovanja, izvedba načrta in spremljanje učinkov načrtovanih izvedb s podporo lokalno zastavljenih raziskav v gozdnem prostoru bo lastnikom gozdov prihranilo marsikatero

priroda za naraščaj sama. Seme naših iglavcev (izjemši tise) ima široko krilo (letanco), da ga veter lahko raztrosi. Tudi plodovi nekaterih listnatih dreves – javor, jesen, metlen (*Acer campestre*, op. p.) – so krilati. Mnogo semena in plodov raznosijo ptiči. Seme ali plod pade v rahlo zemljo, kali in da mlado drevesce. Ko se zvali starec na tla, je potomec mnogokrat že iz zemlje, če pa ne, prišel bo prihodnja leta iz tal.

Kdor torej umno izsekava, mu za naraščaj ni treba skrbeti, umetnega pogozdovanja njegovo gozdarjenje ne zahteva. Za konec še misel, ki jo je napisal Emerson:

**NARAVA NAJ NAS POUČI
O SVOJEM DELU, KER GRE
VEDNO NAJKRAJŠO IN
NAJHITREJŠO POT.**

Literatura:

- 1.) Gozdno gospodarski načrt Mislinja, veljavnost od 1. 1. 1955 do 31. 12. 1964, 359 s.
- 2.) Gozdnogospodarski načrt - zasebnih gozdov - enote Mislinja - Razborca, veljavnost od 1. 1. 1955 do 31. 12. 1964, 108 s.
- 3.) Gozdno gospodarski načrt - zasebnih gozdov - enote Mislinja - Tolsti vrh, veljavnost od 1. 1. 1956 do 31. 12. 1965, 78 s.
- 4.) Gozdnogospodarski načrt enote družbenih gozdov Mislinja, veljavnost od 1. 1. 1965 do 31. 12. 1974, 131 s.
- 5.) Gozdnogospodarski načrt gozdpodarske enote Mislinja - Razborca - ZS, veljavnost od 1. 1. 1965 do 31. 12. 1974, 122 s.
- 6.) Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarske enote Mislinja Št. ilj, veljavnost od 1. 1. 1975 do 31. 12. 1984, 145 s.
- 7.) Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarske enote Mislinja - Paški Kozjak, veljavnost od 1.

1. 1976 do 31. 12. 1985, 104 s.
 - 8.) Gozdnogospodarski načrt - gospodarske enote Mislinja, veljavnost od 1. 1. 1985 do 31. 12. 1994, 179 s.
 - 9.) Gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarske enote Mislinja, veljavnost od 1. 1. 1995 do 31. 12. 2004, Zavod za gozdove Slovenije - Območna enota Slovenj Gradec, 251 s.
 - 10.) Gričnik, A., Janez Koprivnik in njegovo »POHORJE«, Monografija, Izdala Občina Zreče, 1997, 511 s.
 - 11.) Hafner, M., Zlata pravila življenja, zbirka izrekov, Tiskarna Učne delavnice, avgust 1974, 223 s.
 - 12.) Koprivnik, J., Pohorje, ponatis iz Planinskega vestnika (1913-1919), Založilo »Sokolarsko društvo« v Mariboru, 1923, 125 s.
 - 13.) Slovar slovenskega knjižnega jezika, Izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, DZS, Ljubljana 2000, 1714 s.
- Fotografije so sestavni del prvega načrta.

POHORSKI nardetum
Predel med M. in V. Kopo
/odd. 5/

razočaranje in jih pripeljalo do boljših rezultatov njihovega dela v gozdu na lažji način. Že Janez Koprivnik je v svojem delu Pohorje v času med leti 1913 in 1919 zapisal: »Na mestu, kjer je stalo sekiri žrtvano drevo ali vsaj blizu tam, mora vzkliti v nepredaljnem času iz tal mlado drevesce; sicer bo pri izsekavanju (redčenju, op. p.) prej ali slej gozda konec, pri posekovanju (goloseku, op. p.) pa se ti posekan gozd ne obnovi nikoli. V določenih mejah skrbi sicer

Močno zatravljene
pohorske planjave
odd 68/II

Planinski pohorski gozd
odd 71

Snegolom v labilnih
smrekovih sestojih
odd 68/I

Nezaraščena poseka
odd 68/II

Hubert Dolinšek, sedemdesetletnik

I. R.

Gospod markantne visoke postave z obvezno baretko na glavi, s samozavestnim elegantnim korakom, kot da se je pri njem ustavil čas, rad pride med svoje sodelavke in sodelavce na kavo, da skupaj pomodrujemo o aktualnih dogodkih. Izgleda, kot da ne šteje let, zato je tudi neopazno prestopil letošnji rojstni dan, ko je obeležil jubilejnih sedemdeset. Spoštljivo ga nazovemo »gospod direktor« kot tudi mnogi med nami, saj je večji del svoje aktivne delovne dobe opravljal vodilno funkcijo v gozdarstvu na Koroškem.

Rodil se je kot prvorojenec materi Frančiški in očetu Hubertu 24. julija 1934 v Rušah. Osnovno šolo je obiskoval v Rušah med drugo svetovno vojno, nato se je vpisal na nižjo gimnazijo. Od leta 1948 do 1952 je nadaljeval šolanje na Gozdarski srednji šoli v Ljubljani. Po maturi, leta 1952, se je zaposlil v GG Slovenj Gradec pri sekciji za urejanje gozdov. O svoji prvi zaposlitvi je povedal:

»Z delom sem začel v Vuhredu pri nekdanjem veleposestniku, gozdarskemu inženirju Franju Paherniku. Pri urejanju gozdov sem delal do jeseni 1959. leta. Medtem, od leta 1955 do 1956, sem služil vojaški rok v Srbiji.«

V letih 1959 do 1964 je študiral na Gozdarski fakulteti v Ljubljani, po diplomi pa se je ponovno vrnil na GG Slovenj Gradec.

Izkušnje pri urejanju gozdov ter visoka strokovna izobrazba so bili aduti, s katerimi je nadaljeval svojo delovno kariero in še zelo mlad inženir, strokovnjak, prevzel odgovorne naloge vodilnega delavca v takratnem gozdarskem podjetju.

Kako ste nadaljevali svojo delovno pot?

»Po diplomi sem najprej delal kot referent za gojenje gozdov na Gozdnem obratu na Ravnah. Leta 1971 sem na upravi Gozdnega gospodarstva prevzel oddelek za gojenje gozdov, ki ga je do upokojitve vodil Martin Potočnik.

Po združitvi Gozdnega gospodarstva in LIP (lesno industrijskega podjetja) v novo podjetje Lesna – Gozdarstvo in lesna industrija Slovenj Gradec sem prevzel vodstvo gozdarstva v tem novem združenem podjetju.

Leta 1989 smo ponovno oblikovali samostojno Gozдно gospodarstvo Slovenj Gradec. Tu sem bil imenovan za direktorja podjetja. Gozдно gospodarstvo Slovenj Gradec sem vodil do upokojitve januarja 2000.«

Spremljali ste razvoj gozdarske stroke v Sloveniji in bili pri tem aktivno udeleženi. Kako ocenjujete naše gozdove in delo na področju gozdarstva v obdobju vašega službovanja v tej stroki?

»V Sloveniji se je gozdarstvo po drugi svetovni vojni spremenilo in hitro strokovno razvijalo. Ukinjeno je bilo golosečno gospodarjenje, uveljavilo se je celovito gospodarjenje po sonaravnih načelih z vsemi gozdovi ne glede na lastništvo.

V preteklem polstoletnem obdobju so se slovenski gozdovi močno okrepili. V njih se je biomasa več kot podvojila. Vsi gozdovi so dobro negovani. To smo lahko dosegli le z izobraženimi gozdarskimi kadri, ki smo jih pridobili z nenehnim, stalnim izobraževanjem in izpopolnjevanjem od gozdnih delavcev do diplomiranih inženirjev in tako zagotovili kakovostno nego naših gozdov.

Tu lahko povem, da sem ponosen na delo naših predhodnikov in mojih sodelavcev, ki so skrbeli za napredek stroke in utrjevanje sonaravnega gozdarjenja z gozdovi.

Danes imamo v gozdnogospodarskem območju Slovenj Gradec najbogatejše gozdove v Sloveniji. Uspehe pri našem delu smo dosegali tudi zaradi tesnega sodelovanja z gozdarsko fakulteto, Gozdarskim inštitutom in drugimi znanstvenimi organizacijami doma in v tujini.«

Za vaš strokovni prispevek gozdarstvu ste prejeli tudi priznanja ...

»Za moj prispevek k razvoju stroke in za strokovno poglobljeno delo v gozdarstvu in pri gospodarjenju z gozdovi mi je Univerza v Ljubljani podelila prestižno Jesenkovo nagrado.«

Sodelovali ste v pomembnih strokovnih organizacijah gozdarske branže ...

»V mednarodnem združenju

gozdarskih raziskovalnih organizacij – IUFRO – sem bil član izvršilnega odbora te organizacije pod predsedstvom prof. dr. Dušana Mlinška.

Zaradi naših uspehov pri gozdarjenju z gozdovi je bilo tudi Gozдно Gospodarstvo dolga leta član te svetovne gozdarske organizacije.

Slovenija je dobila organizacijo svetovnega kongresa IUFRO, ki smo ga organizirali v Ljubljani septembra 1986. Udeležilo se ga je 2.400 strokovnjakov iz 130 držav z vseh kontinentov.

V obdobju mojega vodenja gozdarstva v našem slovenjegrškem gozdnogospodarskem območju sem aktivno delal v organih Splošnega združenja gozdarstva, kjer smo sprejemali pomembne odločitve za slovensko gozdarstvo. Tu sem bil predsednik izvršilnega odbora, katerega člani so bili vsi direktorji štirinajstih Gozdnih gospodarstev Slovenije. Po funkciji sem bil tedaj tudi član komiteja za kmetijstvo in gozdarstvo – to je tedanje Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Sodeloval sem še v mnogih organih zvezne gospodarske zbornice v Beogradu.«

V svojem aktivnem delovnem obdobju, in še sedaj, ste spremljali številne tuje strokovnjake iz mnogih dežel sveta po naših gozdovih in jih seznanjali z našim načinom gospodarjenja.

»Slovensko gozdarstvo v svetu zelo visoko kotira. To so nam potrdili številni gozdarski strokovnjaki, ki so nas obiskali iz Evrope, Amerike, Japonske in Avstralije. Naše dosežke na področju sonaravnega gospodarjenja z gozdovi smo jim skozi desetletja prikazovali na številnih ekskurzijah po naših negovanih gozdovih.

Kot zanimivost naj zapišem,

Med delavci v Črneški gori

Tekst in foto: Franc Jurač

da gospod Perger, dipl. inž., nekdanji lastnik mislinjskih gozdov, ni mogel verjeti lastnim očem, kako bogati in negovani so njegovi nekdanji gozdovi, ki so bili pred vojno gospodarjeni na golosečni način.

Tudi pokojni grof Thurn se je po ogledu njegovih nekdanjih gozdov v Črni, v Bistri in na Smrekovcu globoko poklonil in nam čestital za ohranitev in bistveno izboljšanje njihovega gozdnega bogastva.«

Poleg gozdarstva ste se izpopolnili še na področju letalstva. Letenje za vas ni bilo samo hobi in užitek, temveč udejstvovanje, saj ste na tem področju veliko prispevali k razvoju jadralnega letenja na Koroškem.

»Moja velika ljubezen je športno letalstvo. Željo po letenju sem uresničil po študiju in na slovenjgraškem letališču postal jadralni in motorni pilot. Deset let sem bil tudi predsednik Koroškega aerokluba. V tem času smo zgradili 1.200 m dolgo asfaltno vzletno-pristajalno stezo, kupili dve motorni športni letali in štiri jadralna letala.

Organizirali smo proizvodnjo izdelkov za naša podjetja in kupili potrebne stroje za proizvodnjo in za vzdrževanje letališke travnate vzletno-pristajalne steze.

Ves trud in prizadevanja pri organizaciji in vodenju Koroškega aerokluba pa mi je bil poplačan s številnimi poleti z motornimi, predvsem pa jadralnimi letali na našem nebu.«

Največja odgovornost v življenju gospoda Huberta Dolinška pa so njegovi sinovi. Dva sta že dolgo na svojem, a oče jima še vedno stoji ob strani, če ga potrebujeta, najmlajši pa še študira in izpolnjuje svojo in hkrati očetovo željo in strast – letenje z letali ...

Iskrene čestitke!

Na prednovoletni klepet smo se tokrat namenili v revir Libeliče, oddelek s številko 05095 v katastrski občini Črneška gora, ki meri okoli 50 hektarjev gozdnih površin, letošnji etat sečnje, ki so ga morali opraviti gozdni delavci, pa je okoli 400 kubičnih metrov iglavcev in listavcev. Oddelek je izrazito strm in nevaren za delo, da pa bi le-to teklo kar najbolj varno, so gozdarji popravili in obnovili stare vlake, po katerih še pred zimo spravljajo les v dolino. »Naša poslov-

na renta gozdarstva Radlje se razprostira od Radelj ob Dravi pa vse tja do Dravograda. Kot vodja poslovne enote sem z delavci na poslovni enoti gozdarstva Radlje izredno zadovoljen, saj so pridni in vestni in čuti se že, da prihaja konkurenca in se ljudje sedaj, ko smo v Evropi in je delo bolje plačano, bolj trudijo. Mislim pa, da bi se morale stvari na Gozdnem gospodarstvu v Slovenj Gradcu speljati tako, da bi bili delavci stimulirani in plačani po delu, s čimer bi se dosegla

večja kvaliteta in uspeh dela bi bil drugačen,» pravi vodja poslovne enote Peter Tasič. Ko zaključujemo leto 2004, pa ob tem radi ugotavljamo tudi uspehe svojega dela. Kakšni so in kakšna je njihova novoletna želja, smo povprašali tudi naše anketirance.

Posnetke Ivana Pongranca, Darka Pušnika, Ivana Tratnika ter vodjo enote Petra Tasiča smo ujeli v objektiv pri spravljanju lesa v Sušnikovih strminah na Črneški gori.

IVAN PONGRANC

»Kot gozdni delavec v gozdu delam že več kot 30 let. To delo me izredno veseli, to pa zato, ker so tudi moji predniki bili zaposleni v gozdarstvu in jaz sem šel po njihovi poti. To delo, čeprav je težko in nevarno, rad opravljam. Prav danes tu na Sušnikovem ročno spravljamo hlode do gozdne vlake. Do upokojitve nimam več veliko. Za novo leto si pa želim, da bi se nam nekoliko dvignile plače in pa seveda kar največ zdravja sebi, družini in vsem sodelavcem.»

IVAN TRATNIK

»Že skoraj dvajset let opravljam delo traktorista in lahko rečem, da sem s tem delom, ki je težko in zelo nevarno, zadovoljen. Ko spravljam les iz gozda do gozdnokamionske ceste, je včasih to delo zelo naporno. Zlasti v zimskem času, ko zapade veliko snega in je za delo s traktorjem potrebna še večja previdnost. Delo traktorista me je že nekaj zelo veselilo, zato sem se odločil za ta poklic. Vesel sem, da delam v skupini, kjer si delavci zelo pomagamo, zato je tako sodelovanje nad vse lepo in zanimivo.»

DARKO PUŠNIK

»Poklic gozdarja me je zelo veselil, veselje za to delo pa sem povzel po svojem očetu, ki je bil tudi gozdni delavec. Čeprav sem se izučil za kleparja, mi ta poklic ni ugajal, zato sem se odločil, da si poiščem delo med gozdnimi delavci, kar sem tudi storil in šel po očetovih stopinjah. V dvajsetih letih, odkar delam v gozdu, sem imel tudi nekaj poškodb, vendar, hvala Bogu, ni bilo kaj hujšega. Lahko pa rečem, da to delo z velikim veseljem opravljam in si tudi v bodoče želim, da bi dela nikoli ne zmanjkalo. Ob novem letu pa je moja želja samo zdravje.»

Informativni gozdarski storži v novembru

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Jesen nas zapuša, zima nas pozdravlja. In kakšno je bilo vreme v predzadnjem mesecu letošnjega leta? Na kratko – malo mešano. Prvi teden v novembru je bil bolj oblačen, s posameznimi jasnimi dnevi v višjih predelih nad inverzijskim pragom nad 1000 m nad morjem. Od 9. do 14. novembra smo imeli v dolini v glavnem odprte dežnike, v višjih predelih pa je pobočja nad 1000 m nekajkrat pobelil sneg, vendar pa količine snega niso bile obilne. 14. novembra je tudi čez naše območje zapihal sunkovit veter, vendar ni dosegel orkanske moči kot v drugih krajih Slovenije (Notranjska, Primorska, Posočje, Pokljuka, ...). Svojo rušilno moč je v obliki vrtincev na našem območju preizkušal predvsem v Mislinji in njeni bližnji okolici ter na višjih predelih (Pohorje, Smrekovec, Teber, ...). Gozdarji ocenjujemo, da je veter polomil in izruval posamezno in v manjših šopih ter skupinah okrog 6500 m³ dreves (v mislinjskem predelu čez 4000 m³). Nenadni sunki močnega vetra so napovedali prihod hladnega zraka nad naše kraje. Po 14. novembru smo lahko do 29. novembra uživali v hladnih jasnih in delno jasnih dnevih in nočeh z najnižjimi jutranjimi temperaturami pod 0° C (10. novembra do -10° C). Veseleli smo se lahko lepih sončnih dni, manj veselo pa so se imeli mali prebivalci pod našimi podplati. V nižinskih predelih in pobočjih, nepokritih s snegom, so tla pričela hitro zmrzovati. Tudi gozdna tla so zmrznila, čeprav je

mikroklima pod krošnjami dreves in grmov bolj prijetna kot na travniku ali njivi. 29. novembra je dež otopil samo nekaj centimetrov vrhnje plasti tal, notranja plast pa je ostala zmrznjena. Zato moramo biti pri prehodu ali delu na gozdnih strmih pobočjih zelo previdni, da nam ne spodrsne. V planinah je ta dan lokalno različno zapadlo nekaj centimetrov snega (od 1100 m navzgor). Nekaj čudnega se je dogajalo 19.

smo že nadaljnji dve številki. Predlagan pa je bil tudi nov uredniški odbor.

Pohorski gozdovi so na zahodnemu delu močno zasmrečeni. Človek je z golo-sečnjami in izsekavanjem listavcev, predvsem pa bukve kot drevesnega plevela, spremenil naravno sestavo stoletja stabilnih pohorskih gozdov. Že več kot petdeset let pomagajo gozdarji naravi z vnašanjem listavcev

venije (dr. Primož Simončič). Iz slovenjgraškega gozdno-gospodarskega območja smo na posvetu sodelovali Mirko Cehner, Zdravko Miklašič, Jože Ogriz, Jožef Preininger (zadnji trije revirni gozdarji v KE Mislinja), Zdenka Jamnik, Tomaž Serec (revirni gozdar v KE Radlje) in Gorazd Mlinšek. V teoretičnem delu smo bili seznanjeni s potekom projektov »Sustman« in »Sanacije zasmrečenih gozdov na Pohorju«.

Na terenu smo si v zasmrečenih gozdovih Kladja ogledali razne oblike sanacije, izmenjali praktične izkušnje ter se dogovorili za nadaljnje delo.

Koroško gozdarsko društvo (KGD) Slovenj Gradec je eno izmed najbolj aktivnih gozdarskih društev v Sloveniji. 5. novembra je organiziralo posvetovanje na temo Natura 2000. K sodelovanju smo člani društva povabili strokovnjake drugih institucij, ki se ukvarjajo s

Strokovni posvet na Osankarici

novembra okrog devete ure zvečer v okolici Mežice. Ni se prebudil speči kralj Matjaž pod Peco niti ni imel prebavnih motenj, ta večer nas je v Mežiški dolini stresel rahel potres.

2. novembra smo se v prostorih GG Slovenj Gradec sestali člani uredniškega odbora Viharnika. Viharniku smo dali novo obliko, zato smo ocenili odzive bralcev na novo oblikovano okto-brsko številko. Zabeležili pa smo si tudi še nekatere pomanjkljivosti. Oblikovali

v mislinjskem delu Pohorja sanirati zasmrečene sestoje. ZGS – OE Slovenj Gradec, Celje in Maribor že vrsto let izvajamo projekt »Sanacije zasmrečenih gozdov na Pohorju«, v zaključni fazi pa je tudi mednarodni projekt »Sustman«. 2. novembra smo se na strokovnem posvetovanju na Osankarici sestali z revirnimi gozdarji, ki so pri revitalizaciji močno zakisanih tal tudi praktično prisotni, in gozdarskimi strokovnjaki ZGS (mag. Andrej Breznikar, Zoran Grecs) in Gozdarskega inštituta Slo-

tem projektom. Mag. Vesna Kolar (MOPE) je predstavila mednarodni projekt Natura 2000, Jurij Gulič (Zavod RS za varstvo narave – OE Maribor) je spregovoril o habitatnih tipih na Koroškem, Tomaž Mihelič (Društvo za popis ptic) nas je opozoril na zaščitene vrste ptic v Sloveniji in klasifikacijo le-teh. Kako je potrebno ohranjati habitatne tipe v gozdu, je povedal mag. Aleksander Golob (ARSO), Maksimilijan Mohorič (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano) pa ni pozabil na

pomembnost načrtovanja v gozdovih, na zakonske in pravne akte ter na sofinanciranje del za ohranjanje različnih naravnih habitatov iz državnih in evropskih sredstev za ohranjanje narave. Zelo živahno je bilo tudi razglabljanje o predavanjih ob koncu posveta. Med razpravljavci je bil tudi mag. Živan Veselič (ZGS).

Tudi v letošnjem letu smo v vseh štirinajstih območjih Zavoda za gozdove Slovenije izbirali najbolj skrbne lastnike. Do 10. novembra smo iz območnih enot poslali podatke o najbolj skrbnem lastniku v območju. Predhodno so gozdarji javne gozdarske službe po določenih kriterijih izbirali najbolj skrbne lastnike v krajevnih enotah. Izmed šestih »naj« lastnikov smo potem izbrali najbolj skrbnega lastnika v OE Slovenj Gradec v letu 2004, in ta je Stanko Kert, p. d. Mikel iz Jamnice (KE Prevalje). O njem in ostalih petih »naj« lastnikih bomo poročali v naslednji številki Viharnika.

Predstavili vam bomo vseh šest najbolj skrbnih lastnikov iz posameznih krajevnih enot. Poleg »naj« lastnika v območju boste lahko spoznali še naslednje izbrane najbolj skrbne lastnike gozdov v letu 2004. V KE Mislinja je bil izbran Janko Ramšak, p.d. »Požeg« iz Pake, največjo skrb za gozd je imel v KE Slovenj Gradec gospod župnik Gabrijel Knez iz Starega trga, v KE Dravograd Simon Kališnik, p. d. »Jaž« iz Sv. Duha nad Dravogradom, v KE Črna Stefan Grabner, p. d. »Drvodol« iz Javorja, in v KE Radlje Branko Mori, p. d. »Nehnik« iz Mlak nad Muto. V novembru so bila prevzeta

in obračunana gojitvena dela v zasebnih gozdovih, katera so posamezni lastniki ob pomoči javne gozdarske službe prijavi na Agenciji za kmetijski trg in razvoj podeželja po enotnem programskem dokumentu. Med ZGS in Agencijo je bila sklenjena pogodba o kontroli opravljenih gojitvenih del na posameznih izbranih objektih. Javna gozdarska služba oz. predvsem revirni gozdarji so porabili veliko časa za svetovanje lastnikom gozdov in pripomogli, da je bil ta projekt na terenu pravočasno zaključen. Vsa opravljena

nosti le s pomočjo občinskih finančnih pomoči. Kako gospodarijo z godovi na Kočevskem (Kočevska reka), so lahko 5. novembra ocenjevali lastniki gozdov iz revirjev Pameče in Golavabuka (KE Slovenj Gradec).

10. novembra so gozdarji KE Slovenj Gradec pri Lampretu v Podgorju pod strokovnim vodstvom mentorjev Srednje gozdarske šole iz Postojne za lastnike gozdov izvedli tečaj iz varnega dela s traktorjem. 16. 11. 2004 so si svoj čas za izobraževanje rezervirali posamezni lastniki gozdov iz revirja

pot Lopan. Pot se prične pri osnovni šoli Mislinja. Gozdarji KE Mislinja, predvsem pa revirni gozdar Primož Areh, so to prijetno pot, po kateri se lahko podaš z zanimivim vodnikom v obliki zgibanke, strokovno uredili. Da je pot zaživela, se moramo županu občine Mislinja zahvaliti za finančni vložek.

Minila so štiri leta, ko smo člani KGD (Koroško gozdarsko društvo) volili predsednika in druge organe društva. Društvo je imelo 26. 11. 2004 v hotelu Kompas letni občni zbor, kjer je delo društva v preteklem obdobju predstavil njegov dosednji predsednik Drago Zagorc, katerega smo se vsi člani zahvalili za dobro vodenje društva in izvolili novega predsednika oz. predsednico Jernejo Čoderl (vodjo KE Radlje) in njeno namestnico Barbaro Polanšek (revina gozdarka iz KE Črna). V upravni odbor so bili poleg gozdarjev izvoljeni tudi lesarji, saj so člani Koroškega gozdarskega društva tudi strokovnjaki iz lesarske stroke. V društvu pa se lahko včlanijo tudi drugi, ki so na svoj način povezani z gozdom.

Ali je res jesen tisti čas, ko narava najbolj ekstremno izloča bolne plodove? V oktobru smo Korošci izgubili kar dva gozdarska strokovnjaka, Draga Čoderla in Franca Hafnerja, po njuni poti pa je šel tudi naš stanovski kolega in dolgoletni gozdarski strokovnjak v GG Slovenj Gradec Janez Kozelj. Umrl je 16. novembra 2004. Življenje pa teče dalje in mlajši gozdarji bomo pri nadaljnjem delu radi upoštevali marsikateri Janezov nasvet.

Občni zbor KG

gojitvena in varstvena dela v zasebnih gozdovih, financirana iz proračuna Republike Slovenije (nacionalni program), so morala biti zaključena, prevzeta in obračunana do 24. novembra. Vse zahteve o opravljenih deli smo iz območnih enot poslali na Centralno enoto ZGS v Ljubljano.

V izobraževalni program za lastnike gozdov ima ZGS vključene tudi strokovne ekskurzije v druga gozdno-gospodarska območja, za katera pa so stroški zelo visoki. ZGS lahko izvede te aktiv-

Pernice (KE Radlje). Pod vodstvom Zdenke Jamnik ter revirnih gozdarjev Mateja Modica (revir Pernice) in Miha Kristana (revir Orlica) so se podali v lepo negovane gozdove kmetij Kajžer in Sgerm na Orlici. Vsi so v izobraževalni delavnici aktivno sodelovali do poznih popoldanskih ur.

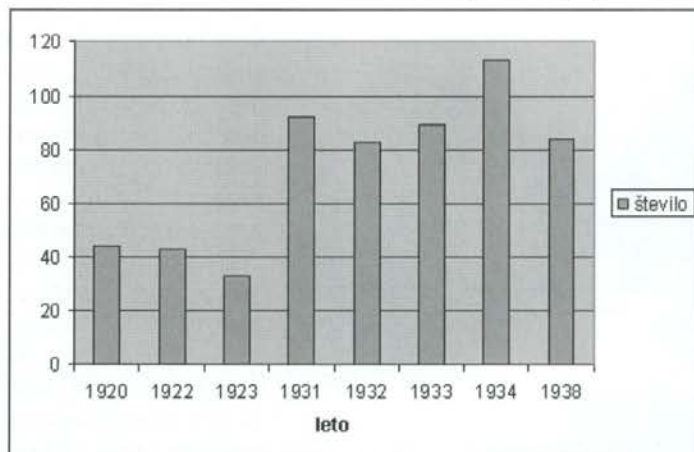
V OE Slovenj Gradec imamo novo gozdno učno pot. 19. novembra sta župan občine Mislinja Viktor Robnik in vodja ZGS, OE Slovenj Gradec spec. Milan Tretjak uradno odprla gozdno učno

Domači divji petelin

Tone Pridigar, univ. dipl. inž. gozd. Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Divji petelin je prastara živalska vrsta in naša največja gozdna kura. Njegova številčnost niha. Po znanih podatkih je bil pri nas najbolj številčen med obema svetovnima vojnama.

Po podatkih gozdarskega inženirja Šivica je bil odstrel petelinov v letih med 1920 in 1938 na približnem območju sedanje koroške regije naslednji:

Številke zgovorno povedo, da je bil petelin nekoč veliko bolj številčen, kot je danes, ko njegova številčnost ne presega dosti števila največ ustrelenih petelinov v letu 1934.

Živel je v večjih gozdnih kompleksih že od okoli 500 m nadmorske višine pa vse do 1500 m. Danes živi pretežno le še v gorskih gozdovih na nadmorski višini okrog 1400 m, čim dlje od človeka.

Zgodi pa se tudi, da ta plašna gozdna ptica izgubi strah pred človekom. Nekateri petelini postanejo celo napadalni; druga-

če se obnašajo kokoši, ki so krotke in se pustijo prijeti. Seveda je takšno obnašanje nenormalno. Raziskave so pokazale, da gre za hormone motnje. Največ primerov nenormalnega obnašanja je v sivatovskem obdobju in v tistih predelih življenjskega okolja divjih kur, kjer je vpliv človeka močnejši. V zadnjem obdobju poznamo več primerov nenormalnega obnašanja petelinov. Nekaj posebnega pa je petelin, ki se je lansko spomlad pojavil nad

Nekaj časa se je prestavljal s kmetije na kmetijo, potem pa našel »primeren« življenjski prostor na kmetiji Vrhovnikovih, po domače na Paharjevi koči, kjer živi še danes.

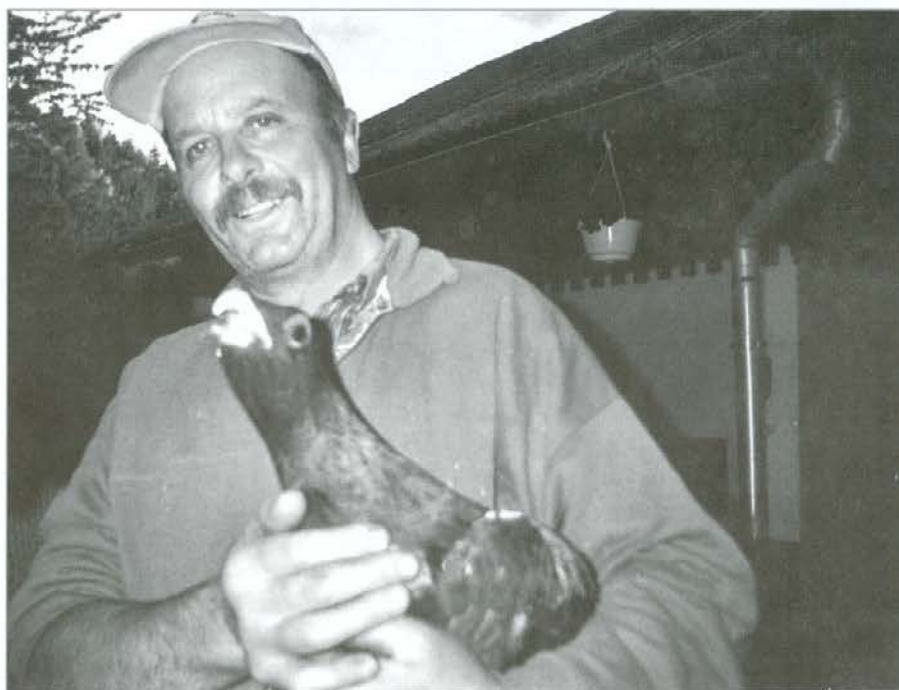
Zakaj se je ustalil ravno tu? Ga je pritegnilo okolje ali morda ljudje, ki živijo na tej kmetiji, njihov odnos in navezanost na divje živali, saj imajo doma že dvanajst let staro sivo vrano, ki se tako kot petelin svobodno giblje po bližnji okolici?

Petelin preživi pretežno del dneva v bližini poslopij. Zjutraj pride redno po obrok hrane, ki ga čaka na določenem mestu. Če slučajno tam ni hrane, si postreže kar pri domačih kokoših. Poleg zrnja ima zelo rad tudi jabolka, grozdje in drugo zelenjavo. Podnevi najraje počiva na sadnem drevju ali brajdi. Z močnim kljunom pošči plje okrog sebe poganjke, da si ustvari primeren razgled in prostor za vzlet.

Petelin naredi tudi nekaj škode, zato smo se na željo oškodovanca trije člani komisije za oceno škode po zavarovanih vrstah v začetku septembra oglasili na kmetiji in ocenili škodo. Lastnik se je predvsem bal, kaj bo, ko bo zrelo grozdje, ki ga ima zelo veliko, zato sem se pred trgatvijo ponovno oglasil. V primeru, da bi postal petelin na kmetiji preveč moteč, smo ga nameravali prestaviti drugam z namenom, da bi si morda našel novo življenjsko okolje, kjer z njim ne bi bilo več težav. S takim predlogom sem seznanil Vrhovnikove. Povedali so mi, da bi ga zelo pogrešali, saj jih redno spremlja pri vsakdanjih opravilih na kmetiji. Pravilno so tudi ugotovili, da se v novem okolju ne bi znašel in verjetno bi kaj hitro postal plen človeka ali živali.

Na koncu smo ugotovili, da je petelin v biološkem smislu za vrsto izgubljen. Je pa prava atrakcija imeti divjega petelina na dvorišču, česar bi si marsikdo želel. Tega se dobro zavedajo domači, ki zelo skrbijo zanj in pravijo, da naj le ostane, čeprav bo kakšen cvet na rožah in gozd na brajdi manj.

Po naši oceni gre za mladega petelina v drugem letu življenja. Upamo, da bo preživel to in še kakšno zimo. Z zanimanjem bomo spremljali njegovo obnašanje spomladi v času rasti in njegovo nadaljnjo življenjsko zgodbo.

V gospodarjevem naročju. Viktor Vrhovnik

Ida Robnik

V mesecu novembru je Koroško gozdarsko društvo organiziralo še en posvet, tokrat na temo »Natura 2000« s podnaslovom »Priložnost koroškega podežlja«. S svojimi prispevki so sodelovali predstavniki državnih služb s področja zakonodaje, javnih služb in naravovarstvenih organizacij. Člani društva so s številno prisotnostjo tudi tokrat pokazali, da so takšna predavanja željen način izpopolnjevanja in seznanjanja s procesi v naravnem okolju, predvsem pa sodelovanja pri kreiranju predpisov o varstvu narave in določanju načinov upravljanja s prostorom. S posvetom so koroško javnost želeli obvestiti o prizadevanjih za ohranitev živalskih in rastlinskih vrst ter habitatov, ki so redki ali ogroženi tudi zaradi dejavnosti člove-

ka, o aktivnostih na področju, ki je v medijih manj popularizirano in prisotno.

»Natura 2000« je omrežje varstvenih območij, ki jih evropske države že desetletja oblikujejo z namenom ohraniti biotsko raznovrstnost živalskih in rastlinskih vrst za prihodnje rodove. Varstvo teh živalskih in rastlinskih vrst izvajajo po direktivah o ohranjanju habitatov in ohranjanju prosto živčih ptic. Merila obeh direktiv je morala upoštevati tudi naša država, ko je določala območja pri nas, kar je bila tudi pridružitevna obveznost naše države pred vstopom v Evropsko unijo. Direktivi podpirata trajnostni razvoj vrst, ki jih želimo ohraniti, vendar pri tem ne izključujeta človekove dejavnosti, ki pa mora biti umna, naravi prijazna

in usmerjena v ohranjanje in podporo živim bitjem, posebej tistim, ki jih je človek s svojim posegom v naravo že razredčil. Slovenija je v del skupne evropske dediščine v program »Natura 2000« uvrstila 15.000 živalskih vrst, 6.000 rastlinskih vrst in 5.000 vrst gliv. Določila je 26 območij za ohranjanje ptic, 260 območij za ohranjanje habitatnih tipov in vrst. Tako je v omrežju skupaj 286 varstvenih območij, ki zavzemajo približno 36 % slovenskega ozemlja oziroma nekaj manj kot 720.000 ha. Koroška regija vključuje v ta projekt ca. 23.000 ha ozemlja oziroma 22 % celotne površine regije. Koroški gozdovi so izjemno pomembni za ohranjanje populacij divjega petelina, ruševca, gozdnega jereba, več vrst žoln in nekaterih ujed (so-

kol selec, planinski orel). Imamo tudi kar 13.700 ha površin, pomembnih za ohranjanje nekaterih redkih in ogroženih živalskih in rastlinskih vrst. Območja bodo označena z vidnimi znamenji na določenih mestih. Narava, ki jo bomo ljudje s projektom »Natura 2000« ohranili, nam bo nudila priložnosti za številne dejavnosti na področju ekološkega pridelovanja hrane, ekoturizma in drugih naravi prijaznih dejavnosti. Take dejavnosti bodo tudi sofinancirane iz raznih evropskih in obmejnih skladov za te namene. Sicer bodo ljudje na teh območjih opravljali svoje dejavnosti in živeli kot doslej, vendar pa bodo morali upoštevati določene predpisane omejitve in ukrepe za ohranjanje redkih in ogroženih vrst.

Na potepu po gozdu

Besedilo in foto: Evelina Roglšek, prof.

Polja, travniki, gozdovi, pašniki in še marsikaj drugega so del naše pokrajine. To so različni življenjski prostori ali življenjska okolja, kjer rastejo rastline, prebivajo živali in tudi mi – ljudje. Učenci in učiteljici I. in II. oddelka POŠ Ojstrica smo se v oktobrskem dopoldnevu odpravili na potep po gozdu in raziskovali njegove skrivnosti. Na potep

smo povabili tudi lovca LD Dravograd, g. Mihelija, ki se je z veseljem odzval našemu povabilu. Pot do gozda ni bila dolga, saj našo šolo in širše območje Ojstrice obdajajo čudoviti gozdovi. Učenci so med potjo opisovali in prepoznavali gozdna drevesa, živali, gozdna tla idr. Ugotovili so, da je življenje v gozdu zelo raznoliko.

G. Miheli nas je odpeljal do svoje zaprte lovske opazovalnice, da smo si gozd lahko ogledali tudi »z višine«. Učenci so bili nestrpni, saj je vsak hotel splezati po lestvi na vrh opazovalnice in sam doživeti nekaj trenutkov, kakršne doživljajo lovci, ko opazujejo živali in naravo.

Lovec nam je pokazal tudi solnice, krmišča in koruznico. Opazili smo, da ima naš lovec že vse pripravljeno za krmljenje živali v dolgih zimskih dneh. Povedal nam je, da se pozimi skoraj vsak dan s svojim jazbečarjem odpravi na sprehod po gozdu, da pregleda krmišča in jih po potrebi napolni. Ogledali smo si še odprto lovske opazovalnice, ki je namenjena za kratka opazovanja. Učenci so bili enotni, da je opazovanje narave in živali lepše iz zaprte lovske opazovalnice, saj je v njej bolj prijetno in toplo. Tudi g. Miheli je bil enakega mnenja.

Ker pa brez bontona tudi v gozdu ne gre, smo ponovili še tega in obljubili, da se ga bomo držali.

Za konec pa besede našega učenca, ki je rekel, da je bilo ta dan v gozdu zelo »fajn« in ko bo velik, bo lovec, ki bo lepo skrbel za živali in gozd.

Skupinska slika pred krmiščem, solnico in koruznico.

Na lovski opazovalnici je bilo zelo zanimivo.

Marjan Čuješ

Najlepša je služba, ki jo opravljaš z veseljem in za katero bi se odločil še enkrat, če bi bilo mogoče življenje obrniti nazaj k njegovemu izvoru. Kar nekaj spominov me veže na tista daljna leta, ko sem začel služiti kruh kot poklicni šofer, pri tem pa se mi godi kot vsakomur, ki se nekaterih dogodkov rad spominja, medtem ko bi druge raje pozabil, pa ne more.

Marjan Čuješ

Šoferski izpit sem prvič opravljal v Mariboru in, kot se za osemnajstletnika tudi spodobi, padel. Od devetnajstih kandidatov je izpit opravil samo eden. V drugo mi je šlo odlično in kot sem pozneje izvedel, tudi prvič nisem delal usodnih napak, ampak jih je motila moja mladost, kajti zaupati tovornjak takemu zelencu takrat pač ni bila moda. Prometni zakon je imel kakih 30 členov in če si bil vprašan, o čem govori 16. člen, si moral vedeti, da so to križišča itd. Slike o razvrstitvah vozil in vsi cestni znaki so bili na črno-belih fotografijah.

Na teoretičnem delu izpita bi verjetno tudi drugič pogrnil, če me ne bi predsednik komisije opomnil, da naj še enkrat pogledam, ali sem

vozila res prav razporedil. Seveda jih nisem, ko sem pa dal prednost vozilu, ki se je nahajalo na prednostni cesti, ne pa konjski vpregi, kjer so se nahajali gasilci na nujni vožnji, sem pa njihove čelade zamenjal za mlečne kante, v katerih so kmetje nekoč vozili mleko. Opraviti vozniški izpit nikoli ni bilo lahko, ampak odgovarjati pred komisijo v živo, iz vseh mogočih vprašanj o prometu, je le nekaj drugega, kot pa v miru rešiti testne pole in počakati na rezultat, kakor je v navadi danes.

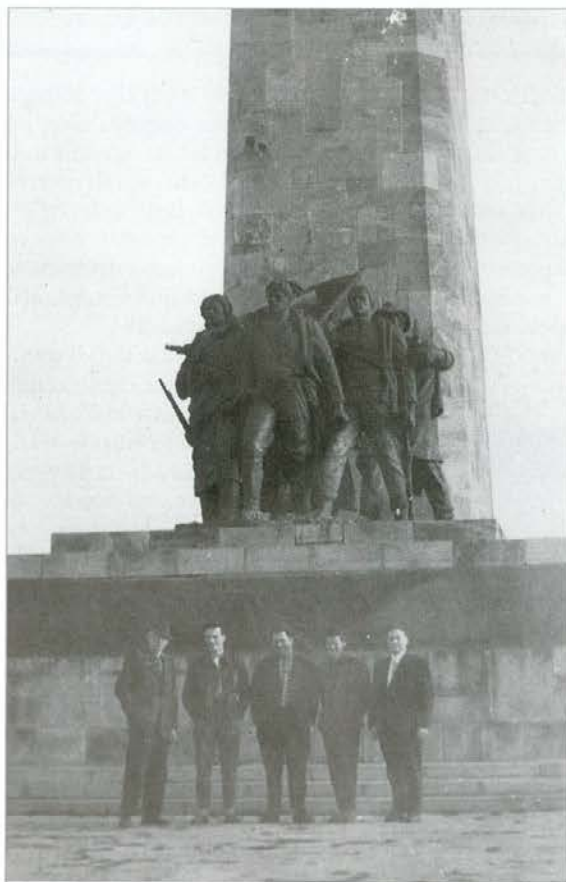
Moj prvi tovornjak je bil »PI-ONIR«, večinoma preobložen za tiste dovoljene 3 tone. Pozimi sem iz hladilnega sistema spuščal vodo in nemalokrat zjutraj tudi olje iz motorja ter ga pogrel na domačem štedilniku, da sem motor sploh

lahko zagnal. Akumulatorji so bili v tistih časih slabi. Motorje smo največkrat zaganjali na roko ali »kurbalali«, kot se je tedaj temu opravilu reklo. V hladilniku nismo imeli »antifriza« pa tudi sredstev proti zamrzovanju šip ni bilo. Doma sem vzel platneno vrečko s kuhinjsko soljo in z njo odstranjeval led, ki se je nabiral v notranjosti kabine. Tudi zimskih gum ni bilo in z vsakimi smo vozili tako dolgo, da se je pokazalo platno, res pa je, da kontrole niso bile tako stroge niti tako pogoste. Nekoč sem spremljal nekega šoferja, ko je šel s tovornjakom na Primorsko po cement. Pa sva potrebovala za pot od Anhova do Postojne ves dan. Na tisti razdalji sva namreč imela kar šestnajst »gumi-defektov«. Naslednji dan pa do doma še dva. Takrat smo

imeli še mehanične dvigalke in gume tudi ročno »pumpali«, zato so bili žulji na rokah šoferja vsakdanjost. Žulji so šoferje spremljali do uvedbe tako imenovanih »servovolanov« in drugih tehničnih pripomočkov, brez katerih si danes sodobnega avtomobila ne moremo več predstavljati. Je pa bilo na cestah veliko več tovarištva, kot ga je danes, kar je razumljivo, saj se tudi tedanji promet ne more primerjati z današnjim.

V naslednjih vrsticah bom opisal nekaj dogodivščin, ki so vezane na cesto in moja šoferska leta, preživeta na njej.

Leta 1961 sem peljal predstavnike KZ Prevalje na ogled kmetijskega sejma v Novi Sad in že v prvih urah vožnje sem moral trikrat pošteno stopiti

Pred spomenikom na Fruški gori: Hudopisk, Čuješ, Jamnikar, Sinreih in Praper.

Zadaj stojijo: Praper, Hudopisk in Jamnikar, spredaj sta Sinreih in Čuješ, fotografiral pa je Broman.

na zavoro, da sem preprečil najhujše. V večernem mraku smo v neki vasi blizu Ptuja srečali kmeta, ki je gnal na povodcu velikega bika. Ta se mu je tik pred srečanjem z nami iztrgal in planil na bližnje dvorišče. Trk z bikom sem sicer preprečil, na hrbet sam pa dobil oba sopotnika za menoj, ravno tako pa tudi direktor KZ, Alojz Jamnikar, na sosednjem sedežu. Vojaški džip je imel za potnike zadaj le vzdolžne klopi brez oprijemov. Medtem ko so moji sopotniki še ugotavljali, kakšno srečo smo imeli, sem tam blizu Borla opazil, kako se po cesti med žitnim poljem podita dva avtomobila. Bila sta brez luči, le po dvigajočem se prahu sem sklepal, da se bližata naši cesti z veliko hitrostjo. In res se je iz stranske ceste tik pred menoj pojavil avto, ki pa ni utegnil zaviti, ampak je s polno hitrostjo planil čez vozišče v žito na drugi strani ceste, medtem ko je zasledovalcu še uspelo ustaviti, da ni treščil v nas. Zgodba z zaviranjem se je ponovila. Ko smo našli še očala kmeta Hudopiska (Rojaka s Stražišča), ki so mu vedno odpadla, smo se odpravili naprej v upanju, da bo poslej mir. Pa ni bilo tako.

Blizu Varaždina smo naleteli na lepo, novo asfaltirano cesto in ko sem že jemal zalet za višjo prestavo, sem moral sunkovito ustaviti. Pred menoj se je pojavila rampa oziroma drog, postavljen na dve leseni kozi, na drogu pa je visela leščerba, ki pa ni gorela, zato je med dežjem na mokri cesti tudi nisem opazil. Le meter za to rampo je zijal glo-

bok jarek, poln vode. Najprej smo v temi tipali za očali z debelo dioptrijo, brez katerih bi imeli še slepega potnika, šele potem smo si dali duška. Tokrat je bilo tudi meni vroče, pa ne le zato, ker sem na svojih ramenih že tretjič gostil potnike z zadnjih sedežev. Za menoj sta sedela že prej omenjeni kmet Rojak in takrat še zelo mlad gozdar Viktor Sinreih, za direktorjem pa računovodja Praper in vsem poznani gozdar August Broman. Sicer pa je bilo pod

črpalke in bifeja, g. Broman pa se je vrnil s kanto bencina, da sem se jim pridružil še jaz in poskrbel, da tudi avto do doma ni bil več žejen.

Na vožnje z džipom s takratne Zadrugne poslovne zveze iz Dravograda pa imam drugačne spomine. Zаметki poznejšega avtoparka pri našem gozdnem gospodarstvu so nastali prav tam. S šefom avtoparka, g. Francem Gartnerjem, sva peljala neke potreščine za delavce, ki so

med vrtenjem res posrkal vse plamene, ki so se še pojavljali. Ko sva že lahko izskočila, so pod pokrovom tleli le še kabli, ki pa sva jih pogasila z vlažnim mahom. Angel varuh je bil, kot že tolikokrat prej, tudi tokrat z menoj.

Tudi pri vožnji z gozdarskimi tovornjaki ni manjkalo razburljivih dogodkov, pa bom opisal le zame najbolj pretresljivega. Ko sem peljal les za tovarno celuloze na Reberci v Avstriji, mi je nazaj grede pričela zmrzovati nafta v motorju in kar precej časa sem porabil, da sem očistil filtre in se že v trdi temi in gosti megli ves premražen odpravil proti domu. Zaradi slabe vidljivosti sem vozil zelo počasi, ko naenkrat zagledam utripajočo rdečo luč. Znašel sem se pred železniškim prehodom. Silen pritisk na zavoro je pomenil le, da je motor ugasnil, tovornjak pa se ni ustavil, ampak se je kot po sankah zapeljal na tire, medtem ko so se rampe spustile. Na tako poledico seveda nisem bil pripravljen. Kaj vse v tistih najdaljših sekundah v mojem

V Bistri leta 1981; ob kamionu je merilec Peter Blimen, dvigalo pa upravlja šofer Štefan Švab.

tisto cerado v džipu veselo vzdusje, še posebej ob vrnitvi, ko je sopotnike že dajala žeja. Priganjali so me k hitrejši vožnji, jaz pa jim nisem hotel ustreči, ker sem varčeval z gorivom, saj so bile črpalke le vsakih 100 km, na prvi, kjer sem se hotel oskrbeti, pa niso imeli elektrike. Ker niso nehali izzivati, smo se zmenili, da meni ne bo treba iskati goriva, če nam poide. Pritisnil sem na plin in vozil 120 km na uro, kolikor je avto zmogel, in 2 km pred črpalko v Slavonskem Brodu, ki smo jo že videli, je pokašljujoče obstal. Če bi me poslušali, se to ne bi zgodilo. Med smehom so se peš in žejni odpravili do

gradili cesto na Ponikvi blizu Doliča. Ko sem premagoval zelo strmo pot v neki globači, je izpod pokrova motorja buhnil plamen. Zaradi velike strmine se je iz uplinjača prelil bencin in na pregreti izpušni cevi zagorel. Globača je bila tako ozka, da nisva mogla odpreti vrat in izskočiti. Že sem naju videl, kako goriva pod tisto cerado, ko sem se spomnil, da lahko v takih slučajih pomaga, če pritisneš na plin, da motor posrka plamen nazaj skozi uplinjač, če le ne gori preveč. Bliskovito sem prestavil v vzvratno prestavo in spustil vozilo nazaj po tisti globači ter se tako rešil najhujšega, saj je motor

življenju nisem počel? Motor je takoj stekel, kolesa pa so se na poledici vrtela v prazno. Mrzlično sem vklopil prednji pogon, pa ni pomagalo, nato še zadnjo diferencialno zaporo in plin do konca. Sreča je bila le v tem, da so bile rampe na tistem prelazu polovične in je bila pot pred menoj prosta. V silnem trušču vrtečih koles in cviljenju gum sem se začel pomikati po centimeter, ves zgrbljen za volanom in zaprtih očih, v pričakovanju silnega udarca prihajajočega vlaka. Odrešujoče bobnenje za menoj mi je povedalo, da se je tista bela žena s koso tokrat peljala na zadnjem vagonu in dopustila, da sem se

ji s polzevo hitrostjo s tistih tirov le umaknil. Domov sem prišel v kljub silnemu mrazu ves premočen, vendar srečen, da z menoj niso bili ostali člani moje družine, ki sem jih na zadnje daljše vožnje večkrat popeljal s seboj, ker so me sicer bolj malo videli. Šoferji pač nikoli nimajo kratkih delavnikov, ampak jim jih narekujejo potrebe, tako nekoč kot danes.

Na cesti pa se doživijo tudi drugačne, bolj vesele zgodbe in če bodo objavljene, bom povedal tudi dve od mnogih, ki sem jih doživel.

Neke jeseni sem s službenim vozilom

peljal dva koroška zadružna komercialista zaradi prodaje krompirja, ki ga je bilo tisto leto na Koroškem v izobilju. V Postojni smo na gostilniškem vrtu malo posedeli, prenočevali pa v Kopru, kamor smo prispeli zelo pozno ponoči. Oba komercialista sta bila veseljaka, zato je bilo v njuni družbi prijetno. Mlajši je bil iz KZ Mislinja, starejši, Franc Dobnik, pa iz KZ Prevalje. Pa je mlajši po nesreči prevrnil kozarec rdečega terana in vino je našlo pot na svetle hlače g. Dobnika. Takojšnja intervencija s kisló vodo ni pomagala in madež v mednožju se je le večal. G. Dobnik si je hlače v hotelu opral in jih obesil na balkon, da bi bile do jutra suhe. Jaz sem parkiral avto v bližnjem parku in prespal v njem, saj za tistih par ur nisem hotel plačati prenočišča. Zjutraj sem ob dogovorjeni uri prispel pred hotel in videl, kako mi neki moški v srajci in spodnjicah maha, da naj pridem bližje. Bil je g. Dobnik, ki mu je ponoči veter odpihnili hlače. Našel sem jih na hotelskem dvorišču, seve-

da še vedno mokre in umazane od tistega rdečega primorskega prahu. Še enkrat jih je moral oprati, jaz pa sem mu priskrbel likalnik, da jih je za

tam v resnici ni bilo nikogar. Grozdje je bilo odlično, hlače g. Dobnika so bile maščevane, od mlajšega kolega pa od trnja malce poškodovane.

Olševa 1974; od leve stojijo: Anton Maček, Maks Potočnik in Oto Grubelnik. Foto: Marjan Čuješ in njegov MAN, MB 260-59, ki je tako počasi lezel s tirov.

silu spravil v red in še napol mokre oblekel. Seveda smo se pri tem zabavali, Mislinjčanu pa je zažugal, da tisto polito vino ne bo poceni. Ko smo se peljali proti Puli, smo v bližini nekega vinograda napravili postanek, nakar se mlajši sopotnik spomni, da nama prinese grozdja, ki se je ponujalo ob cesti. Opazovala sva ga pri trganju, jaz pa sem namignil g. Dobniku, da naj opozori kolega v vinogradu, da se mu približujejo domačini. Da bi izgledalo bolj dramatično, sem počasi speljal, preplašeni komercialist pa ni poiskal poti, po kateri je prišel v vinograd, ampak je tekel vzporedno z nama ob kamniti ograji, ki je bila poraščena s trnjem, kot je na Krasu v navadi. Ker se ograja le ni nehala, se je s polno aktovko grozdja pogнал čez tisto trnovje in ga par metrov privlekel še v avto, da se je skozi priprta vrata vleklo za nami in sem ga moral po krajši vožnji odstraniti. Med krohotanjem in odobravanjem, kako je prelisil zasledovalce, se mu nisva upala povedati, da

Še ena dogodivščina je vezana na džip, v katerem sem skoraj zgorel, le da se je to dogajalo na levem bregu Drave, ob avstrijski meji. Leta 1961 sem peljal komisijo za ogled lokacij za maloobmejne prehode z Avstrijo. Začeli smo v Kapli, preko Remšnika in zaključili na Pernicah, na domačiji pri Pečniku, od koder je bil doma tudi naš takratni vodič Franc Pečnik, ing. gozd. V komisiji so sodelovali še komandir milice iz Dravograda, predsednik občine iz Radelj in tajnica. Dolgo smo se vozili po tistih hribih in dolinah. Hodili so tudi peš, bodisi iz strahu ali pa zaradi velikih strmin, ki jih polno obtežen terenec ni zmožal. Na nekem grebenu vrh Pernic smo srečali volovsko vprego, umakniti pa se ni bilo kam, saj je bila na obeh straneh kolovoza velika strmina. Medtem ko je odročni vol mirno sestopil v strmi breg pod cesto in je tudi kmet gare ročno umaknil, pa je vol na moji strani trmasto vztrajal na poti. Ker ga nismo mogli izriniti pod cesto, sem odprl platnena vrata na džipu,

prestavil v najnižjo prestavo in po centimeter lezel mimo vola. Ko se ga je odbijač avtomobila dotaknil je odstopil le za toliko, da mu nisem povozil parkljev, obenem se je pa začel zelo tresti in izpod repa spuščati vsebino pomladanske paše. Posvinjal mi je ves prednji del vozila, ker pa nisem smel obstati, sem z levico zgrabil vola za rep in ga tiščal na tisto odprtino ter bil ob krohotanju vseh prisotnih »posran« le od rame navzdol, ne pa tudi po glavi, kamor bi me tisti zeleni slap izpod repa gotovo zadel. Vol si je ostanek blata elegantno obrisal ob cerado vozila, jaz pa sem sebe in srajco opral ob koritu na Pečnikovi domačiji. Mama ing. Franca nam

je pripravila okusno ovčjo pečenko, sam pa sem med sušenjem srajce ob peči poslušal zabavljanje vesele družbe, da imajo tako hitrega šoferja, da se mu še vol v kabino podela, ker pa sem se umil in jim ne bo treba prenašati smradu, se bodo pa vseeno radi peljali z menoj v dolino. Nisem jim ostal dolžan. Menil sem, da je vol opazil koga vozim, pa si z rogovi ni mogel pomagati, ker je bil v jarmu (danes bi temu rekli v koaliciji) z drugim volom, zato je pač reagiral tako, kot je in mogoče drek ni bil namenjen meni, sem se šalil tudi jaz. Žrtev je bil pač mali človek in ne gospod, tako kot je vedno bilo in vedno bo. Tega zadnjega stavka pa seveda nisem izrekel na glas, ker takratne razmere takega govorjenja pač niso dopuščale.

Zgoraj opisani dogodki so le del šoferske vsakdanjosti in se dogajajo vsem, ne le meni. Nekateri dogodki šoferjem dan zagrenijo, drugi pa popestrijo. Naj bo teh zadnjih za vse udeležence v cestnem prometu čim več. ■

Direktor: Bogdan KUTIN, univ. dipl. inž.

Tudi v letu 2004 je bila družba Gradnje IGEM, d.o.o., prisotna v vseh občinah Koroške. Izvajali smo dela na visokih in nizkih gradnjah, naše ekipe ste lahko srečevali tudi v najbolj odročnih krajih.

Sodelovali smo pri vseh javnih razpisih za gradnjo objektov v naših koroških občinah ter na nivoju RS za dela, ki so se izvajala na Koroškem. Prav tako smo precej ponudb izdelali tudi za druge investitorje, predvsem za podjetja,

nekaj pa tudi za individualne naročnike gradbenih del. Žal je tako, da so cene za izvajanje gradbenih del vedno nižje, samo delo gradbenih delavcev pa izredno slabo plačano. Kljub vsemu smo se v tem letu trudili, da bi z dobrim poslovanjem čimbolj zadovoljili v prvi vrsti investitorje, nato oba lastnika podjetja in nenazadnje tudi sami sebe. Naša želja je, da bi naši lastniki v prihodnje več sredstev namenili razvoju našega podjetja. Le tako bi

lahko postali bolj konkurenčni podjetjem, katerih lastniki drugače gledajo na razvoj in načrtujejo daljnoročno.

Vsemu navkljub smo v tem letu uspešno izvedli kar nekaj večjih projektov:

- dokončali smo adaptacijo in nadzidavo Sodišča Slovenj Gradec, Študijsko knjižnico Ravne na Koroškem – II. faza, adaptacijo Športne hale v Slovenj Gradcu;
- pričeli smo z gradnjo

Investitorji so bili z izvedenimi deli zadovoljni in tudi v prihodnosti bi radi ostali zanesljiv partner vsem našim naročnikom. Tudi v prihodnjem letu se bomo trudili, da bodo naši investitorji z nami zadovoljni in upamo, da bo investicij dovolj, da bomo lahko zaposlili vse svoje kapacitete ter s tem tudi mi delno prispevali k razvoju Koroške.

Avtohiše Citroen v Slovenj Gradcu, prizidka k OŠ Šmartno, prenovo objekta na Mariborski cesti 3 v Dravogradu;

- izvedli smo rekonstrukcije lokalnih cest v Slovenj Gradcu, Mislinji, Dravogradu, na Ravnah na Koroškem, v Radljah ob Dravi, Ribnici na Pohorju, Mežici;
- uredili kanalizacijo na Muti in v Mislinji;
- zgradili objekte čistilne naprave v Pamečah za MO Slovenj Gradec;
- vzdrževali ter plužili smo gozdne ceste po vseh koroških občinah.

Vsem bralcem Viharnika, predvsem pa našim poslovnim partnerjem, želimo v prihajajočem letu obilo lepih trenutkov ter zdravja in sreče.

Mirko Izak se se upokojil

Ida Robnik

V mesecu septembru leta 2004 je zaključil svoje delovno obdobje naš sodelavec Mirko Izak, univerzitetni inženir gozdarstva. Delaven, marljiv, tih, miren sodelavec, ki je do zadnjega delovnega dne vestno in natančno opravljal svoje naloge, še rad pride med sodelavce in, morda samo zaradi zavedanja, da ga bomo redkeje videvali, zdi se, da je postal nekako bolj govoren.

Mirko je bil rojen leta 1943 na Goriškem vrhu nad Dravogradom. V družini je bilo šest otrok, štirje fantje in dve dekleti. Osemletno osnovno šolo je obiskoval na Ojstrici v letih 1951 do 1959. Po končani osnovni šoli se je zaposlil na Gozdnem gospodarstvu kot gozdni delavec na gozdarskem obratu na Ravnah. Pri Gozdnem gospodarstvu je bil zaposlen tudi njegov oče in vsi trije njegovi bratje. Leta 1960 je začel delati v gozdarskem obratu Črna kot merilec lesa na lesnem skladišču na Prevaljah, nato pa v revirju Pudgarsko. V tem obdobju je v njem rasla želja po nadaljnjem izobraževanju. Leta 1961 se je vpisal v srednjo gozdarsko šolo

v Postojni in jo spomladi leta 1965 končal. Še isto leto se je v jeseni vpisal na Biotehniško fakulteto v Ljubljani – gozdarski oddelek. Diplomsko nalogo o gozdnih cestah je zagovarjal leta 1970. Z diplomom se je vrnil na Gozdno gospodarstvo, opravil pripravniški staž in tudi on, kot večina fantov v tem obdobju, šel služiti vojaški rok. Ko se je vrnil v podjetje, ki se je med tem povežalo z lesnoindustrijskim podjetjem LIP v Lesno Slovenj Gradec, se je začelo obdobje računalniške obdelave podatkov. To področje ga je zanimalo, zato je sprejel izziv in se po usposabljanju na Republiškem računskem centru v Ljubljani leta 1974 zaposlil kot vodja sektorja za avtomatsko obdelavo podatkov pri skupnih službah Lesne. Kar desetletje in pol

je delal v tem sektorju in skozi spremljanje in analize podatkov spoznaval smer razvoja dejavnosti na obeh gospodarskih področjih. Natančno poznavanje delovanja podjetja je izkoristil tudi na področju inovatorstva, pri čemer smo ga v obdobju med letoma 1980 in 1990 močno vzpodbujali. Za svoje raziskovalno delo je prejel družbeno priznanje.

Po razdružitvi Lesne in Gozdnega gospodarstva je še šest let delal na področju informatike v Gozdnem gospodarstvu, leta 1997 pa je opravil strokovni izpit za pooblaščenega inženirja za projektiranje nizkih gradenj. Tu je lahko izrazil svoje strokovno znanje, ki ga je pridobil že s študijem na fakulteti in dopolnil s strokovnim izpitom. Med projekti, ki jih je Mirko Izak podpisal, je bilo

največ gozdnih cest in vlak ter gradbenih objektov na cestah in na raznih terenih, največkrat težko dostopnih. Pogosto je moral s sodelavcem na teren v nemogočih vremenskih razmerah, da je bil projekt pravočasno izdelan in s tem omogočen začetek gradnje katere izmed vlak, ki je bila nujno potrebna za spravilo lesa.

Letos meseca septembra je Mirko izpolnil pogoje za redno upokojitev. Na Gozdnem gospodarstvu ga še vedno potrebujemo, da bo občasno opravil kakšno delo na področju projektiranja nizkih gradenj, za kar je specialist, in svetoval mlajšemu sodelavcu, ki ga je nadomestil. Mislim, da bo rad prišel. Sodelavci mu želimo, da bi dolgo užival sadove minulega dela.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Kmetijsko gozdarski zavod Celje

Mag. Jože Pratnekar

Območje, na katerem deluje Zavod svojimi strokovnimi službami, se razprostira od avstrijske do hrvaške meje. Obsega območje enajstih upravnih enot (Slovenj Gradec, Dravograd, Ravne na Koroškem, Celje, Laško, Mozirje, Slovenske Konjice, Šentjur, Šmarje pri Jelšah, Velenje in Žalec) in osemindeset občin.

Območje meri 192.475 ha, od tega je po popisu kmetijskih gospodarstev v RS v letu 2000 94.070 ha kmetijskih zemljišč, in sicer 68.192 ha travnikov oz. pašnikov ter 105.418 ha zasebnih gozdov, od katerih je 18.865 ha v lasti Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Slovenije. V pretežni meri gre za gorsko višinska območja, kjer so pogoji za kmetovanje dokaj težki. Naravne danosti, kot so nadmorska višina, pedološka sestava tal, podnebne razmere in nagib, otežujejo pridelovanje poljščin in okopavin. Zato je glavna proizvodna usmeritev živinoreja (reja govedi in drobnice). Na nekaterih območjih na ravninskem svetu pa so ugodni pogoji za proizvodnjo vrtnin (bližina večjih potrošnih centrov).

Velik delež naselij je demografsko ogrožen. Del kmetijske zemlje v zaraščanju z leti narašča. V glavnem gre za gorsko višinske kmetije, kjer ima poleg kmetijstva pomemben delež za pridobivanje dohodka gozdarstvo.

Govedoreja

Večina kmetij redi govedo. Glavni vir dohodka predstavlja prireja mleka in pitanje govedi. Po podatkih selekcijske službe je na območju našega zavoda četrtna vseh krav v Sloveniji, in sicer 48.000 glav. Povprečno število krav na kmetijah, ki oddajajo mleko, je 14 glav (leta 2000 9 glav). Tudi število krav dojilj je v porastu (kmetije, ki opuščajo prirejo mleka). V letu 2003 je znašal odkup mleka 90 milijonov litrov, odkup MPG pa je v rahlem upadanju. V letu 2002 se je število krav v kontroli povečalo na 13.374 glav. Prireja mleka je organizirana predvsem v ravninskih predelih, kjer je možna intenzivna pridelava osnovne živinske krme. Na hribovitih in gorskih območjih pa se kmetije usmerjajo v pitanje govedi, reje krav dojilj in vzrejo plemenskih telic.

Praščereja

V okviru Zavoda sta dve rejski središči. Večina kmetij redi prašiče pretežno za lastne potrebe.

Drobnica

Stalež drobnice se v zadnjih letih vidno povečuje. Predvsem gorsko višinske kmetije z ugodnimi pogoji za pašo se odločajo za rejo ovac in koz, predvsem za meso, ponekod pa tudi za prirejo mleka. Na območju Zavoda je evidentiranih 464 rej in 9.576 plemenskih ovc ter 847 koz.

Konji

V letu 2004 je 252 rejcev uveljavljalo premijo za rejo 443 kobil za vzrejo žrebet, kar je več kot leta 2003.

Gozdarstvo

Na območju Zavoda je 105.418 ha gozdov v zasebni lasti. Z njim gospodari 34.600 lastnikov. Za območje je značilna prejšnja razlika v velikosti posesti znotraj območja Zavoda. Na Koroškem in v Zgornji Savinjski dolini so kmetije s preko 9 ha gozda. Za večino kmetij predstavlja gozd pomemben vir za pridobivanje dohodka.

Organizacija zavoda

V okviru KGZ Celje delujejo naslednje organizacijske enote:

- oddelek za kmetijsko svetovanje;
- oddelek za živinorejo;
- oddelek projekti v kmetijstvu (lastna dejavnost);
- skupne službe.

Zaposlenost

- oddelek za kmetijsko svetovanje 49
- oddelek za živinorejo 44
- oddelek za gozdarstvo 5 (program)
- oddelek projekti v kmetijstvu 2
- skupne službe 4 (administracija, računovodstvo)
- direktor 1
- Skupaj: 105**

Lastno dejavnost zavoda predstavljajo projektiranje kmetijskih objektov, razvoj turizma in izdelava projektov ter programov (CRPOV, regionalni razvojni programi, PRJ, itd.). V naslednjih letih želimo to dejavnost kot tržni del aktivnosti na zavodu še povečati in tudi zaposliti ustrezne strokovnjake.

**VSEM
KMETOVALCEM NA
OBMOČJU NAŠEGA
ZAVODA ŽELIMO
VESEL BOŽIČ IN
USPEŠNO LETO
2005, PREDVSEM
PA ISKRENEGA
SODELOVANJA
Z ŽELJO, DA SE
URESNIČIJO VSE
VAŠE ŽELJE!**

**SVETOVALCI IN
KONTROLORJI
KMETIJSKO
GOZDARSKEGA
ZAVODA CELJE**

Janez Bauer

Zima je prišla in z njim zaslužen čebelarški počitek, bi človek dejal. Le kaj bi ta čas delali pri čebelah? Nič! Pustimo jih, da lepo v miru počivajo in čakajo na prve pomladanske dni.

Pri čebelarju doma pa ni tako.

Janez Bauer, zlato priznanje za gozdni med

Sedaj je prodaja medu v največjem razcvetu. Ob prvih ohladitvah in prehladih bo vsak pogledal v shrambo: kje je že tisti lonc medu? Žlička medu v usta je že staro zdravilo, ki pomaga pri prehladu, pa tudi vnetje grla je lažje prenašati, če ga blažimo s toplim čajem, ki ga sladkamo z medom. Vse več pa je ljudi, ki jim je med postal del vsakdanje prehrane in taki pri svojem čebelarju redno kupujejo dober domači med. Z njim sladkajo čaj, namažejo ga tudi na kruh, iz njega delajo dobro domače pecivo.

In zjutraj ga ni boljšega, kot je z maslom ali margarino in dobrim domačim medom namazana topla žemljica. To je poslastica, ki iz postelje dvigne še največje zaspance.

Bliža se tudi čas novoletnih daril. Vse več podjetij namesto tiste enostavne buteljke podari svojim partnerjem in delavcem kozarec dobrega domačega medu, opremljenega z lepo nalepko v darilni embalaži. Res lepo darilo, ki je dobro in sladko, po njem vas nikoli ne bo bolela glava.

Ob koncu leta je tudi prav, da se ozremo nazaj in pogledamo, kakšno je bilo letos čebelarstvo leto. Zelo uspešno, lahko bi rekli eno najuspešnejših do sedaj. Tega ne ocenjujemo samo po letini, ki je bila ena povprečnih, dala nam je pa med vrhunske kvalitete, bolj pomembno je to, da se je država končno zganila in za čebelarje pripravila cel kup pravilnikov in navodil, ki predstavljajo osnovo za dobro čebelarjenje v Evropski uniji.

Čebelarska zveza Slovenije je postala centralna rejska organizacija za kranjsko čebelo. Vsa čebelarska društva so izdelala popis in registracijo vseh čebelarstev. Izdelali smo čebelji pašni red za vsako čebelarsko društvo. Dobili smo triletni srednjeročni program ukrepov na področju čebelarstva in ravno konec leta je bil sprejet pravilnik o pogojih za proizvodnjo in predelavo živil živalskega izvora na kmetiji za neposredno prodajo končnemu potrošniku.

Za preprostega človeka je to samo kup papirjev in pravil, ki so marsikomu le v napoto. Vendar ni povsem tako! Vsi ti pravil-

niki in ukrepi izhajajo iz Zakona o kmetijstvu in Zakona o živinoreji. Tukaj se je sedaj čebelarstvo prvič uveljavilo kot dopolnilna kmetijska dejavnost. Razen tega smo slovenski čebelarji postali centralni rejci kranjske čebele ne samo za celo Evropo, ampak za ves svet. Vsi zakonski akti so namreč bili sprejeti v soglasju s Svetom Evrope in bodo tudi sofinancirani. Za leto 2005 bomo od EU dobili za izvajanje navedenih programov 641.000 E in nato tudi v naslednjih dveh letih približno enako. Izreden dosežek, saj bomo vodili izvorno rodovno knjigo za kranjsko čebelo in izvažali bomo lahko čebelje roje in matice po celem svetu.

Tako bodo naša čebelarstva in čebele v svetu zopet dobile staro veljavo, kakor je bilo že pred več kot pol stoletja, ko smo roje izvažali od Hrvaške do Amerike in Japonske.

Naj vam bo zdravo in srečno prihajajoče leto in

NAJ MEDI!

Kontrec Cvetka prenehala z zbiranjem mleka v Podgorju

Mirko TOVŠAK, oec.

Cvetki Kontrec je izročil priznanje in darilo Mirko Tovšak

V Podgorju so že pred več kot tridesetimi leti pričeli z organiziranim zbiranjem mleka iz okoliških kmetij za oddajo v mlekarno. Pridelava mleka je tako postala ena izmed vodilnih dejavnosti kmetov s tega področja, zato imamo še danes v Podgorju največ kmetij, ki se s tem intenzivno ukvarjajo. Na večjih kmetijah so kmetje kasneje zaradi velikih količin dnevno odda-

nega mleka dosegli direktni odkup in oddajo mleka na domu, skupna zbiralnica v Podgorju pa je ostala za zbiranje in hlajenje mleka iz okoliških hribovskih kmetij. Iz teh še danes prevažajo mleko z manjšimi cisternami in prevoznimi bazeni. Ker pa dvojno hlajenje mleka povzroča večje stroške odkupa, so se v Koroški kmetijsko-gozdarski zadrugi odločili, da bodo mleko, pripeljano iz Razborja, Suhega dola in Svetega duha, direktno prečrpavali v večje cisterne, ki kasneje odpeljejo mleko v celjsko mlekarno. Na ta način je odpadlo tudi zbiranje in hlajenje

mleka v skupni zbiralnici. Na tej je kar enaintrideset let opravljala potrebna dela, povezana z zbiranjem in hlajenjem, Cvetka Kontrec, ki je tako šla v zasluženi »pokoje«. Zadruga se je ob tej priliki spomnila na pomembno delo, ki ga je v teh letih opravljala, in ji ob slovesu izročila priznanje in spominsko darilo. Cvetka, hvala vam za ves trud, ki ste ga vložili v to, da se je mleko vsakodnevno redno odpeljalo v mlekarno. S tem ste veliko pomagali tudi podgorskim in okoliškim kmetom, da so lahko redno pridobivali deli dohodka iz svoje dejavnosti.

Franjo Jurjec – 90-letnik

Jože Potočnik, prof.

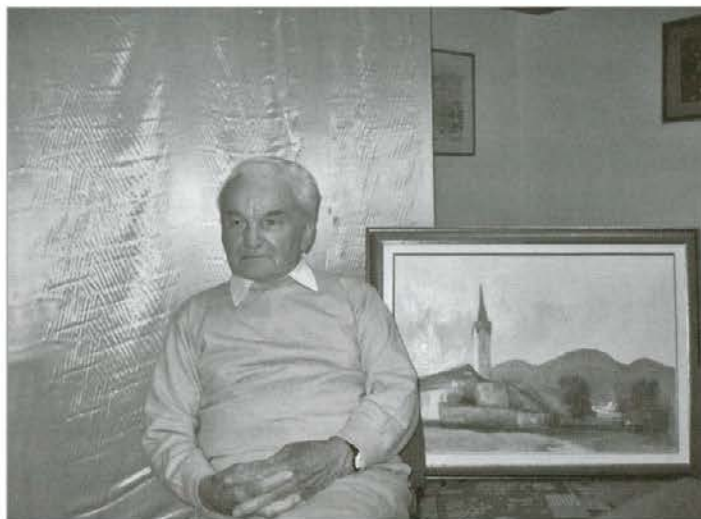
Ob koncu decembra tega leta bo praznoval življenjski jubilej Franjo Jurjec, nekdanji partizan, skoraj četrto stoletja direktor Tovarne meril Slovenj Gradec in znani slovenjgraški javni delavec.

Njegovi starši so se iz Mestinja v začetku 20. stoletja preselili v Mislinjsko dolino na Legen pri Slovenj Gradcu. Franc (partizansko Franjo) se je rodil 28. decembra 1914 kot peti in zadnji med brati. Zgodnja otroška leta je preživel v času prve svetovne vojne. Vojaški rok je služil v prvi (stari) Jugoslaviji, v drugi vojni je bil borec v Zidanškovi brigadi. Pozneje je prešel reko Savo in v Beli krajini končal oficirski intendant-ski tečaj ter opravljal dolžnosti po raznih krajih na Dolenjskem. Po osvoboditvi je nekaj časa deloval v Mariboru, kjer se je demobiliziral leta 1946. Zaposlil se je v Tovarni meril; tu je začel delati v nekdanji Mikoličevi tovarni v času prve Jugoslavije. Franjo Jurjec je postal direktor leta 1948 in je vodil tovarno do upokojitve leta 1972.

To je bil čas povojne obnove in izgradnje, čas, ko je delavce preveval izreden delovni in tekmovalni duh, ko so presegali plane, podeljevali »prehodne zastavice«, diplome, proglašali

inovatorje, podeljevali nazive »udarnik«, »najboljši delavec v podjetju« in še kaj. Naj dodamo, da je letos Tovarna meril Kovine praznovala 100-letnico svojega dela in rasti ter izdelala zbornik lastnega raz-

Kot predsednik sindikata sem leta 1947 na eni izmed sej predlagal, da bi ustanovili sindikalno godbo na pihala. Ker sem naslednje leto prevzel delovno mesto direktorja podjetja, sem prepustil funkcijo predsedni-

Sodelavci turističnega društva so Franju Jurjcu poklonili umetniško delo iz društvene zbirke – likovne kolonije

voja. Franjo Jurjec se še živo spominja, kako so obnavljali in širili tovarniške hale. Svojo pripoved mirno in premišljeno ponazarja z lastno fotografsko dokumentacijo.

»Kolektiv Tovarne meril Slovenj Gradec je bil v občini med najmočnejšimi, zato je imel tudi na različna dogajanja precejšnji vpliv ...«

ka sindikata in predsednika odbora godbe mlajšemu, je med drugim zapisal Franjo Jurjec v prvem almanahu ob 50-letnici Pihalnega orkestra Slovenj Gradec (1997). Direktor Jurjec je z razumevanjem podpiral tudi ostale kulturne in športne dejavnosti v tovarni in občini.

Tudi po upokojitvi je bil delovno povezan z občani v raz-

ličnih društvih in komisijah. Več let je bil predsednik Zveze društev upokojencev občine Slovenj Gradec in vodil mestno krajevno skupnost. Njegova delovna zavzetost je bila vidna tudi pri slovenjgraškem turističnem društvu oz. komisiji za lepo urejeno okolje. Kot član komisije za urejanje in ocenjevanje okolja je s fotografsko kamero zabeležil podobe mestnih četrti, trgov in ulic, vaška naselja in okolico tovarn. Turistično društvo vsako leto podeli priznanja in plakete Venetskega konja tistim, ki vzorno skrbijo za urejenost svojega okolja. Franjo Jurjec na ta način povečuje zasebno zbirko diapozitivov in fotografij, teh ima že več kot dva tisoč, društvu pa pokloni posnetke dveh filmov na leto. Tako ohranjamo del naravne in kulturne dediščine v Mislinjski dolini in Slovenj Gradcu, glasniku miru.

Franjo Jurjec je za dolgoletno in prizadevno delo prejel številna državna, republiška, občinska in društvena priznanja in odlikovanja.

Ob visokem jubileju mu iskreno čestitamo sodelavci in prijatelji in mu želimo še veliko zdravja in delovne vneme

Devetdeset let Kristine Špesny

F. Jurač

Pod Gradom v Slovenj Gradcu je praznovala častitljivo starost Kristina Špesny. Praznovanja, ki so ga pripravili njuni otroci, vnuki in pravnuki je bila izredno vesela, vesela zato, ker ga je dočkala ob težkem in trdem delu. Ko je posestvo prepustila svojemu sinu Martinu je z veseljem ugotovila, da na njem pridno gospodari in življenje na kmetiji s svojo družino pelje naprej. Pri svojih devetdesetih letih je Kristi-

na še vedno čila in zdrava. Zdaj, na stara leta, posluša radio, gleda televizijo in rada prebira časopise, posebno Viharnik, ki je njen dolgoletni prijatelj. Najbolj vesela pa je takrat, ko jo obišče sedemnajst vnukov in sedemindvajset pravnukov. K visokemu življenjskemu jubileju iskreno čestita tudi Viharnik in ji želi še vrsto let zdravja in sreče v krogu svojih najdražjih.

»Mati, dajte kruha!«

Nevenka Kotnik, predsednica KPD Ksaver Meško

Veliko je ljudi po svetu, ki mnogo znajo in so marsikaj ustvarili. Eni z izobrazbo, drugi s posebno nadarjenostjo.

Še več pa je takih, ki v sebi skrivajo mnogo lepot, ustvarjalnosti, vendar tega ne dajo v javnost in ustvarjajo le za svoje dobro počutje. Niso častihlepni, ne želijo pohval in denarja. Le določenim odprejo svoje skrite zaklade.

Muto oz. bolj nad Gortino, ki se delno spogleduje z Dravsko dolino, delno pa že s sosednjo Avstrijo.

Na vrhu hriba stojijo cerkev sv. Simona in Juda ter dve šoli, stara in nova. Pravzaprav sta že obe stari in prva, kamor so po učenost zahajali že naši starši, ne služi več nekdanjemu namenu, a je še vedno zatočišče vsem, ki se radi skupaj poveselejo.

na teh preprostih klopih ustvaril svoje prve risbe in izpisal svoje prve črke.

Danes je že krepko zakorakal v jesen življenja in v sebi je dolga leta skrival hrepenenje po čopiču in papirju, po barvah in paleti. Njegova roka je oblikovala že v otroštvu in izpod nje so nastajale občudovanja vredne risbe. Na pročeljih hiš so zakraljevale slike sv. Florjana, ki z vrčem gasi ogenj in je zavetnik gasilcev.

Jakob je rasel pri Obromu, tako se imenuje po domače njegova domačija. Tam je delal in kasneje vzgajal rod naslednikov, ki so ga obkrožali v lepem številu.

Njegov čopič in paleta sta za kar nekaj krepkih let zamrla in obležala nekje v pozabi.

Leta pa so tekla in letošnje mu je naložilo že osmi križ. Kljub delovnim letom jih spretno skriva in po ženini smrti z velikim veseljem spet ustvarja nove in nove podobe pokrajin in domačij, takšnih, kot se jih spominja še iz svoje mladosti.

temnejših tonih, kar je nekam hladno delovalo name, saj sem ljubitelj živahnih. Vem pa, da na platno izliva svojo dušo, ki jo je oblikovalo trnje življenjske poti in upam, da bo ta trnjev poganjek nekoč pogнал popek, iz katerega se bo razvil nežen cvet, ki bo zacvetel v vsej svoji lepoti.

Potem bodo tudi njegova dela dobila živahnijo podobo, saj bo v prsih bilo srečno in veselo srce.

Roka bo še z večjim veseljem vodila čopič po platnu in nastalo bo še več akvarelov. Oživilo bo še več starih domačij in zacvetelo še več rož. Tistim nekaj sto se bo pridružilo še drugih sto in po mnogih domovih bodo stene krasila njegova dela, kolikor jih ne že sedaj.

Želim mu izreči zahvalo za njegov trud, za delo zgodovinarja, ki ustvarja z vsem srcem in vso dušo in nam mlajšim vrača del življenja naših prednikov.

Naj mu Bog nakloni še vrsto

Medtem ko smo jedli, je za nas vskočil MPZ Ksaver Meško

Pri mnogih pa je njihov plod potlačen v notranjost; okoliščine jim ne dovoljujejo, da bi vzniknil in vzklije šele v poznih letih.

Malokdo poleg domačinov ve, kje leži kraj, imenovan Pernice. To je hribovsko pogorje nad

V tem prostoru so nekoč stale lesene klopi s črnilniki, kamor so otroci pomakali svoja peresa in ustvarjali prvim črkam podobne krace.

Med temi učenci je bil pred mnogimi leti tudi Rejakov Jakob, za domačine Obromov Jaka, ki je

Tako lepo je bilo z najmlajšimi. V ozadju so: muzikant Dejan, Meško(Miran) in mati (Nevenka)

»Kako sem vas učila o kruhu?« pravi mati svojim otrokom...

Mnogim domačijam je po svojem spominu ponovno vdihnil življenje in mlade ljudi popeljal v njihovo zgodovino.

Ko sem stala pred veliko sliko nekdanje Mute, sem bila presenečena, kako ga je spomin natančno vodil po ulicah in cestah. Za vsako hišo je pripisal še tedanje ime.

Njegove barve so umirjene, v

uspešnih in predvsem zdravih let in naj se najdejo ljudje, ki bodo toliko spoštovali njegovo delo, da se ga bodo odločili predstaviti tudi drugim.

Bodi ponosen, naš kraj, ki premoreš preproste ljudi, kateri v svojih dušah skrivajo velike bisere talentov.

Marta Krejan, prof.

O nastanku, zgodovini in značilnostih slovenskega jezika bi se dalo napisati ogromno; filologi odkrivajo vedno nove zanimivosti in zakonitosti jezika, dialektologi poročajo o izredno pestrih narečnih skupinah oz. skoraj petdesetih narečjih in govorih na ozemlju ne ravno velike Slovenije, vsi vemo, da dvojina tujcem, ki se učijo slovenščino, povzroča nemalo preglavic. Pogosto samoumevno uporabljamo izraze, za katere niti ne vemo pravega pomena, kaj šele njihovega izvora, večkrat zaradi sklepanja po podobnosti napačno zapišemo kako besedo, zaradi nejasnih pravil ali takih, ki dopuščajo več možnosti, včasih narobe razumemo prebrano ali slišano ... in še in še je takih ali drugačnih »skratov«. Materni jezik pa nekako vendarle označuje identiteto nekega naroda, njegovo kulturo in je najpomembnejši način sporazumevanja, zato je za ohranitev in napredek take skupnosti po-

znavanje in razumevanje jezika vsekakor zelo pomembno. Slovenščina spada med zahodne slovanske jezike, ki so se začeli pojavljati kot posamezni indoevropski jeziki okrog leta 2000 p. n. š. Indoevropsčina (južna Rusija, severno od Črnega morja) je začela razpadati v narečja že 1000 let pred tem. Praslovanščina, nikoli zapisan občeslovanski jezik, je obstajala od razpada indoevropskih jezikov pa do staro-cerkvene slovanščine, ki je prvi slovanski knjižni jezik. Le-ta je nastal umetno v 9. stoletju, v času pokristjanjevanja.

V Jezikovnih drobtinicaх se bomo ukvarjali z »raznovrstnimi skratki«, mogoče odkrili kaj novega, kako zanimivost ali pa morda zgolj še enkrat prebrali, kar že vemo. Dejansko je z jezikom kot temeljem komunikacije in izražanja povezano skoraj vse, zato sem prepričana, da nam tem za novo rubriko ne bo zmanjkalo. Dobrodošle so

vsakršne pripombe, ideje, vprašanja, kritike, nasveti ali zanimivosti.

Pa dajmo s pomočjo Slovarja slovenskega knjižnega jezika za začetek na primer malce razmisliti, kaj vse označuje beseda vihar:

1. samotno drevo v gorah, ki kljubuje viharjem (pod viharnikom na vrhu hriba je počival mlad hribolazec);
2. človek, ki je sposoben dobro prenašati težave (ekspresivno; njen fant je pravi vihar-nik);
3. predstavnik viharništva (»Sturm und Drang«, vihar-ništvo ali doba genijev – nemško literarno gibanje konec 18. stoletja, ki je v nasprotju z razsvetljskim poudarjanjem razuma zagovarjalo ustvarjalnost na osnovi čustev. Imenuje se po Klingerjevi drami Sturm und Drang oz. Vihar in zagon);
4. viharniki – družina morskih

ptic (Procellariidae) odprtega morja, ki kopno obiščejo le ob gnezdenju. Gnezdiijo družabno, tudi v kolonijah. So 28–85 cm dolgi dobri jadranci z dolgimi koničastimi krili, po zgornji strani običajno temnejše barve kot po spodnji. Poznamo ledne, velike in črnokljune (na te lahko naletijo tudi ob slovenski obali). Bermudski vihar-nik je dolgo veljal za izumrlega, a so ga nedavno odkrili pri gnezdenju na enem od otokov.

Če poenostavim, kar pravi Etimološki slovar slovenskega jezika, potem lahko rečem, da izraz vihar izhaja iz praslovan-skih viha, nevihta, neurje, orkan, vrtinčast veter. Besede so izpeljane iz indoevropskih viti, oviti, upogibati. Izhodiščni pomen si lahko predstavljamo kot vrtinčast veter ali kot kar upogiba rastlinje. V starocerkveni slovanščini: vijalica – burja, močan veter iz vijati, viti.

Migrena

Metka Marković, dr. med. spec. spl. med.

Migrena je prehodna in ponavljajoča se živčno-žilna motnja, ki jo bolnik čuti kot zmeren ali močan glavobol, ki je običajno omejen na eno stran glave. Poleg bolečine so največkrat prisotni tudi slabost, bruhanje in preobčutljivost na zvok in svetlobo. Značilno je, da telesna dejavnost bolečino še poveča.

Migrena prizadene razmeroma veliko ljudi. Zaradi migrenskih glavobolov trpi 12 % populacije, med katerimi so razlike v pogostosti, intenzivnosti in trajanju napadov. Nekateri ljudje doživijo migrenski napad enkrat mesečno, nekateri nekajkrat v življenju. Za migreno pogosteje obolevajo ženske.

KAJ MIGRENO SPROŽI?

Nagnjenost k migrenskim glavobolom je dedna, zato za menstrualno migreno pogosteje trpijo ženske, ki imajo veliko sorodnic z migreno ali drugimi vrstami glavobolov. Najpogosteje se javlja med 30. in 50. letom. Epidemiološke študije so pokazale, da moč bolečine doseže vrh okoli 40. leta, ven-

dar razlog ni znan. Verjetno so vzroki za to stres in velike duševne in telesne obremenitve žensk v tem obdobju življenja. Ženska, ki trpi za menstrualno migreno, ima lahko tudi druge vrste glavobolov.

Migrena se lahko javlja kadar koli v življenju. Imajo jo lahko že majhni otroci, najstniki in

odrasli. Tudi pogostnost napadov je zelo individualna.

Značilen migrenski napad se začne postopoma in ga delimo na štiri faze:

Prodormalna faza – javlja se 24 ur preden se razvije glavobol. Simptomi so takrat še neizraziti in nespecifični in jih bolniki pogosto ne zaznajo. Navajajo, da se je njihovo razpoloženje spremenilo, da so postali razdražljivi, postajali so vse bolj žejni in teknila jim je določena vrsta hrane.

Faza avre – traja krajši čas, običajno eno uro. Za to fazo je značilno, da bolnik zaznava različne vidne, čutne in motorične simptome, ki se pojavljajo eno

HORMONI	PREHRANA	SPREMEMBE	DRAŽLJAJI	SENZORIČNI STRES
ovulacija	čokolada	vлага	utripajoča luč	po sprostitvi
puberteta	sir	letni čas	vonjave	naporna dejavnost
menopavza	glutamat	zemljepisni položaj	glasen zvok	selitev
kontracepcija	aspartat	zračni tlak	močna svetloba	prepir
menstruacija	oreški	nadmorska višina		izguba službe
	mesni izdelki	spalni ritem		smrt
	alkohol			

uro pred nastopom glavobola in izzvenijo praviloma pred nastopom glavobola.

Pri tipični avri bolnik postopno zazna vidne motnje, ohromitev po polovici telesa, mravljinčenje ali oboje. Bolniku se pred očmi pojavljajo iskricice, bleščeča svetloba, packe, cik-cak črte, pride lahko do izpada vidnega polja na enem ali obeh očesih. Pri nekaterih bolnikih lahko pride do začasne slepote.

Pri mlajših bolnikih lahko pride do težav v zbranosti, pri pisanju, branju.

Ker so znaki in simptomi nenadne avre zelo podobni znakom prehodnega ishemičnega napada (TIA), ki lahko naznačijo možgansko kap, tak bolnik sodi v zdravniško oskrbo, da zdravnik izloči možnost sekundarnega glavobola in s tem možnost možganske okvare.

Faza glavobola – traja 4–72 ur in se pojavi takoj po avri. Glavobol je najtežji simptom migrene. Večinoma narašča in doseže svoj vrh v eni uri. Pojavlja se kot zelo huda bolečina, ki jo običajna telesna dejavnost še poslabša. Bolniki bolečino opisujejo kot pulzirajočo. Glavobol se večinoma pojavlja po eni strani glave, vendar to ni pravilo. Lahko se pojavi tudi po obeh straneh, na čelu ali na obrazu.

Bolniki v tem obdobju ponavadi počivajo. Med glavobolom jim je slabo, bruhamo, ne prenašajo določenih vrst hrane in pijače, lahko so zaprti ali imajo drisko. Motita jih svetloba in hrup, so razdražljivi, utrujeni in imajo vrtoglavico, zlasti ko vstanejo.

V **postdromalni fazi** (po glavobolu) je večina bolnikov izčrpanih, utrujenih in slabega razpoloženja, nekateri pa so celo

evforični. Ko napad dokončno mine, bolnik do naslednjega glavobola nima težav.

Migreno zdravimo z zelo učinkovitimi zdravili, zato je pametno, da bolnik pri ponavljajočih glavobolih obišče zdravnika, ki bo postavil diagnozo in predpisal ustrezno zdravljenje. Cilj zdravljenja je, da se bolnik čimprej znebi bolečine in lahko spet normalno opravlja svojo dejavnost.

Pri migrenskem napadu je zelo pomembno, da bolnik vzame zdravilo v pravem trenutku, seveda po priporočilu in navodilu zdravnika.

Poznamo tudi glavobol zaradi prekomernega jemanja zdravil proti bolečinam, možne so tudi okvare ledvic in prebavil, predvsem razjede na želodcu.

Poleg učinkovitih zdravil za migreno priporočamo bolniku tudi nefarmakološko zdravljenje.

10 nasvetov bolnikom z migreno:

1. izogibajte se dejavnikom, ki pri vas povzročajo migreno;
2. vodite dnevnik migrenskih napadov. Vanj zapisujte dogajanja med migrenskim napadom;
3. poskrbite za urejen ritem spanja. Spremembe lahko sprožijo napad;
4. ukvarjajte se s športom (tek, kolesarjenje, plavanje);
5. skušajte živeti urejeno in uravnovešeno;
6. redno se prehranjujte;
7. naučite se reči NE. Ne dovolite, da bi vas prisilili delati stvari, ki jih ne želite;
8. poskusite z vajami za sprostitve;
9. ne preobremenjujte se in ne zahtevajte od sebe preveč;
10. bodite potrpežljivi. Ne pričakujte preveč prekmalu. Za uspešno zdravljenje je potreben čas.

Zdravilni viri sadja in zelenjave kot del kulinarike

Milena Cigler Gregorc, inž. agr.

Moja rubrika o zdravilnih zeliščih se spet nadaljuje, a tokrat obogatena, razširjena in vključena v sodobno kuharsko umetnost. V večini člankov bodo trditve temeljile na mojih lastnih izkušnjah, saj pisni viri sami nimajo teže, če niso preizkušeni v praksi.

Letos, ko je jabolčna letina tako obilna, bom najprej obnovila zdravilne lastnosti tega žlahtnega, dišečega, slastnega sadeža, ki pri Slovencih zavzema prvo mesto med sadjem.

O jabolku sem v Viharniku že pisala v okviru rubrike o zdravilnih zeliščih.

Najobnovim najbolj bistvene lastnosti: jabolka razlikujemo po času zorenja, po obliki, po barvi in glede na povrhnjico ter po aromi in okusu.

V zdravilne namene se poleg plodov uporabljajo tudi sveži listi, peške (zaradi vsebnosti joda) in celo cvetovi.

Sedaj pa po vrsti.

Plod je najbolj razširjen sadež v naši državi in sploh v srednjeevropskem prostoru kot tudi marsikje drugod po svetu. Velja omeniti, da je jabolko sadež, bogat z vitamini, predvsem ima veliko vit. C, A in B. Poleg vitaminov vsebujejo sadeži obilo celuloze, dekstroze ter pale-

to raznih kislin (jabolčna, citronska, jantarna, mlečna, oksalna), poleg kislin najdemo v tem vsestranskem sadežu še vo-

sek, veliko mineralnih snovi, (npr. fosfor), česlovine idr.

O jabolku, tako presnem kot

kuhanem, pečenem, dušenem, vložnem in posušenem, sem že veliko pisala. Pa vendar naj ponovim osnovne odlike te okusne naravne poslastice, ki nam lepša zimske večere ob knjigi ali televiziji. Neprecenljive vrednosti je dobro prežvečeno jabolko zjutraj na tešče, saj uravnava iztrebljanje in nam prihrani strošek za odvajalne čaje. Ni odveč opozoriti tiste, ki imajo težave z želodcem, naj ne uživajo mrzlih jabolk.

Jabolka naj bi jedli z lupino vred, vendar je tu potreben osebni preudarek: ali gre za škropljeno sadje ali pa morda naš organizem težko prenaša preveč celuloze; torej, to pravilo ni več tako zveličavno, kot je bilo nekdaj.

Vsak človek, naj se čuti zdravega ali ne, bi moral enkrat mesečno narediti zdravilno jabolčno dieto in cel dan jesti jabolka v različnih oblikah, kot je navedeno že v uvodu. Topla jabolčna kaša pred spanjem blagodejno vpliva na živčevje in nas zaziba v prijeten spanec.

In če vseeno ne morete spati, iz-

koristite to in se lotite česa koristnega, npr. pripravite

»leno pito«:

- 2 jogurtova lončka moke
- 1 jogurtov lonček sladkorja
- 1 pecilni prašek
- 1 kg jabolk
- ½ kg skute, zmešane s smetano

cimet

za preliv:

- 4 dcl sladke smetane
- 3 jajca

Priprava

Na namazan pekač posuješ 1/3 moke, zmešane s pecilnim praškom. Na moko naribaš 1/2 jabolka, jih posuješ s cimetom in potlačiš, čez pa poliješ smetano (1/3) in posuješ sladkor. Vse postopek dvakrat ponoviš in nato vse skupaj preliješ s prelivom (preliv: 3 rumenjake zmešaš s sladko smetano, v sneg vtepeš še ostali sladkor). Vse skupaj pustiš pol ure, da se prepoji in nato pečeš eno uro pri 200 stopinjah C.

Dober tek!

Iz našega kraja

Rudi Rebernik

Buča velikanka v Suhem Dolu

Buča velikanka z obsegom 250 cm, ki sta jo letos pridelala Mojca in Štefan Balek.

Letošnja jesen je bila rodovitna in ugodna za vse vrste in pridelke, krompir in drugo zelenjavo, ki je nujno potrebna v vsaki kuhinji. Toplo in zgodnje jesensko vreme je ugodno delovalo tudi na rast buč, ki so ponekod zrastle do izrednih dimenzij. Eno tako sta letos pridelala tudi Mojca in Štefan Balek na svojem vrtu v Suhem Dolu. Njen obseg je dvesto petdeset centimetrov. Razstavljena je v veži njune go-

stilne, da si jo lahko ogledujejo gostje in drugi mimoidoči popotniki, ki so namenjeni na Razbor ali Plešivec.

Mojca Balek in njen mož Štefan sta naša stara prijatelja in znanca že od nekdaj. Mojca je že od tretje generacije stare Grobelske rodovine Podojsterškov iz Razborja, ki so se naselili v Suhem dolu že pred drugo svetovno vojno, Štefan pa je prišel z drugimi gozdnimi delavci iz Prekmurja neke v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, ostal je pri nas v revirju Plešivec in leta 1964 sta se poročila in prevzela dom in gostilno od njenih staršev.

Suhodolška gostilna je bila priljubljeno središče in zbirališče za naše gozdne in žagne delavce. Tu smo vedno imeli

naše delovne sestanke, občne zборе, delovne skupnosti in sindikalne podružnice. Ob prostih dnevih in dopustu smo tu preživeli mnogo lepih ur z našimi družinami in prijatelji.

Štefan in Mojca sta letos obhajala že štirideseto obletnico skupnega življenja, zato bi rad objavil

njuno poročno sliko za obujanje spominov na tiste čase, ko sta v krogu svojih sosedov, sorodnikov in sodelavcev obhajala ta veseli in srečni dan.

Želimo jima še veliko let srečnega skupnega življenja v njunem prijetnem domu v Suhem Dolu.

Svatovska slika Mojce in Štefana v Suhem Dolu, kamor sta povabila svoje sorodnike in sosede iz cele suhodolške doline.

Rekordni adventni venec

Franc Jurač

Fantje iz Zavrha pri Dobrni so letos že osmič spletli adventni venec in ga obesili v središču Dobrne. Za izdelavo venca so potrebovali tri traktorske prikolice smrekovih vej in drugega jesenskega zelenja. Venec v premeru meri pet metrov, tehta pa več kot eno tono.

Lions klub Slovenj Gradec

Hubert Dolinšek

V petek, 26. novembra 2004, je LIONS klub Slovenj Gradec že devetič priredil dobrodelni ples, na katerem je proslavil deveto obletnico obstoja.

V okviru humanitarne, dobrodelne dejavnosti bodo vsa sredstva, zbrana na tej prireditvi, namenjena za nakup nujno potrebnega aparata za otroški oddelek slovenjgraške bolnišnice.

LIONS klub je v devetih letih delovanja zbral preko 20 milijonov tolarjev in jih poklonil pomoči potrebnim.

Pa še to: dva naša člana sta letos uspešno zagovarjala doktorski disertaciji in pridobila akademski naziv doktorja medicinskih znanosti: dr. Viktorija RUS – VA-UPOT, dr. medicine, in dr. Nado VODOPIJA, dr. medicine.

Obema iskrene čestitke!

Koroški župani v Varvarinu

Janez Švab, inž. gozd.

V zadnjem času je morda v naš časopis Viharnik nekaj manj oglašanja iz Mežiške doline. Prav zaradi tega se mi zdi kar prav, da se kot nekdanj zelo aktiven pisec iz tega področja oglasim in morda k pisanju vzbudim še koga.

sali dokument o sodelovanju. Razne delegacije so se dolga leta obiskovale in prijateljstva, znanstva so ostajala in se še poglobila. Železarna iz Raven je tam tudi zgradila tovarno pil, ki je po začetnih težavah le nekako zaživela, v časih med vojno pa dokončno

Varvarin in se z odgovornimi pogovarjal o »zamrznjenih« prijateljskih odnosih.

V občini Varvarin imajo razgledanega predsednika občine (podobno kot pri nas župan), profesorja matematike, sicer člana stranke SPO (stranke zunanjega ministra Vuka Draškoviča), poznanega po dokaj apolitični drži in po razmišljanju daleč od ekstremistov v njegovi stranki. Nekaj več o profesorju Zoranu Milenkoviču bo napisanega še kasneje.

Prav on je sprejel iniciativo in v goste povabil župane štirih občin, ki so na Koroškem nastale po razdelitvi Raven na manjše občine. Župani smo se med seboj pogovorili, poiskali tako dobre kot slabe strani možnih novonastalih stikov in sprejeli smo odločitev, da gremo v Varvarin in da odkrijemo tiste stvari, pri katerih bi lahko sodelovali. Travme vojne na Balkanu so vzrok, da sodelovanja ne moremo graditi na bratstvu in enotnosti, temveč moramo poiskati nove možnosti, ki bodo naše kraje spet povezale. Možnosti smo videli predvsem v povezovanju na področju športa, kulture, gospodarstva in navsezadnje tudi v že dose-

danjem povezovanju ljudi iz obeh področij.

Na pobudo predsednika občine Zorana Milenkoviča smo se v Srbijo tudi odpravili. Mešani občutki so vodili dva župana in dva podžupana in na avionu do Beograda smo bili dokaj tihi in vsak zase premišljevali. Le eden je že bil v teh krajih in je dokaj dobro poznal mentaliteto ljudi. Že na letališču nas je pričakal visokorasel možakar z brado in z dobrodušnim nasmehom vprašal: »Da li ste vi Slovenci za Varvarin?«

Seveda je sledilo obvezno predstavljanje in mož se je predstavil le z imenom in priimkom. Iz Beograda do Varvarina je kar dve uri vožnje, vendar smo ob postanku za »ovčjo čorbo« v obcestnem motelu in pogovoru hitro prispeli v Varvarin. Vajene gorskega sveta je kar nekoliko očaral ravninski in rahlo gričevnat svet ob reki Moravi.

Veliko slovenskih obiskovalcev Varvarina se še vedno spomni hotela Plaža na obali reke Morave. Relativno nov hotel, v katerem so zadnja leta bivali begunci, predvsem iz Kosova, je kazal dokaj klavarno podobo. Odlična lokaci-

ja na robu mesta ob plaži reke Morave in čudoviti sončni vzhodi so odtehtali tudi marsikatero pomanjkljivost v hotelu. Saj so nas hoteli namestiti v Kruševac, vendar smo raje ostali tu med domačini.

Morda smo pogrešali vsaj malo časa, da bi si sami ogledali kraj kamor smo prišli, vendar nam tega prijazni, gostoljubni domačini skoraj niso pustili. Obvezno seznanjanje, izmenjava mnenj o življenju v Srbiji in Sloveniji, pogledi na našo vključitev v Evropsko skupnost,

Поздрав из
Варварина

Pošta in Dom kulture v Varvarinu.

Običajno so bile moje teme iz etnologije, gozdarstva, lovstva ali življenja ljudi iz Mežiške doline, tokrat pa bo moje pisanje nekoliko drugače. Pisal bom o mestu Varvarin iz Južne Srbije. Le zakaj? Imam dober razlog za to. Šumadijsko mesto Varvarin z okrog 23.000 prebivalci je bilo pobrateno z občino Ravne na Koroškem. Med drugo svetovno vojno je iz področja bivše občine Ravne na Koroškem, največ iz Črne in Mežice, bilo v daljno Šumadijo izgnanih okrog 185 ljudi. Prislovično gostoljubni prebivalci teh krajev, kjer so ugodni pogoji za kmetovanje, so begunce sprejeli in jim nudili tisto osnovno za preživetje.

Poznanstva in vezi iz tistih časov so bili vzrok, da sta se občini leta 1961 povezali in podpi-

propadla. Vojne Srbije s skoraj vsemi državami bivše Jugoslavije so skrhale prijateljske odnose med ljudmi in tudi telefonskih klicev med prijatelji ni bilo več.

Eden bivših izgnancev iz Koroške se je v spomladanskih mesecih oglasil na občini

Hram sv. Jovana krstitega in izvir mineralne vode v kraju Orašje pri Varvarinu.

skupni znanci, gospodarstvo ... tem vsekakor ni zmanjkalo. Za goste iz Slovenije so pripeljali tudi zares neutrudnega muzikanta (v šestih urah je zbral le 10 minut »pavze«) in ob vseh dobrotah iz miz so tudi besede laže stekle.

Res ni čudno, da ima dobro organizirano podjetje za predelavo mesa SIMIĆ naslednji slogan:

Dobrodošli v Šumadiji, carstvu dobre hrane. Okusna hrana spaja ljudi.

Naslednji dan smo skupne delegacije položile cvetje na grobove slovenskih izgnancev iz druge svetovne vojne. Meni najbližji so bili Mrdavšičevi, o katerih tragični usodi sem že prej dosti vedel iz pripovedovanja sosede Zofke in knjig njenega brata Janeza.

Usoda pa je bila kruta tudi do našega gostitelja Zorana Milenkovića.

Na dan praznika Svete trojice, 30. 5. 1999, so Natova letala preletela mesto Varvarin in v prvem letu spustila na most čez Moravo nekaj granat, pri čemer je bilo ubitih nekaj naključnih ljudi, ki so šli na versko praznovanje. Nekaj najbolj korajžnih, tistih pravih, je hitelo na most pomagati pomoči potrebnim. Med njimi je bilo šestnajstletno dekle, hčerka sedanjega predsednika občine Zorana Milenkovića. Mlada hrabra lepota in ob tem še izvrstna tekmovalka iz matematike se je iz bolj ogroženega Beograda (kjer je hodila v matematično gimnazijo) vrnila v varni Varvarin. Žalostna usoda nje in še devetih sokrajanov je privedla do tega, da občina Varvarin toži Nato, da vsaj priznajo svojo napako. Nov most so zgradili v naslednjem letu, mrtvih pa ne more nihče povrniti. Solznih oči smo ob pretresljivi pripovedi položili venec na ta, tudi z matematičnimi simboli zaznamovan, spomenik.

V mestu Varvarin premorejo poleg osnovne šole tudi Center srednjih šol in prav ponosni so na dokaj veliko število računalnikov. Moram reči, da smo bili v šolah kar navdušeni nad redom, čistočo in tudi raven učnih pripomočkov je na solidnem nivoju.

Tudi v šolstvu se veliko zgledujejo po Slovencih, kajti tu se niso sramovali priznati,

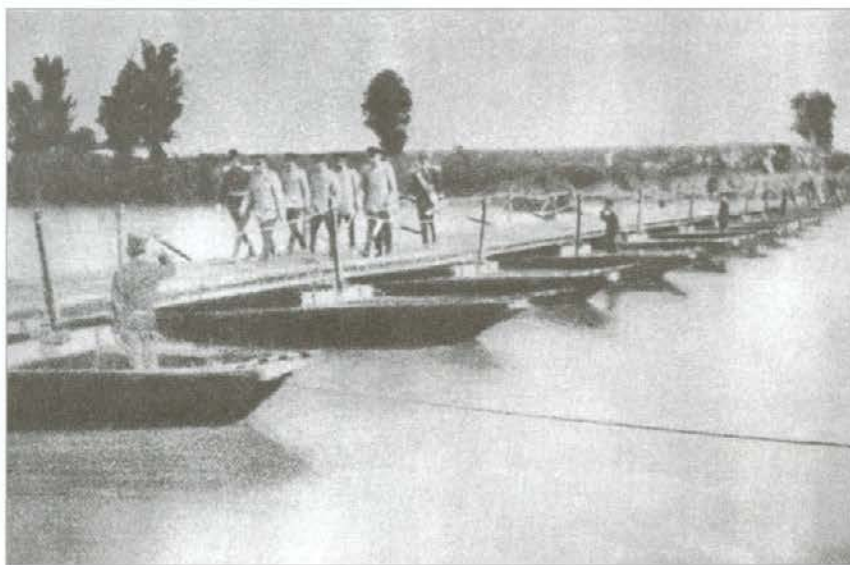
čin bi najlažje premagali tiste pregrade devetdesetih let.

V imenu naše občine sem ponudil nastop njihove folklorne skupine na srečanju v avgustu na jubilejnim 50. koroškem turističnem tednu.

Kaj reči na koncu?

Vsaj delno smo spoznali občino Varvarin z vsemi njenimi težavami in ugodnostmi, spoznali smo množstvo pri-

varinskega polja se združita Južna in Zahodna Morava. V bližini stekališča obeh rek je tudi izvoz mineralne vode; za moj okus se lahko skrijeta tako »Radenska« kot »Knjaz Miloš«. Dobre vodne razmere, nizka nadmorska višina in blaga kontinentalna klima so kot raj za kmetijske proizvode (paprika, paradižnik, zelje, solata, vrtnice ...).

Tako je preko »puntovskega« mostu reko Moravo prečkal kralj Petar leta 1910.

da »le zakaj se ne bi nekaj na novo učili, preizkušali, ko pa lahko vzorce iz podobnega okolja preneseš domov«.

Podobne vzorce prenašajo tudi v »privatizacijo podjetij« in tista, ki so te stvari že speljala, gospodarijo dobro, nekatera celo odlično. Zanimivo, da ob zelo nizki zaposlenosti nekatera boljša podjetja celo iščejo delavce. V zelo rodovitni dolini reke Morave si ni težko pridobiti hrane in pijače za vsakodnevno življenje in marsikateremu človeku to zadostuje. Narava tu nudi kmetijstvu res dobre možnosti in verjeli ali ne, tu so vrtnice kupovali celo Nizozemci.

In ob izmenjavi naslovov in spominkov smo odgovorni iz obeh držav našli tiste skupne točke, na katerih bi veljalo graditi sodelovanje. Nekoliko okrnjene odnose bi veljalo v prvi fazi vzpostaviti s športom, kulturo in gospodarskim sodelovanjem. Na ta na-

jaznih in gostoljubnih ljudi in vemo, da so nekje ljudje, ki cenijo Slovence kot pridne, delovne ljudi. Le obljube, da se bomo še srečali, da bomo skupaj speljali marsikateri projekt in velika želja vseh, da se devetdeseta leta pozabijo, se še morajo uresničiti.

VARVARIN

Prve omembe so iz leta 1516. Kraj leži na nadmorski višini nekaj nad 140 m ob reki Moravi. Prebivalci kraja Varvarin so bili zadolženi, da so za Smederevsko trdnjavo klesali kamnite krogle. Zaradi tega so bili oproščeni plačila davka. Površina občine je 249 km² (Črna 156 km²) in ima v 21 naseljih okrog 23.000 prebivalcev. Med temi vasmi so tudi takšne, ki imajo po 4–5.000 prebivalcev. Življenje na tem območju zaznamuje Velika Morava, ob robu Var-

Za občinski praznik je izbran datum iz prve Srbske vstaje leta 1810, legendarne bitke in spektakularne zmage 9.000 Srbov proti 30.000 Turkom na Varvarinskem polju.

Hrabrost je bila dokazana že pred samo bitko v osebnem dvoboju med predstavnikom Srbov Jovom Kursolo in Turkom Omer-ago pred postrojenima vojskama. In ali lahko tako motivirana vojska sploh doživi poraz?

Ta srbski gladiator, zmagovalec dvoboja, si je res zaslužil častno mesto v Varvarinskem parku.

Upamo, da bomo v Mežiški dolini v avgustu videli kaj iz njihovega bogatega kulturnega izročila: od raznih »kol« folklornih skupin, morda kakšnega »guslarja« z bojno pesmijo iz Srbske vstaje ali za nas nepoznanega »gajdaša«.

Iz teh zadev je možno izluščiti kar nekaj možnosti za sodelovanje in na nas so odločitve.

Ali nas kaj mika drugačna kultura, nižinski lov, ribolov v reki Moravi, dobra jedaja in pijača, prijazni ljudje, morda surovina za naše tovarne, uvoz in izvoz izdelkov (v kar veliko trgovinah so naši akumulatorji in gospodinjski stroji), obujanje spominov, dopust v »drugačnosti«?

To in še marsikaj lepega bomo našli med prijaznimi in gostoljubnimi ljudmi v rodovitni deželi reke Morave in dežela je res VREDNA OBISKA.

V Lesni tovarni ivernih plošč z zadovoljstvom zaključujejo leto 2004

V oktobru se je z zagonom nove linije za oplemenitenje in pridobitvijo okoljskega certifikata ISO 14001 zgodila velika prelomnica v razvoju proizvodnje ivernih plošč na koroškem.

V Lesni TIP Otiški Vrh so v oktobru uspešno zaključili drugi del obširnega investicijskega ciklusa, ki so si ga zastavili v letu 2001 z vstopom v Skupino Prevent. »Investicija v linijo za oplemenitenje plošč in razširitev skladiščnih prostorov s sodobnim odpremnim ekspeditom pomeni pomembno prelomnico v razvoju tovarne in hkrati temelj za nadaljevanje investicijskega ciklusa, v okviru katerega je v naslednjem letu predviden pričetek vgradnje kontinuirane stiskalnice. Le s popolno tehnološko modernizacijo in racionalizacijo proizvodnje bodo zagotovljeni pogoji za obstanek na tržišču in za zagotovitev konkurenčnosti velikim evropskim proizvajalcem,« je povedal direktor Lesne TIP Danilo A. Ranc. Poleg tehnoloških posodobitev so izrednega pomena tudi prizadevanja za okoljevarstveno naravnost, kar dokazujejo s pridobljenim okoljskim certifikatom ISO 14001.

LINIJA ZA OPLEMENITE-NJE IN NOVO SKLADIŠČE Z ODPREMNIM EKSPEDITOM

V Lesni TIP Otiški Vrh so v lanskem letu kupili opremo Mebla Iverke v Novi Gorici. Po polletni poskusni proizvodnji so zaradi visokih prevoznih stroškov in racionalnejše organizacije dela pričeli s projektom predstavitve linije oplemenitenja na lokacijo Otiški Vrh. V treh mesecih so razširili proizvodne in skladiščne prostore za ca. 5.800 m² in predali namenu linijo za oplemenitenje ivernih plošč. Od podpisa pogodbe za izgradnjo hale do pričetka po-

skusne proizvodnje je preteklo samo 120 dni, demontažo in montažo opreme v obsegu 20 kamionov so realizirali v pičlih treh mesecih in skrajšali običajni rok montaže za 2-krat. Projekt so realizirali z lastnim inženiringom, ekipo pod vodstvom namestnika direktorja Jožeta Prikeržnika in ekipo v sestavi Marjan Meh, Simon Gerdej in Marjan Zabukovec. V projekt je bilo posredno in neposredno vključenih ca. 50 izvajalcev iz koroške regije, tako da je na projektu dnevno delalo tudi do 60 delavcev. Investicija je ena največjih v regiji v letu 2004.

S sodobno računalniško vodeno in avtomatizirano linijo so pridobili dodatne kapacitete, ki omogočajo proizvodnjo 5.000.000 m² oplemenitenih plošč na leto, proizvodnjo plošč velikega formata

kot tudi razširitev ponudbe asortimana plošč. Nova linija pomeni tudi dodatno povečanje kvalitete, zmanjšanje proizvodnih stroškov in hkrati izhodišče za nadaljevanje

investicijskega ciklusa, ki bo zaokrožen z naložbo v kontinuirano stiskalnico v višini 20 mio EUR.

Z razširitvijo skladiščnih prostorov in posodobitvijo

odpremnega ekspedita so zagotovljeni pogoji za hitrejši in boljši servis kupcu in hkrati večje zadovoljstvo.

Investicija v višini preko milijarde tolarjev predstavlja vlo-

žek v ekonomsko smiselno in strateško pomembno investicijo tako za koroško regijo kot tudi za slovensko lesno industrijo in hkrati alternativo načrtom sežiganja lesne

biomase v velikih energetskih porabnikih. Investicija pomeni predelavo manj kakovostnega lesa v koristen in uporaben izdelek, oplemenitenje vrednosti lesa, ohranjanje

gozdov in s tem pridobivanje kisika, skladiščenje CO₂ kot tudi ustvarjanje dodane vrednosti, ohranjanje delovnih mest itd.

OKOLJSKI CERTIFIKAT ISO 14001

V Lesni TIP Otiški Vrh so v jesenskih mesecih lanskega leta pričeli z uvajanjem sistema ravnanja z okoljem po standardu ISO 14001. V juniju in juliju letos je SIQ izvedla certifikacijsko pre-sojo in podjetju podelila okoljski certifikat ISO 14001. Ekologijo so postavili na prvo mesto, saj se zavedajo pomena ohranjanja in varovanja narave. V zadnjih letih so s tehnološkimi posodobitvami, kot so mokri elektrofilter, rotacijski sušilnik iverja, posodobitev iverilnikov itd., stopili med okolju prijazne tovarne oz. postali celo edina ekološko sanirana tovarna ivernih plošč v JV Evropi. V tridesetih letih poslovanja so s predelavo manj kakovostnega lesa v

Danilo Ranc prejema certifikat ISO 14001

iverne plošče ohranili preko 11.000 ha gozdov in racionalizirali tudi porabo energentov (zemeljski plin, kurilno olje, električna energija) in repromaterialov. S predelavo lesnih ostankov zagotavljajo visoko dodano vrednost in s končnim produktom, iverno ploščo, predstavljajo kvaliteten osnovno za razvoj lesne industrije v Sloveniji s preko 25 000 delovnimi mesti.

Osnovno poslanstvo proizvodnje ivernih plošč je predelava manj kakovostnega lesa in lesne biomase v kakovosten, vsestransko uporaben izdelek. Da je tovarna ivernih plošč Otiški Vrh res okoljsko naravnana tovarna, ki izpolnjuje zahtevne mednarodne standarde, dokazuje tudi pridobljeni okoljski certifikat ISO 14001.

POSLOVANJE V PRVIH TREH KVARTALIH 2004

Prvih trije kvartali letošnjega leta so za Lesno TIP vzpodbudni, saj uspešno uresničujejo poslovni načrt za leto 2004. V prvih treh kvartalih so dosegli 3,2 milijardi tolarjev realizacije in povečanje prihodkov od prodaje tako na izvozu kot tudi na domačem trgu. V prvih treh kvartalih so proizvedli 92.000 m³ surovih ivernih plošč in 2.400.000 m² oplemenitenih ivernih plošč, kar je za 4 % več glede na isto lansko obdobje. V duhu ekološke osveščenosti so oblikovali tudi blagovno znamko okoljsko prijaznega produkta.

ODNOS DRŽAVE IN POLITIKE DO LESNE INDUSTRIJE

Slovenija je ena najbolj gozdnatih držav v Evropi. Strategija razvoja Slovenije bi morala lesno industrijo postaviti na mesto, ki ji pripada in ta bogat naravni potencial izkoristiti. Žal je realnost drugačna – država subvencionira kurjenje lesa, kar ima desetkrat nižjo dodano vrednost in dvajsetkrat nižje število zaposlenih kot predelava v lesni industriji.

ji. »Državnim uradnikom in snovalcem gospodarske strategije je treba dopovedati, da je les plemenit produkt narave, ki zasluži večjo pozornost kot strateški surovinski vir za razvoj lesne industrije in gospodarstva Slovenije. Les moramo kot naravno danost izkoristiti kot razvojni potencial za lesno industrijo. Postanimo torej paradni konj lesne industrije v tem delu Evrope in ne energetski potencial za potratne industrijske panoge in največja kurilnica v Evropi. Ne dovolimo, da bi se ponovila slaba zgodovinska izkušnja, ko so naši sosedje izsekali gozdove na Krasu, česar negativne posledice so vidne še danes. Najdimo toliko razuma in les izkoristimo v industrijske namene v lesni industriji. Tudi v koroški regiji moramo les kot naravni surovinski potencial izkoristiti in predelati v izdelke z višjo dodano vrednostjo ter zagotoviti delovna mesta, nikakor pa ne postati regija za eksploatacijo lesa. V LESNI TIP OTIŠKI VRH iz SKUPINE PREVENT vztrajamo na tej poti in jo bomo nadaljevali!« poudarja direktor Danilo Ranc.

VIZIJA LESNE TIP OTIŠKI VRH

Vizija Lesne TIP Otiški Vrh je postati vodilni proizvajalec

ivernih plošč z ekološko naravnano proizvodnjo na območju jugovzhodne Evrope. Vizijo uresničujejo postopoma s posodobitvijo tovarne z vpeljavo najnovejših tehnologij, s strateškim povezovanjem in vzpostavitvijo primarnega kompleksa predelave lesa na lokaciji Otiški Vrh, z ekološko naravnano proizvodnjo in stalno skrbjo za okolje. Investicijski cikel so do sedaj uspešno uresničevali, zavedajo pa se, da je najtežji del šele pred njimi. V naslednjem letu namreč nameravajo pričeti z investicijo v kontinuirano stiskalnico v vrednosti 20 mio EUR.

S sodelovanjem in podpiranjem razvoja kraja in tudi regionalnega razvoja si priza-

devajo za razvoj tako bližnje okolice kot tudi celotne koroške regije. V Skupini Prevent se zavzemajo tudi za ohranitev delovnih mest. Zavedajo se dragocenosti domačih ljudi, njihovega znanja, prizadevnosti, vztrajnosti in koroške trme. S sodelovanjem s fakultetami, študentskimi organizacijami, z zaposlovanjem domačih, visoko izobraženih ljudi želijo prispevati svoj delež k prepričitvi t. i. 'bega možganov'.

S sloganom 'Prijazni do narave in okolja' si prizadevajo za višjo dodano vrednost in ohranjanje slovenskega naravnega bogastva – lesa – s predelavo manjvredne lesne biomase v kvalitetne produkte.

**Kolektiv Lesne TIP Otiški Vrh želi
vsem bralcem revije Viharnik
srečno, zadovoljno in zdravja polno leto
2005.**

Zgodovinske in kulturne sledi nekdanje Mislinjske železarne

Jože Potočnik, prof. zgodovine

Nadaljevanje in konec.

Kakšna je bila skrb za zdravje ljudi? Kdo je zdravil poškodbe železarjev in kovačev, oglarjev in drvarjev? Franc Minarik je zapisal: »V poslopju bolnišnice (Spital) je tedaj stanoval Jožef Gruber, kirurg fužinskega obrata. Vidimo, da je uprava podjetja skrbela za svoje bolnike, ki so imeli na razpolago zdravnike in bolnišnico. To omenjamo zato, ker so bili steklarji gotovo vključeni v delokrog bolnišnice in kirurga, saj so bile tako fužine kakor gozd in steklarna last istega gospodarja. Pozneje kot zdravnika fužin in kirurga omenjajo Franca Schella«. Dr. Stanko Stoporko (25. 1. 1927–25. 11. 1995), zdravnik v Mislinji (od 1958 do smrti), je ob otvoritvi novega zdravstvenega doma v Mislinji (1975) med drugim poudaril, da je bila stanovanjska hiša na gozdarski cesti št. 84 (prej 226) zgrajena v drugi polovici 18. stoletja in da je stavba »za tedanje čase predstavljala bolnico.« Poleg ordinacije je imela lekarno, sobe za bolnike in stanovanje za zdravnika. Dr. Franc Schell, znan zdravnik in kirurg, je v Mislinji delal od 1835 do 1877. Njegov grob in spomenik sta na pokopališču v Šentilju.

Anton Bonazza se je zavzemal ne le za gospodarski razvoj in napredek kraja, bil je tudi podpornik in pospeševalec šolskega in kulturnega napredka v Mislinji v prvi polovici 19. stoletja. Finančno je podprl začetek delovanja nedeljske šole v Šentilju, in to že pred letom 1830. Njen prvi učitelj je bil Tomaž Randl, sicer uradnik v mislinjski železarni.

Na župnijskem zemljišču nekoliko vzhodneje od nekdanje mežnarije je bila 1835. leta zgrajena šolska stavba z denarno pomočjo družine Bo-

nazza in s podporo cerkve, ki je prispevala znesek 247 goldinarjev. Pomoč družine Bonazza je treba razumeti tako, da je prispevala nenavadno velik občinski delež sredstev, ki je daleč presegal omenjeni cerkveni znesek. Šola je bila zgrajena v času župnika Tomaža Korena. V njej sta dve stanovanjski sobi s kuhinjo in s shrambo, v prvem nadstropju je šolska soba (učilnica), na severni strani sobica, namenjena cerkovniku, ki pa za sedaj pripada učitelju. Danes je to Martinčeva hiša za župno cerkvijo sv. Ilija. Hiša je delno prenovljena, vendar so v celoti ohranjeni velbana veža, obokano stopnišče v nadstropje in kletni prostor. V šolski okoliš so spadale vasi Dovže, Velika in Mala Mislinja, Tolsti vrh in del Gornjega Doliča.

Prof. Franček Lasbaher, avtor razprave Zgodovina šolstva v Mislinjski dolini, je zapisal, da ljudska šola Št. Ilj pod Turjakom (Mislinja) edina hrani tako imenovano zlato knjigo (Častno knjigo), v katero so vpisovali najboljše učence za šolska leta od 1835 do 1879. Novo šolsko poslopje so v Šentilju zgradili leta 1888, šola je postala trirazrednica (na lokaciji sedanje Pušnikove hiše). Šentiljsko šolo sta med drugimi v obravnavanem času obiskovala tudi učenca, ki sta pozneje postala duhovnika: Franc Smrečnik, sin kovača Antona in Antonije Vivod, ki je bil rojen v mislinjskih fužinah 25. julija 1839, ter Jože Sovič, sin kmeta Janeza, po domače Konečnika, in Hele- ne Popijal, rojen 8. februarja 1839 v Mislinji. Oba sta službovala v raznih krajih na Štajerskem, Franc Smrečnik med drugim tudi v Šmartnem pri Slovenj Gradcu (1869–1872), kjer je bil nazadnje provizor (oskrbnik). V šentiljski župnijski kroniki je zapisano, da je župnik Cernek

zgradil kaplanijo leta 1804. Družina Bonazza je gmotno podprla farno cerkev, ko je ta obnavljala prostore (1835). Isti vir potrjuje, da je gospa Amalija Hagenauer ustanovila knjižnico v kaplaniji in dala namestiti knjižno omaro. Amalija je skrbela za nakup zlasti cerkvenih del. Po smrti pobožne ustanoviteljice verjetno niso kupili nobene knjige več, prav gotovo pa ne, odkar družina Bonazza ni bila več lastnik mislinjske železarne.

Iz doslej delnega pregleda obsežne korespondence med člani družin Hagenauer in Bonazza smo spoznali, da so Hagenauerjevi živeli v Trstu. Oče J. Hagenauer je bil gro- sist, mati Marija Elizabeta je bila po rodu iz Belgije.

Anton Bonazza je bil najprej poročen s hčerko plemiške družine Novosel na Hrvaškem, ta je umrla leta 1811. Doslej nam ni znano, kdaj se je Bonazza poročil z Marijo, hčerko Hagenauerja. Lastnik mislinjske železarne in posesti je postal leta 1817. Marija Elizabeta Hagenauer je prihajala iz Trsta na obisk k hčeri v Mislinjo in tu je tudi umrla. Tudi Amalija Hagenauer, druga hči, je preživela zadnja leta v mislinjski graščini. Rojena je bila 1796, profesorica, neporočena. Ohranjen je njen uradni testament; umrla je 7. oktobra 1851 v Mislinji. Vse tri so pokopali na nekdanjem pokopališču ob župni cerkvi sv. Ilja. Na vzhodni strani šentiljske župne cerkve je kovinska plošča, kjer beremo, da je bila Marija Elizabeta Hagenauer rojena 8. septembra 1759, baronica Thys, doma iz Lutic- ha v Belgiji. Umrla je 19. marca 1830 v Mislinji.

Zanimive bodo širše raziskave o družinah Bonazza in Hagenauer. S pomočjo pisnih virov prvič dokazujemo, da sta imeli družini pomembno vlogo tudi pri kulturno-prosvetnem napredku gornje Mislinjske doli-

ne v prvi polovici 19. stoletja. Mislinjska železarna je v skoraj 200 letih delovanja menjala številne lastnike. Vsi so si prizadevali, da bi tehnološko posodobili proizvodnjo, vendar niso zmogli enakovredno konkurirati večjim modernim železarnam na Slovenskem. Pomanjkanje železove rude, lastnega kapitala in prometna odmaknjenost so bili osnovni vzroki za propad železarne. Največje zgodovinske in kulturne sledi mislinjske železarne so nedvomno zapustili: Michelangelo in Žiga Zois, Anton Bonazza z družino Hagenauer ter družina Lohninger.

Dr. Artur Perger, deveti lastnik železarne in posesti, je dokončno opustil železarstvo in veleposest preusmeril v lesno-predelovalno industrijo.

Jože POTOČNIK. Prof.

Ob 280-letnici nekdanje železarne v Mislinji so ob občinskem prazniku odkrili dve obeležji, ki v besedi in sliki prikazujeta razvoj železarstva v zgornji Mislinjski dolini. Na pobudo domačega turističnega društva in nekdanje zagane in prizadevne predsednice Poldke Bezljaj, je obeležje postavil Koroški pokrajinski muzej Slovenj Gradec, odkril pa ga je Viktor Robnik, župan občine Mislinja.

(Viharnik, julija 2004, str. 11)

Janez Kozelj

☆1925

†2004

Nekaterim postavijo spomenik po smrti, eni si ga zgradijo sami v času svojega življenja s svojim delom, vplivom ustvarjalnega in logičnega razmišljanja na družbo in okolje, v katerem se gibljejo. Tak, slednji, je bil moj dragi prijatelj, naš sodelavec Janez KOZELJ, od katerega smo se poslovili 22. novembra 2004 na slovenjgraškem pokopališču v Starem trgu.

Rodil se 7. novembra 1925 na Bledu kot tretji otrok materi Tereziji, gospodinji, in očetu Alojzu, učitelju. Z Bleda se je družina po dekretu selila v kraje, kamor je bil premeščen oče; najprej v Jenino pri Sevnici, od tam pa čez štiri leta v Jurklošter, kjer sta se rodila še Janezova brat in sestra. Tu je začel obiskovati osnovno šolo, ki jo je doživljal precej drugače kot drugi otroci. Stanovali so v šoli, oče učitelj pa je bil učitelj tudi popoldan in zvečer; ob vsakem času je svoje otroke bogatil z znanjem in jih usmerjal na pot izobražencev.

Selili so se še naprej; leta 1936 v Jurklošter, ob začetku vojne leta 1941 pa se je s svojimi tremi sestrami preselil v Ljubljano, kjer je že obiskoval gimnazijo. V tem času je živel v dijaškem domu Marijanišče, ki ga je vzdrževal škofijski ordinariat. Končal je peti in šesti letnik gimnazije, sredi leta 1944 pa je zdrsnil v kolesje vojne. Svobodo je doživel kot odločitev vojaškega oficirja, ki ga je izločil iz transporta, namenjenega usmrtni. Izločen s poti v smrt, je takrat sprejel življenjske zaobljube, ki jih je kasneje izpolnil, zadal in uresničil pa jih je nato še mnogo več.

Vrnil se je k staršem v Rimske Toplice in nato v letih 1946 do 1948 zaključil sedmi in osmi razred gimnazije ter se jeseni leta 1948 vpisal na gozdarsko fakulteto v Zagrebu. Študijska leta je preživel v pomanjkanju, v različnih podnajemniških stanovanjih, kjer je spoznal življenje z druge plati. Med študijem je odslužil dveletni vojaški rok v šoli za rezervne vojaške oficirje v Vipavi in nato diplomiral oktobra leta 1954.

Kot mlad gozdarski strokovnjak je prišel v Slovenj Gradec in pričel delo na taksaciji pri Okrajni gozdarski upravi Slovenj Gradec. To leto so mladi gozdarski strokovnjaki začeli z izdelavo prvih ureditvenih načrtov, ki so še danes podlaga

za strokovna odločanja pri sodobnem gospodarjenju z gozdovi. Med delom na taksaciji je spoznal celotno gozdnogospodarsko območje ter prebivalce podeželja, kar je koristno in umno uporabil pri delu v kasnejšem delovnem obdobju.

Kmalu je postal šef gozdarsko operativnega sektorja in nato tehnični direktor Gozdnega gospodarstva. V tem obdobju je pod vplivom njegovih modrih odločitev in sodobnih metod postalo Gozdno gospodarstvo urejeno in najsodobnejše opremljeno gozdarsko podjetje v Sloveniji. Izobrazbo je cenil, zato je z velikim posluhom vplival na politiko zaposlovanja in izobraževanja strokovnih kadrov različnih stopenj in smeri, predvsem pa gozdarskih strokovnjakov. Vzporedno strokovni gozdarski dejavnosti pa je veliko dela in tudi prostega časa namenil snovanju turističnega razvoja v okviru gozdarstva in bil ključni člen pri izgradnji smučišč na celotnem koroškem območju. Smučanje je bilo njegova strast pa tudi interes. Med letoma 1974 in 1978 je kot svetovalec za gozdarstvo tej dejavnosti posvečal še posebno pozornost, istočasno pa je veliko delal na področju gozdarstva zasebnega sektorja. V tem sektorju je kot direktor Obrata za kooperacijo Slovenj Gradec ostal od leta 1978 vse do upokojitve leta 1990. Izkušnje in spoznanja iz prejšnjih delovnih let je na tem mestu s pridom izkoristil in pridal velik prispevek področju izgradnje gozdnih cest in druge infrastrukture na podeželju, še posebej v hribovskih predelih.

Svoj zasebni čas je takoj po prihodu v Slovenj Gradec delil z ženo Maričko in sinovoma Tonetom in Andrejem. Kljub napornemu terenskemu delu je imel še veliko energije za vzgojo svojih sinov, ki ju je usmeril v šport in ju spremljal do vrhunskih uspehov, ki sta jih dosegala v alpskem smučanju. Zapisana med vrhunske športnike je v času, ko sta bila med elitnimi tekmovalci, usmeril v študij. Hvaležna sta mu za to. V tem času pa ga je prizadela ena izmed najhujših stvari v življenju, umrla mu je žena Marička. Bolečino je premagal s svojim stvarnim razumom in načinom dojemanja življenja kot procesa, ki se nekoč za vsakega posameznika zaključi. Zavedal se je tudi velike odgovornosti do svojih sinov in poskrbel, da sta oba uspešno zaključila študij in postala samostojna odvetnika.

V tem času je s svojim odnosom do narave in športa in pronicljivimi nasveti bistveno vplival tudi na usmeritev mojega sina in na moje življenje. S hvaležnostjo se bova tega spominjala.

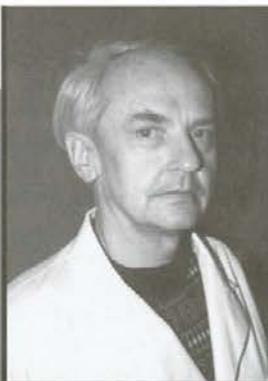
Sinova sta si ustvarila družini in dobil je tri vnukinje in vnuka, na katere je bil izredno navezan. Le oni so poznali nežnost, ki je bila v njem.

Zadnje desetletje je živel v družbi svojega prijatelja, psa Orija. Atraktivno sta se pojavljala v našem mestu in na Voglu, kjer je v svoji počitniški hišici preživel zimske mesece, pa tudi del poletja. Takega so poznali mnogi Slovenci. Ljudje so se radi zapletli z njim v pogovor, saj je vedno analitično in izkustveno preudaril zadeve in dobronamerno svetoval, če je bilo treba.

Ker je tako odhajal in prihajal v naše mesto, imam občutek, da je še vedno nekje, da bo prišel na vrata, morda v pisarno, morda bo sedel za katero izmed svojih miz v lokalih, kjer smo ga videvali, ko si je po dolgih sprehodih z Orijem privoščil kozarček.

Tako naj tudi ostane.

Ida Robnik

Dr. Bogomir Celcer

☆1930

†2004

24. septembra 2004 je bil turoben deževen dan. Ta dan smo na zadnji poti spremljali dobrega človeka, poznanega po vsej Koroški. Na starotrškem pokopališču smo se poslavljali od dr. Bogomirja Celcerja. Imel sem občutek, kot da se od njega poslavlja tudi Narava, kot da bi vedela, da jo zapušča eden največjih naravovarstvenikov na Koroškem. Med pogrebom je prenehalo liti, izza oblakov se je za trenutek pokazala zasnežena Uršlja gora.

Od Mirkota, kot smo ga klicali sorodniki, se je poslovila tudi njegova Urška – gora, pod katero je stric preživel skoraj pol stoletja. Zelo dobro je poznal poti do samotnih domačij okrog naše v preteklosti še plešaste gore, kamor se je kot zdravnik podajal peš ali z motorjem. Povsod so ga radi sprejeli. Mnogim bolnikom je s pravočasnim zdravljenjem, predvsem pa s svojim optimizmom in voljo do življenja, pomagal, da jih bolezen ni pokosila. Med potjo je pogostokrat počival na gozdnem robu in se oziral proti Ravnam na Koroškem in Slovenj Gradcu; morda pa je s pogledom potoval tja na jug proti Vojvodini in čez smrekovsko pogorje proti Ljubljani. Ali pa se je spominjal svojih staršev – mame in očeta. Oče je bil financar in je bil službeno prestavljen iz Slovenije v Vojvodino, kjer se je z družino vsaka štiri leta selil iz kraja v kraj. Stric Mirko se je rodil leta 1930 v Vršču; pod Banatskim hribovjem je s sestro in bratom preživel otroštvo. V Pančevu je obiskoval tudi nižjo gimnazijo.

Starša sta se želela vrniti nazaj v rodno Slovenijo in po končani drugi svetovni vojni se je Celcerjem uspelo preseliti v očetov rojstni kraj Šentilj v Slovenskih goricah. Tu je Mirko spoznaval bedo in radost viničarjev in batarjev, še posebno pa njihove zdravstvene težave in slabo skrb za njihovo zdravje. Po končani realki v Mariboru se je trdno odločil postati zdravnik. Leta 1955 je končal študij medicine na medicinski fakulteti v Ljubljani. Kot stažist je pričel službovati v slovenjegraški bolnišnici, po obveznem enoletnem pripravništvu in končanem enoletnem služenju vojaškega roka pa je dobil službo obratnega zdravnika v železarni Ravne na Koroškem. Pomagal je številnim ponesrečenim železarjem, pozneje pa je prevzel delo preglednika higiensko-epidemiološke službe in splošnega zdravnika v Zdravstvenem domu na Ravnah. Na Ravnah sta si z ženo Bredo ustvarila družinsko gnezdo, kjer sta vzgajala svoji hčeri Majo in Meto. Notranji nemir in želja spoznati človeško telo še bolj podrobno, predvsem pa obogatiti in dopolniti svoje zdravniško znanje, sta bila povod za rentgenološko specializacijo v mariborski bolnišnici, leta 1968 pa je opravil specialistični izpit iz rentgenologije in radiologije v Baden-Vürttembergu. Vrnil se je nazaj v slovenjegraško bolnišnico,

kjer je ustanovil radiološki oddelek in tu vse do upokojitve pomagal bolnikom. Spoznaval je nevarnosti radioaktivnega sevanja, ki je v našem prostoru vse bolj prisotno. Prvi med zdravniki je javno opozarjal na nevarnost svinca in drugih težkih kovin v tleh in zraku v zgornji Mežiški dolini. Kot dokaz so mu lovci prinesli s svinčnimi oblogami obloženo zobovje srnjadi. Dobro je vedel, kaj povzroča pri ljudeh onesnažen zrak v bivalnem okolju – pa naj bo to v delovnem prostoru ali v naravi.

Svoja opažanja je beležil s fotoaparatom, svinčnikom, tušem, risarskim ogljem, barvami in pisalnim orodjem. Zvest je bil črno-beli fotografiji, z njo je na umetniški način sporočal črno-bele plati našega življenja. Da pa ni bil pesimist, nas prepričajo njegove karikature. Z njimi je opozarjal na številne napake navadnih smrtnikov kot tudi ostalih malo višjih oblikovalcev našega vsakdanjega življenja, hkrati pa podajal rešitve le-teh. Imel je čut za opazovanje vsega lepega. Pogostokrat je imel pri sebi skicirko in svinčnik, s katerim je zelo rad skiciral podobe iz koroške krajine, še posebno pa valovito Uršljo goro. Skice je v prostem času dopolnjeval in dokončno izrisal ter obarval z ogljem. Ni pa zanemarjal ostalih barv, še posebno, ko je užival v upokojskem stažu. Ženi Bredi je stal ob strani tako v vsakdanjem življenju kot pri njenem umetniškem ustvarjanju. Njune likovne stvaritve smo lahko opazovali kar na nekaj razstavah. Sam se je rad udeleževal številnih likovnih kolonij in odkrival lepote starih objektov pod Uršljo goro in drugje po Sloveniji. Še posebno mu je bila pri srcu Lauterjeva kašča v Jazbini, preden jo je uničili ogenj. Bil je tudi odličen opazovalec spreminjanja barv v naravi. Žal pa je pogostokrat ugotovil, da rastline niso spremenile barve svojega plašča po naravni poti, temveč je spremembo povzročil neosveščeni človek. Poglobljaj se je v psiho človeka in ga s svojimi deli in javnim nastopanjem poskušal osveščati. Bil je tudi literat, ne samo kritik. Poleg strokovnih razprav je rad zapisal tudi kakšno prozno delo, v katerem je opisal življenje preprostega koroškega človeka. Pa tudi poezija mu ni bila tuja. V svojih pesmih je seciral tudi svojo dušo. Morda je odkrival nam neznana občutja in se poglobil v Dantejev alegorično-religiozni ep »Pekel« ter ga likovno upodobil. Kaj pa, če je v sebi odkril zahrbtno bolezen, s katero ni želel obremenjevati svojih najbližjih in jo je želel premagati? Toliko stvari je še imel načrtovanih. Neumorno se je borił proti sežigalnici v Slovenj Gradcu in tudi uspel. Z nezaupanjem pa se je oziral tja proti Šoštanju, kjer naj bi v termoelektrarni sežigali najrazličnejše odpadke. Bal se je za prihodnje rodove. Koliko stvari je še imel v načrtu, vedo povedati samo njegovi domači. Ob prebiranju njegovega dnevnika odkrivajo veličino njegovega duha. Ni izpolnil vseh zastavljenih ciljev, to mu je preprečila njemu dobro poznana bolezen. Umrl je 20. septembra 2004.

Stojim na robu legenske terase nad Slovenj Gradcem, v roki držim dvanajsto številko Viharnika iz leta 1994 in ob prebiranju članka Andreja Šertela »Dr. Bogomir Celcer, dober dan!« dopolnjujem bogat življenjepis mojega strica. Bil je gost našega mesečnika, postal je naš znanec. Mnogi so izgubili svojega zdravnika in prijatelja, mi pa tudi našega sodelavca. Viharnik bo pogrešal kakšno njegovih karikatur.

Gorazd Mlinšek

Jože Kumer

MOJEMU MOŽU V SLOVO

V mraz se je odelo še moje srce
in lesk je zamrl v mojih očeh
in zrasedl mi je prvi sivi las,
ko sem se odela v črnino.

Le solze so vroče, ki vro mi po licu
in možijo mi prve gube, izklesane ob tvojem trpljenju,
in jok, ki pretresa telo in hladi duševno bolečino.

Ostala bom sama, ko te pogrebci poneso,
ko boš zapustil to solzno dolino
in ko bodo pokopali tvoje trudno telo,
bodo z njim pokopali moje srce in mojo življenjsko vedrino.

Pokojni Jože Kumer se je rodil pred petinpetdesetimi leti kot najmlajši izmed sedmih otrok v Koprivni pri Kumru materi Elizabeti in očetu Jožefu. Tako kot vsi njegovi vrstniki, je tudi on brezskrbno preživel tista rana otroška leta, ki pa so se zaradi bolezni očeta prehitro končala. Ob sestrah in materi je moral zelo kmalu poprijeti za možka dela. Komaj dva meseca po odsluženemu vojaškemu roku mu je umrl oče in čez noč je moral odrasti iz fanta v moža. Tako je že pri dvajsetih prevzel veliko Kumrovo posestvo. Kljub tihi želji, da bi se izučil za avtomehanika, se je zagrizel v gospodarjenje. Ob vsakem prostem trenutku pa se je poglobil v strokovne revije in knjige ter sam pričel popravljati, kar je že bilo strojev pri hiši. Pri štiriindvajsetih se je poročil. Zavedal se je, da si mora zgodaj ustvariti družino, da bo delo lažje steklo. »Moč je v ljudeh,« je tako rad poudarjal, zato si je želel vse več otrok in res mu jih je žena Anica v devetih letih rodila pet, dve hčerki (Veroniko in Karolino) in tri sinove (Janeza, Klemen in Marko). Kljub obilici dela sta bila srečna ob vsakem novem rojstvu, saj so bili otroci zdravi, in tako vsem petim na vso srečo nista zaradi bolezni bedela niti ene noči.

Že pred poroko je Jože utrpel hudo nesrečo s traktorjem in posledice so se z leti večale. Kot delaven, zvest gospodar na te bolečine v začetku ni bil preveč pozoren. Samo delo, to je bilo, kar mu je rojilo po glavi. Treba je bilo obnoviti dotrajana poslopja, jih posodobiti, obnoviti hišo, nakupiti stroje itd. Delo in samo trdo delo! Cela leta, noč in dan, tudi v snegu. Ko so drugi bili doma na toplem, se je on boril s snegom, plužil je ceste daleč naokrog, najprej s traktorjem, potem pa si je pomagal še z »rolbo«. Bil je zelo nadarjen in napreden, hotel je iti s časom naprej.

Bil pa je tudi družbeno zelo aktiven. Že kot mladenič je deloval v občinskem odboru, kasneje pri gozdnem gospodarstvu. Postal je tudi predsednik delavskega sveta in vaše skupnosti, osemnajst let je bil tudi porotnik na sodišču v Slovenj Gradcu. Imel je več funkcij na občini. Ko pa je zaradi nesreče pričel težko hoditi, je moral vse to opustiti.

Za vsa delovanja je prejel več priznanj, vsako ga je zelo osrečilo, najbolj ponosen pa je bil na srebrni znak zasluge za varnost. Ker je Kumrova domačija tik ob meji in je bil vedno v dobrih odnosih z vojsko, ga je za zanesljivost, poštenost in zvestobo svoji domovini odlikovala tudi vojska.

Po osamosvojitvi Slovenije je ustanovil planinski klub in na podlagi tega kluba je s pomočjo sosednjih planinskih društev organiziral označitev vojaških poti na Olševo in Peco. Te so bile

zaradi vojske planincem skoraj nedostopne. Po zaslugi Jožeta pa je prav tu nastala čudovita pot iz Koprivne na Peco. V svoji hiši je odprl planinski dom in si s tem pridobil mnogo zvestih prijateljev planincev iz cele Slovenije in sosednje Avstrije. Ker sam tej obremenitvi ni bil več kos, je v to vključil še otroke, ki so mu z veseljem pomagali. Želel je, da bi tudi oni postali tako aktivni, kot je bil on.

Tudi ko ga je pred sedmimi leti bolezen priklenila na invalidski voziček, ni odnehal. Bil je strog in trd vzgojitelj. Zanj besede »ne« ni smelo biti. Vsako stvar, ki se je lotil, je hotel speljati do konca. Samo trdo življenje je iz njega skovalo takšnega neizprosnega bojvnika. Vendar pa je pod trdo skorjo bilo veliko srce. Neizmerno je ljubil lepo domačo pesem, ljubil je vesele ljudi okrog sebe, dobro voljo in kljub bolezni se je rad pošalil. Sovražil pa je solze in neodločnost. Kljub trdni volji do življenja je pričel počasi pešati. »Še preden bo zemlja prekril sneg, ne bom več med živimi,« je konec poletja rekel ženi.

Šest tednov se je v slovenjgraški bolnišnici boril za življenje. Kljub tolikšni nadčloveški požrtvovalnosti zdravnikov in sestra, ki so storili vse, da bi ga obdržali pri življenju, je 9. 11. 2004 zaspal za vedno. Omagal je utrujen od težke bolezni; večnega bojvnika je premagala neizprosna smrt.

Poln načrtov je odšel, za njim je ostala žena, ki mu je zvesto, vdano in trdno stala ob strani presrečnih enaintrideset let. Tako so brez ljubljenega očeta ostali hčerki Veronika in Karolina in vsi trije sinovi: Janez, Klemen in Marko. Zapustil je tudi vnuka Jureta, ki je bil na svojega dedija tako zelo ponosen, in seveda najmlajšo, komaj tri mesece staro vnukinjo Marušo, ki mu ne bo mogla nikoli sesti v naročje. Ostala sta tudi bodoča snaha Franja in zet Mirko, ki ju je imel rad kot svojo hčerko in sina.

In ostala je prelepa Kumrova domačija, ki je zrasla na njegovih krvavih žuljih, za katero je vsa leta živel in tudi umrl. Nič več se ne bo prekrizal ob milem zvonu sv. Ane, ki je izgubila svojega vdanega sosedo, kateri se ji je v molitvi vedno priporočal v varstvo.

Ostaja nam samo prelep spomin na njegovo življenje, polno hvaležnosti, občudovanja, radodarnosti in pomoči svojim sosedom.

Anica KUMER

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi našega dragega moža, očeta in dedka bi se radi zahvalili vsem, ki so nam ob teh težkih trenutkih stali ob strani in nam na kakršenkoli način pomagali. Posebna zahvala velja vsemu strežnemu in strokovnemu osebju intenzivnega kirurškega oddelka bolnišnice Slovenj Gradec, ki se je dolgih osemindeset dni nesebično trudilo ohraniti življenje našega dragega.

Zahvala velja tudi Komunalnemu podjetju Prevalje za prijazno opravljene usluge, gospodu župniku za opravljen obred, pevcem iz Črne za zapete žalostinke, gospodu za zaigrano Tišino, gospodu Milanu Saveli za prebrani govor. Posebej še hvala domačinom pogrebcom – Marjanu Kamniku, Jožetu Polanšku, Juriju Fortinu in Petru Osojniku – za težko delo, vsem dobrim sosedom, vsem krajanom Koprivne in Tople, ki so pokojnika obiskali v zadnjih urah doma in darovali cvetje in sveče. Hvala tudi številnim prijateljem širom Slovenije in sosednje Avstrije za telefonske in pismene izraze sožalja.

Posebej pa bi se rada zahvalila vsem planincem, ki so pokojnika počastili s prinešenimi prapori in tako izkazali iskreno prijateljstvo do dragega Jožeta.

Vsem tisočkrat hvala!

V tihi, globoki žalosti: žena Anica, hčerka Veronika z Mirkom, hčerka Karolina, sin Janez s Franjo, sinova Klemen in Marko ter vnuki Jure, Mitja in mala Maruša.

Vikica Merzdovnik

☆1944

†2004

"Zapeli ptički uspavanko mi.
Treba se bo posloviti,
s tega kraja se podati.
Odit v drugi kraj –
od tam vrnitve ni nazaj."

Težko je razumeti usodo, ki je vzela otrokom skrbno in dobro mater ter možu zvesto življenjsko sopotnico.

Viktorija – Vikica Merzdovnik iz Mislinjske Dobrave se je rodila 29. junija 1944. leta kot peti otrok Jožefu in Matildi Breznik na Kovačevi domačiji v Podgorju. Težko zaslužen denar očeta, kovaškega mojstra, in matere, ki je na krpici zemlje pridelala osnovno prehrano, je komaj zadoščal za preživetje osemčlanske družine med drugo svetovno vojno in v kasnejših težkih letih. Otroci so spoznali, da lahko preživijo le s pridnim delom, poštenjem in medsebojnim spoštovanjem. To doto je tudi naša Vikica ponesla na življenjsko pot.

Osnovno šolo je z odliko končala v Podgorju, kar ji je omogočilo izbiro nadaljnjega izobraževanja. Po tehtnem premisleku se je odločila za trgovski poklic. Lepa, a težka so bila vajeniška leta za šibko deklico, ki je morala velikokrat opravljati težavna dela, katera so pogosto presegala meje njenih fizičnih sposobnosti. Kljub temu je uspešno končala šolanje in se leta 1963 zaposlila pri tedanjemu trgovskemu podjetju Zila Slovenj Gradec. Kasneje se je zaposlila v prodajalni vin. Leta 1976 je prevzela delovno mesto vodje Družbene prehrane, kasnejše prve picerije. Tu je pustila del svojega zdravja in se leto dni pred polno delovno dobo invalidsko upokojila.

Štelo je 20 let, ko je prijazno in zalo dekle spoznalo stanovskega prijatelja Ivana. Letos jih je minilo 40, kar sta si pred Bogom obljubila zvestobo. Kot mlad par sta tudi Vikica in Ivan hrepnela po lastnemu domu in družini. Zgradila sta si prijeten in topel dom. Da bi bila sreča popolna in bi življenje imelo še večji smisel, so se jima v zakonu rodile tri hčere: Ksenija, Gordana in Judita. Kot skrbna žena in ljubeča mati se je vsa predala družini. Moč za uspešno vzgojo otrok je črpala v svoji globoki veri v Boga. Zavedala se je, kako pomembna je krščanska vzgoja, kajti tudi sama je bila tako vzgojena. Da njen trud ni bil zaman, dokazuje uspešnost hčera. Ksenija in Gordana sta že končali univerzitetni študij, sestra Judita pa pridno stopa po njunih poteh.

Vikica je bila razumevala žena, izvrstna gospodinja, zlata mamica in preudarna vzgojiteljica svojih hčera. Bila je ponosna na svoje tri ljubljene in na njihove fante: Braneta, Tomaža in Miha, katere je z velikim spoštovanjem sprejela za svoje.

Njeno srce je bilo odprto za vsakogar, ki je želel prestopiti prag njene hiše. Njena naklonjenost je bila posebej posvečena popotnikom ter skavtom, s katerimi je preživela najlepše trenutke svojega življenja.

Poleg obilice dela doma pa je Vikica bila, sedaj v letih upokojitve, aktivna na različnih področjih: bila je članica župniškega pastoralnega sveta, Karitas, delovala je v nadzornem svetu RK Turiška vas in sodelovala pri Turističnem društvu Šmartno. Bila je zelo čustvena in nikoli ni mogla mimo ljudi v tiski. Vsem je rada pomagala po svojih močeh.

Imela je poseben hobi – pisanje pesmi. Napisala jih je preko 150 in so nekakšen sprehod skozi čas njenega bivanja. To bogato doto je zapustila svojim dragim, katerim je uspelo, da so njene pripravljene pesmi uredili in ji pokazali izvod pred tiskom knjige. Le-tega je Vikica še enkrat pregledala in dodala še 25 člankov, katere je pisala

v revije Okno, Viharnik in Koroški tednik. O vseh podrobnostih glede knjige, ki ji je dala naslov ŽAREK UPANJA, se je pogovarjala s svojimi najdražjimi. Ob vsem tem pa je v svojih najtežjih trenutkih življenja imela moč, željo in upanje v ozdravitev.

Pred leti, ko se je spoprijela z zahrbtno boleznijo, je prestajala hudo življenjsko preizkušnjo. Vse je kazalo, da je bolezen premagala, saj se je v teh letih kar štirikrat povzpela z DOB na Triglav. Kljub naporni poti so jo ti pohodi in druženja izjemno osrečevali. Sklenila je mnoga prijateljstva z ljudmi, katere je združevala ista usoda. Družilo jih je skupno spoznanje, da lahko bolezen premagajo le s pogumom in veliko mero volje. Toda vse, kar je lepo, hitro mine. Pred nekaj meseci se je bolezen ponovila. Vdano je sprejela to kruto resnico. Izrazila je željo, da o tem vedo le njeni domači in ožji prijatelji. V teh težkih dneh je do zadnjega želela biti v krogu svojih domačih, v prepričanju, da ji bodo le domači znali dati tisto, kar je potrebovala: skrb in ljubezen. Vse to so ji njeni dragi v veliki meri nudili in ji na ta način izkazali hvaležnost za vso njeno skrb in dobroto. Le z njenim privoljenjem je bila zadnje tri dni sprejeta na kirurški oddelek Splošne bolnišnice Slovenj Gradec. V sredo zjutraj, 17. novembra 2004, je za vedno zatisnila utrujene oči in odšla k Bogu.

Skupaj z Vikico smo prehodili veliko lepih poti – tega se je tudi sama zavedala in z radostjo spominjala.

S pesmijo PREMIŠLJEVANJE se je Vikica poslovila od zemeljskega življenja:

Kar slabega je bilo, pozabite.

Dobro si zapomnite.

*Jaz odhajam tja –
od tam vrnitve ni nazaj.*

*Z vami sem se veselila,
z vami sem se žalostila.*

*Več je lepega bilo,
zato v grobu mi ne bo hudo.*

*Če pa kdaj vam bo hudo,
lučko prižgite mi na grob.
Naj veter z njo se poigra,
meni mirno spati da.*

ZAHVALA

Uredniškemu odboru Viharnika se iskreno zahvaljujemo za vse objave člankov naše mame Vikice Merzdovnik.

Poleg posebnega veselja do pisanja člankov je imela tudi svojo "skrito beležko", v kateri se je rodilo čez 150 pesmi.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi žene in naše drage mame VIKICE MERZDOVNIK iz Mislinjske Dobrave se iskreno zahvaljujemo za vsa izrečena sožalja, sveče in darovane svete maše.

Hvala vsem duhovnikom za pogrebni obred, hvala cerkvenim pevcem in organistki za zapete pesmi ter Tinetu Šmonu za besede slovesa. Hvala vsem, ki ste se udeležili molitvene ure v kapeli Splošne bolnišnice Slovenj Gradec ter vsem tistim, ki ste nam z molitvijo stali ob strani.

Iskrena hvala patronažnima sestrama ge. Anici Gams in ge. Majdi Zajc, ki sta s svojo prijaznostjo, potrpežljivostjo, nasveti in nesebično pomočjo omogočili, da smo lahko imeli mamo v naši sredi tudi v najtežjih trenutkih.

Srčno se zahvaljujemo ge. Ani Perše in Katici Strmčnik za obiske ter nasvete.

Posebna hvala dr. Janezu Gorjancu in dr. Juriju Gorjancu ter ostalemu zdravstvenemu osebju, ki je nudilo pomoč naši dragi mami.

Zahvalo za iskrenost in nesebičnost ter razumevanje pa bi radi izrazili iz najglobljih globin naših src vsem vam, dragi sorodniki, prijatelji in sosedje. Hvala vam, da ste se z razumevanjem, potrpežljivostjo in spoštovanjem do naše mame odzvali obiskom, ko je sama izrazila željo. Hvala vsem, ki ste obujali spomine ter delili z mamo lepe stvari. To ji je dajalo moč in upanje. Hvala vsem, ki ste spoštovali njeno željo po tišini in samoti, saj ste čutili in spoštovali njeno trpljenje.

Njeni najdražji

Stanko Založnik

☆1935

†2004

V poletnem jutru se dan budi
in skozi krošnje dreves ga sonce pozlati,
le tebe več ni.

V gozdu, kamor rad zahajal si,
vsak dan pesmi ptic
vabijo te, a te ni.

Nič več »motorke« tvoje glas ne doni,
nihče več v ranem jutru ne kosi.
Zdaj vse tiho, mirno je,
le samota se v kotičke naselila je.

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi našega dragega očeta, dedka, pradedka in brata

Stanka Založnika (Cencovega Slavča) iz Mislinje,
28. 4. 1935–5. 6. 2004,

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem
in znancem, ki so ga v tako velikem številu pospremili na zadnji
poti, mu darovali cvetje, sveče in svete maše.

Posebno se zahvaljujemo gospodu župniku Tinetu Tajniku za
opravljen pogrebni obred, Jerneju Završniku za opravljene
pogrebne storitve, govorniku Marjanu Križaju, pevcem iz
Slovenj Gradca pa za zapete žalostinke in godbe.

Hvala vsem, ki boste na pokojnika ohranjali lep spomin.

Žalujoci: sinova Zdenko in Vinko z družinama, hčerka Metka
z družino ter sestra Verona in Zofka.

Ferdo Potočnik

☆1950

†1999

Spomin

Letos, 19. avgusta 2004, je minilo pet let od tragičnega
dogodka, ko se je med nakladanjem hlovov na kamion smrtno
ponesrečil naš sodelavec, šofer Ferdo Potočnik – Daco.

Spominjamo se ga kot vestnega, požrtvovalnega delavca, saj
je največ svoje življenjske energije namenil delu in svojemu
kolektivu, Gozdnemu gospodarstvu Slovenj Gradec.

V trajen spomin:
sodelavci Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec.

Maks Nabernik

☆1935

†2004

V torek, 19. oktobra 2004, nas je
globoko prizadela tragična novica,
da je umrl naš bivši sodelavec, direktor
in prijatelj Maks Nabernik.

Zibel mu je stekla 6. oktobra 1935 v
številni Blatnikovi družini na doma-
čiji na Dobrihah. Šumenje okoliških

gozdov, njih opojni vonj in spreminjajoče se jesenske barve so
mu dale navdih, da postane gozdar. Sledeč temu navdihu, se je
po končani nižji gimnaziji v letu 1950 vpisal v petletno gozdarsko
srednjo šolo in jo v letu 1955 uspešno končal. Prva zaposlitev mu
je bila na gozdarskem obratu Ravne na Koroškem, kjer je postal
pomočnik šefa. Posebej je bil zadalžen še za gojenje in varstvo goz-
dov. V letu 1960 se je preselil na gozdarstvo Mislinja z isto nalogo
pomočnika obrata in referenta za gojenje gozdov. Tu je spoznal
svojo življenjsko družico Marijo, se z njo poročil in ustvaril sklad-
no zakonsko harmonijo. Zgradila sta si topel dom, v katerem sta
prijokala na svet sin Igor in hči Jurka.

Ker se je zavedal, da je znanje tisto, kar daje človeku moč za pra-
vilno sklepanje in presojo, se je v letu 1966 ob delu vpisal na
VEKŠ in ga leta 1970 uspešno končal. Zaradi kadrovske potrebe
se je v letu 1973 soglasno službeno premestil na GG – obrat za
gradnje in turizem kot pomočnik direktorja in prevzel še mesto
sektorskega vodje gradbenih del za območje Mislinjske doline.
V sorazmerno kratkem času je proučil obširne gradbene nor-
mative, se seznanil s sestavo kompleksnih kalkulacij, spoznal
gradbene in geodetske instrumente ter njih uporabo in postal
odgovorni vodja sektorja. Ko se je v letu 1980 obrat za turizem
odcepil od TOZD Gradnje, je postal direktor gradbenega obrata
GG Slovenj Gradec. Z marljivostjo, poštenostjo in spretnim vo-
denjem obrata si je kmalu pridobil simpatije celotnega kolektiva.
Tudi zadnjemu članu kolektiva je znal prislusniti in običajno
je v zadovoljstvo vseh vpletenih optimalno reševal morebitne
zaplete. Pri finančnih kolavdacijah, ki so po končanju objekta
običajno sledile, je znal spretno in argumentirano zagovarjati
naša stališča, da so bila sprejeta, in sočasno požel še spoštovanje
investitorja. Ko smo ga vprašali, od kod ta umirjenost in navdih
v pravem času, je odgovoril, da se psihično najlažje sprosti v svo-
jem čebelnjaku, ko opazuje svoje pridne male delavke. Za njih je
očetovsko skrbel, jih po potrebi zdravil in hranil, one pa so ga
za trud bogato nagrajevale. Imel je vzorno zgrajen in vzdrževan
čebelnjak s svojo točilnico in skladiščem medu.

Po letu 1980 so ga pričele pestiti bolezenske težave, zaradi katerih
je leta 1984 zapustil delovno mesto na TOZD Gradnje, kjer je bil
pomočnik direktorja. Čez nekaj let je sprejel mesto referenta za
investicije na skupnih službah Gozdnega gospodarstva Slovenj
Gradec. Toda kljub psihično in fizično manj napornemu delu, po-
gostih specialističnih zdravniških pregledih in zdravstvenih pri-
pomokih so se bolezenske težave srca in ožilja še stopnjevale, ga
v letu 1990 privedle v predčasno invalidsko upokojevalno ter botro-
vale tudi njegovi prerani smrti.

Dragi Maks!

Čeprav te ne bomo več srečevali, bo tvoj lik dobrega prijatelja,
pokončnega in delovnega moža še naprej živel v naših srcih in
naših mislih.

V imenu delovnega kolektiva Gradnje zapisal Vlado Marzel

Drago Zagorc

Franc Hafner

☆1911

†2004

Človek je kot drevo, ki v varstvu odraslega drevesa iz majhnega semena vzklje v drevesce. Nebogljen je hitro primorano aktivirati veliko življenjske moči za svoj obstoj in preživetje svoje drevesne vrste. Desetletja se bori za svoj življenjski prostor, v katerem se razvija v staro vitalno drevo, drevesnega korenjaka, ki pod okriljem košate krošnje ustvari primerne mikroklimatske pogoje za vznik novega drevesa.

Naše življenje je polno prispevkov iz narave. V moji domišljiji se kot drevesni korenjak pojavlja Franc Hafner, do 2. oktobra 2004 starosta med koroškimi gozdarji. Ta dan se je zaključila pestra življenjska pot zanimivega človeka. Gozdarja in lovca Franca sem spoznal kot novopečeni gozdar taksator pred dobrimi dvajsetimi leti na Marofu nad Radljami, kjer si je z ženo Marijo v zavetju dobro negovanega gozda ustvaril prijetno bivališče. Tu je preživel zadnjih osem let delovne dobe in skoraj vsa leta upokojitve. Po ženini smrti se je Franc preselil v dom starostnikov na Prevalje, kjer mu ni šlo slabo, kot je sam zatrjeval. Med prijaznim osebjem se je prijetno počutil, pogrešal je samo gozdarsko in lovsko družbo, saj bil z gozdom in lovom povezan vse življenje. Zato je bil še posebno vesel vsakega zelenega obiska. Tako kot na Marofu, se me je razveselil tudi na Prevaljah. Rad sem ga obiskoval v njegovi lepo urejeni sobi in postala sva dobra prijatelja. Občudoval sem njegovo voljo do življenja in redoljubnost. Na steni je imel razobešene fotografije – mladi Franc na motorju, devetdesetletni lovec Franc ob svoji zadnji lovski trofeji – in razna lovška in gozdarska priznanja. Na omarici in mizi je imel zložene leposlovne in strokovne knjige, poleg njih pa so bili izvodi Viharnika pa tudi pesmarica in zvezek z njegovimi pesmimi.

Franc je rad prebiral vsa omenjena dela. Zadnji čas svojega življenja pa je od knjig najraje prebiral Tavčarjevo Visoško kroniko, ob kateri se je zelo rad spominjal svojega rojstnega kraja in otroških let, katera je preživel v neposredni bližini škofjeloškega hribovja. Rodil se je 4. oktobra 1911. Rad se je spominjal svojega očeta, ki je mlademu Francu odkrival skrivnosti gozda in gozdnih živali. Tako je hitro postal lovec pa tudi gozdar.

Gozd je postal »staremu« Hafnerju drugi dom. Svojo prvo zaposlitev je Franc dobil kot vodja lesnega skladišča, iz domačih logov pa ga je pot za kruhom kmalu zanesla v koroške gozdove. V Koprivni je bil sprva gozdar pri grofu Thurnu. Tu je spoznal, se zaljubil in poročil z Marijo Potočnik. Ustvarila sta si družino; imela sta šest otrok, sinova Ivana in Karlija, ki nadaljujeta gozdarsko in lovsko tradicijo, ter štiri hčere – Faniko, Mojco, Majdo in Danico. Leta 1946 so Hafnerja premestili v Rogatec, kjer bi moral prevzeti gozdno upravo, vendar se je z družino po enem letu vrnil na Koroško. Na Pudgarskem mu je bilo zaupano vodenje in upravljanje revirja. Lepi so bili njegovi spomini na gozdarsko delo v gozdovih Smrekovca in Olševca, čeprav je vestno in strokovno plodno opravljal svoje delo

tudi po letu 1957 v radeljskih gozdovih. To leto se je preselila gozdarska družina na Marof nad Radljami. Čeprav je Franc v črnjanskih gozdovih po 2. svetovni vojni vodil delo brigad, je po letu 1948, ko so bile po vsej takratni skupni državi Jugoslaviji prepovedane golosečnje, brez težav dojel sonaravni način gospodarjenja. Svoje znanje je prenašal na gozdne delavce in mlajše gozdarje, še posebno pa na svoja dva sinova. Bil pa je tudi zelo dober praktik. Radi so ga obiskovali številni gozdarski strokovnjaki pa tudi študentje gozdarstva. Franc ni pozabil na gozdarsko stroko, ko se je leta 1965 upokojil in predal svoje delovno mesto sinu Ivanu. Svojo umsko in fizično kondicijo je vzdrževal tudi po upokojitvi, saj je zelo rad izvajal načrtovana gojitvena in varstvena dela v gozdu v bližini doma. Kot član LD Radlje ob Dravi pa tudi svojih lovskih obveznosti ni zanemarjal.

V gozdu imajo pomembno vlogo tudi stara in strohnela drevesa, v katerih so naseljeni številni mikroorganizmi, male živali in številne glive, ki imajo pomembno vlogo v prehranjevalni verigi rastlin in živali. Z razkrajanjem mrtve biomase se prenaša energija na mlajše rastline. Minilo bo skoraj tri mesece, ko so Francu Hafnerju zaradi bolezni usahnile življenjske moči, vendar bo moj spomin nanj ostal še dolgo živ. Upošteval bom njegove praktične strokovne nasvete, predvsem pa njegove življenjske modrosti!

Gorazd Mlinšek**Alojz Kremzer**

☆1930

†1995

Devet let je že; spomini so še vedno živi, rane najbolj skelijo domače, nanje nismo neobčutljivi tudi prijatelji, sodelavci. O tem priča lepo urejen grob, na katerem je vedno polno sveč in cvetja, marsikateri postanek ob grobu in prijazno obujanje spominov.

Kar cela knjiga se bi dala napisati o velikem ljubitelju in varuhu narave, pa vendar se ob tem grobu spomnimo predvsem na očeta, dedija, moža, gozdarja, lovca, prijatelja mladih in iskrenega človeka Lojzeta.

Ob vsakem takšnem postanku pa vedno pomislimo, kako hitro, prehitro je odšel. Vemo za mnogo stvari, ki jih je še hotel narediti, vendar takšni so zakoni narave, ki jih je Lojze dobro razumel.

Domači se zahvaljujejo vsem, ki se tu ustavijo in z lepimi mislimi obudijo spomin, na njegov grob položijo cvetlice ali prižgo svečo.

POPRAVEK

V prejšnji številki Viharnika sta se na strani 21 pojavili dve neljubi napaki v naslovih. Pri Štefki Čas in pri Milki Trup je letnica smrti 2004.

Svojem obeh pokojnic se opravičujemo.

Uredništvo

Dan doživetij na Muti – »od ovce do nogavice«

Bernarda

Koliko mladih še danes pozna pomen ovce? Zelo malo! Vedo, da je ovca domača žival, da se hrani s travo in senom, da pa je njena volna koristen produkt tako doma kot v industriji pa najbrž ne. Meso služi za prehrano, volna pa za predelavo. Vem, da ste tisti, ki živite na podeželju in imate doma živali, s tem seznanjeni, medtem ko so v mestih in trgih poučeni le iz knjig in TV.

Že naši predniki so ugotovili, kako lahko žival koristno uporabi. V odrto kožo živali so zavijali svoja gola telesa, z razvojem pa so začeli delati oblačila iz volne. Da pa so lahko le-ta nastala, so bili potrebni pripomočki za predelavo: krtače in kolovrat.

Seveda je bilo treba žival najprej temeljito oprati, jo ostriči, potem volno skrtati in spresti. To je bilo zimsko delo žena in deklet, ki so s svojo spretnostjo izdelovale razne vrste oblačil in tudi tkale. Z leti in z modernjšim časom je vse to utonilo v pozabo. Škoda je takih lepih običajev, da bi za vedno zamrli. K sreči se najdejo ljudje, ki jim ni vseeno, kaj bodo naši nasledniki podedovali za nami. Zato se je Turistično društvo Muta z občinsko podporo pred par leti odločilo, da je stara kmečka opravila treba obuditi, jih potegniti iz zaprašenosti in jih pokazati ljudem.

Prelepa sončna nedelja se je prebudila 24. oktobra. To je bil dan, ki je bil namenjen prireditvi »Od ovce do nogavice«. Zbralo se je precej obiskovalcev; tudi iz Avstrije so se odzvali povabilu. Sonce je nagrajevalo s svojimi to-

plimi žarki tako nastopajoče kot gledalce.

Da je vse potekalo v veselem razpoloženju, so poskrbeli fantje Perniške godbe in zaplesali otroci OŠ Muta.

Sodelujoči iz skupine za prikaz dela z ovco smo razpostavili svoje pripomočke za delo. Dekleta so zasedla svoja mesta, moški in otroci so bili pripravljeni pri leseni bani, ki ponavadi služi za »haranje« svinj. Poleg je postavljena prava lesena ograda z ovčami, ki so nemirno čakale na svoj nastop, saj so vedele, da bodo odigrale glavno vlogo.

In tako se je začelo! V velikem kotlu se je grela voda za pranje, ki so jo potem nalili v bano in v njej zdrgnili ovco s strgalom, p. d. »striglom«, da so z njene volne odstranili vso umazanijo, ki se nabere čez leto. Po splakovanju so jo spustili nazaj v ogrado, kjer se je temeljito otresla.

Druga, že pred nekaj dnevi oprana ovca je z zvezanimi nogami čakala na leseni svinjski kozi, kjer so se je z velikimi ročnimi škarjami lotile »strižačke« in ji kmalu snele topel kožuh. Ta je potem romal v predelavo do krtač, ki so s pomočjo ženskih rok iz njega napravile kot oblaček mehko plast. Predice so jo z veseljem spremenile v nit, ki je počasi napolnila vreteno kolovrata, z njega v štreno in nato v klobčič. Skupina je premogla tudi »štrikarice«, katere so prikazale izdelavo nogavic. V ozadju so imele celo vrsto različnih doma spletenih izdelkov in s tem pokazale, da dekleta še znajo plesti in da ročna dela le še niso čisto izumrla.

Ker se vsi izdelki sčasoma strgajo, zlasti nogavice, je bilo poskrbljeno tudi za servis; ena od deklet je krpala te raztrganine.

Vsa proizvodnja in predelava je bila spremljana s humoristično obarvano obrazložitvijo v domačem narečju, ki je izvabila dobro voljo in smeh.

Za vrhunec prireditve je poskrbel vaški pijanček (fant iz skupine), ki je hotel oddati na servis svoje strgane nogavice. Poleg tega, da so bile strgane, so bile še umazane in jih dekleta seveda ni hotelo sprejeti, zato so ga domači fantje vrgli v bano kot prej ovco in ga okopali. Da pa ne bi trpeli žeje in se okopani ne bi prehladili, je med njimi krožila starinska buča z domačim moštom, za katerega so poskrbeli delno sami, delno pa društvo Bobovec, ki je tudi sodelovalo s prikazom modernejšega načina prešanja sadja.

Med ljudmi so ponujale kruh z zaseko in skuto ženske iz Aktiva kmečkih žena in izza vogala je mamljivo dišalo pečeno kostanje.

Ob koncu prireditve je bila podelitev priznanj za lepo urejeno okolje, kar je dalo tako nagrajenim kot bodočim nagrajencem še večjo zagnanost in zavest, da je prijetno živeti v lepem in zdravem okolju.

Člani skupine »Od ovce do nogavice« se zahvaljujemo vsem obiskovalcem, ki ste nas z zanimanjem gledali in poslušali. Velika zahvala gre tudi ge. Mariji Ribič, ki skrbi, da stari običaji ne bodo izumrli. Le tako bomo pustili našim zanamcem bogato dediščino, četudi le v kulturni obliki.

Naj se vrača zgodovina, naj se vsaj za kratek čas vrne težaško delo naših staršev, dedkov in babic in naj nanje ostanejo lepi spomini.

Predelava volne, predenje, sukanje, premotavanje na motovilo, kjer nastane štreina. Strikanje in krpanje nogavic, v ozadju razstavljena dela.

ČESTITKA

Predsedstvo Kluba upokojenih koroških gozdarjev vošči vsem nekdanjim sodelavcem in zdajšnjim zaposlenim veselo, srečno, zdravo ter uspešno novo leto 2005.

Voščilo in zahvalo izrekamo tudi vsem našim sponzorjem, ki nam omogočajo organizacijo vsakoletnih srečanj in obiskov naših upokojencev.

Odbor Kluba upokojenih koroških gozdarjev

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.

PE Podružnica Slovenj Gradec

vam želi varno in zdravo leto 2005 in vam svetuje, da sklenete življenjsko zavarovanje

ŽLATA NALOŽBA

Zavarovalnica Maribor d.d., Cankarjeva ul. 3, 2507 Maribor

PE Slovenj Gradec

Francetova ulica 7, 2380 Slovenj Gradec, tel.: 02/881 27 00, faks: 02/881 27 37

e-mail: pe-slovenj-gradec@zav-mb.si

ŽIVLJENJE GRE NAPREJ IN MI Z VAMI

LISTNICA UREDNIŠTVA

Pred Vami je zadnja letošnja številka Viharnika. Del vsebine smo namenili petdesetletnici začetkov urejanja gozdov v našem gozdnogospodarskem območju, zato je tudi povečan obseg. Naš sodelavec Franček Jurač je tudi letos poskrbel za koledar, ki je darilo uredništva, prilagamo pa tudi naročilnice za nove naročnike. Če poznate koga, ki bi se želel naročiti na našo revijo Viharnik, mu jo prijazno odstopite.

Z željo, da boste tudi prihodnje leto ostali naš naročnik in z zanimanjem prebirali vsebino, ki jo bomo pripravili, Vam v imenu uredniškega odbora voščim vesel Božič in srečno leto 2005.

Ida Robnik,
urednica

GOZDARSKA ZADRUGA SLOVENJ GRADEC, Z.O.O.

ČESTITKA

Lastnikom gozdov, poslovnim partnerjem in vsem bralcem Viharnika želimo vesel božič ter veliko osebnih sreč, zdravja in poslovnih uspehov v letu 2005.

KOLEKTIV GOZDARSKE ZADRUGE SLOVENJ GRADEC

*Ko polnoč bo odbila in se novo leto porodi,
naj vam želje nitko sreče stkejo za vse dni.
Naj vam Božič mir prinese,
novo leto radost, zdravje, upanje deli,
to iskreno Vam želi*

Župan Občine Mislinja
Viktor Robnik, univ.dipl.ekon.
s sodelavci

Viharnik

izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d., Vorančev trg 1,
2380 Slovenj Gradec

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.**

telefon: 02 88 43 332

faks: 02 88 42 684

e-mail: viharnik@gg-sg.si

direktor:

Silvo Pritrznik

glavna in odgovorna urednica:

Ida Robnik

lektorica:

Marta Krejan

idejna zasnova, grafično

oblikovanje in priprava za tisk:

Jože Repas, design

tisk:

ZIP Center
Ravne na Koroškem

avtor fotografij na naslovnici:

Vojko Plaznik, Jože Repas in
Franc Jurač

Na podlagi mnenja ministrstva za
informiranje z dne 30. 1. 1992, je
Viharnik proizvod informativnega
značaja (tč. tarifne številke 3).

SPOŠTOVANE OBČANKE IN OBČANI MESTNE OBČINE SLOVENJ GRADEC

V imenu svetnic in svetnikov ter sodelavk in sodelavcev v občinski upravi Vam ob iztekajočem se letu želim prijetno praznovanje božičnih praznikov, v novem letu 2005 pa Vam iz srca želim veliko zdravja, uspehov, osebnih sreč in zadovoljstva.

Vaš Matjaž ZANOŠKAR
župan Mestne občine Slovenj Gradec

Dragi prijatelji, sodelavci,
poslovni partnerji in občani

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO 2005

Želimo vam tisto, kar je "SREČA":
Skladnosti in vedrine, zavedanje cilja, pozitivne
usmeritve, zdravja; skratka bogatega duševnega miru.

Janez Švab
Župan Občine Črna na Koroškem s sodelavci

Prebivalcem Občine Mežica voščim v
imenu svojih sodelavk in sodelavcev vesele
božične praznike in srečno, zdravo in
uspešno novo leto 2005.

Janez PRAPER
župan Občine Mežica

Steljeraja na ekološki kmetiji Leder

Martina CIGLER, absolventka agronomije

V soboto, 3. novembra, smo na Gmajni nad Slovenj Gradcem, natančneje na ekološki kmetiji Leder, pripravili star kmečki običaj – steljerajo. Nekdaj je namreč bila steljeraja ena izmed najpomembnejših kmečkih opravil v

poznojesenskem času. Kmetje so se oskrbeli z zadostno količino stelje in tudi po družbeni plati je imela steljeraja kar velik pomen, saj so se pri tem opravi srečevali sosede in ohranjali stike in med-sosedske vezi. Tako je tudi pri

Ledrovih že tradicija, da v krogu družine prirejajo steljerajo. Kmetijo Urbana Ažnoha je leta 1995 prevzel njegov sin Anton, ki je opustil službo v bližnji tovarni in se kot prvi na Gmajni usmeril v ekološko kmetovanje.

Na kmetiji mu pomagajo še soproga Andreja, ki sicer opravlja službo bolničarke v slovenjgraški bolnišnici, ter njuna dva sinova David, šestnajstletni dijak prvega letnika srednje šole na Ravnah na Koroškem, in devetletni

Med kleščenjem stelje so peli ljudske pesmi.

Prireditev pri družini Ažnoh je organizirala Martina Cigler, absolventka agronomije

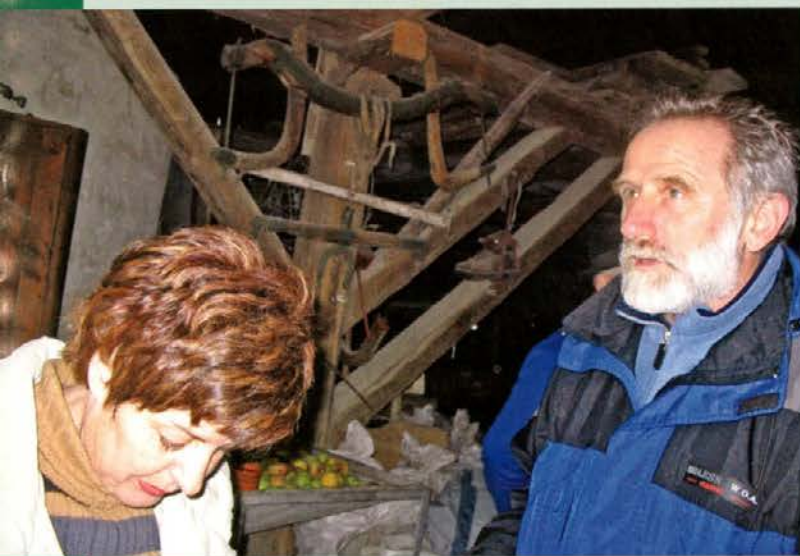
Pripravo stelje za zimo je vedno spremljal muzikant. Tokrat nam je igral Edi Cigler.

Tadej, ki pa je učenec drugega razreda osnovne šole. Kmetija obsega 23 ha, od katerih je 11 ha obdelovalne zemlje. Glavna dejavnost na kmetiji je vzreja krav dojilj, dopolnilna dejavnost pa reja piščancev brojlerjev. Piščanci imajo v prenovljenem hlevu urejen tudi izpust na prosto brez omejitev, reja pa je na talni način in v skladu s predpisi kontrolne organizacije za ekološke kmetije pri KGZ Maribor.

orehovo olje, likerje in domač kis. Vse pridelke tržijo na domu pod blagovno znamko BIODAR, za katero certifikat so pridobili leta 2001. Ostale površine na kmetiji so gozdne. Mladi gospodar Anton Ažnoh pa je tudi drugače zelo dejaven. Na skednju je uredil zbirko starega kmečkega orodja, zavzema pa se tudi za ohranitev drugih starih običajev, ki so bili stoletja prisotni na naših koroških tleh.

Zjutraj so se moške odpravili v gozd, kjer so s pomočjo posebnih derez, imenovanih »kremplji«, splezali na drevo in s sekiram podobnimi orodji kanovskami klestili veje. Bila pa je med možmi navada, da kateri je splezal na vrh drevesa prvi, je bil cel dan glavni in so ga ostali steljerajevci morali ves čas ubogati. Pozneje so prišli pomagat v gozd še ženske in otroci, ki so okleščene veje zlagali na kupe,

nudili značilne jedi, kot so: obara – ajmohc, po večini iz ovčjega mesa, pa tudi pečena kaša, močniki, mežerli in tudi znameniti bobi. Od peciva pa so postregli s potico in orehovimi ter jabolčnimi štruklji. Po večerji so na skednju ali kar v hiši zapele harmonike in ljudje so se ob petju in plesu veselili tudi do jutra. Tako je bilo na steljeraji včasih, mi, ki smo jo priredili na Ledrovi

Župan Mestne občine Slovenj Gradec Matjaž Zanoškar je novinarko TV Slovenija seznanil o pomenu takih prireditev na podeželju, pri katerih sodeluje tudi občina, ki želi ohraniti običaje in tradicijo naših prednikov.

Posebnost kmetije je tudi visokodebelni sadovnjak, ki šteje preko 200 sadnih dreves starih sort, med katerimi je veliko danes že zelo redkih ledrovk. Sadje prodajajo za ozimnico, ga pa tudi prešajo in pripravljajo mošt, žganje in okusen jabolčni sok, katerega vrenje preprečijo s pasterizacijo, in sicer pri 89o C. Ponujajo tudi slivovo žganje,

In tako sem se tudi jaz z velikim veseljem do ohranitve teh lepih izročil naših dedov povezala z njegovo družino z namenom, da prikažemo steljerajo širšemu občinstvu. V slogi smo zavihali rokave in kljub temu, da nam je nagajalo vreme, uspeli prikazati bistvo steljeraje. V časih, ko so ta običaj še na veliko prirejali, je potekal takole:

Okleščeno steljo so zrezali

imenovane vlake. In tudi ženske so med sabo tekmoval, katera bo imela najlepše zloženo vlako. Vlaku so potem zvlekli in zvozili iz gozda z živinsko vprego (konjsko, volovsko), v bolj modernih časih pa že s traktorjem. Doma so steljo ven brinkali, kar pomeni oklestili ter ločili manjše veje in pacle. Drobne veje pa so zrezali kar na slamoreznici oziroma fotermašinu. Delo je bilo predvidoma končano v enem dnevu, bila pa je navada, da so imeli včasih steljerajo kar na treh kmetijah hkrati in tako so si sosedje v šaljivem nagajanju pošiljali Obsajdežnika, slamnato lutko, oblečeno v stara oblačila, na katero je bilo pritrjeno besedilo s hudomušno vsebino. Največ šal se je nanašalo na gospodarja kmetije. Če so sla ujele, so mu tudi sodili, na primer tako, da so ga privezali na križ in ga napili, ga slekli in mu pustili samo čevlje na nogah in tak se je moral vrniti domov. Sla so lahko lovili le do meje, če jim je ušel, so ga morali pustiti pri miru. Po celodnevem delu je zvečer sledila večerja, na kateri so po-

kmetiji, pa smo dodali tudi skeč in smeha ni bilo konca. Zahvaljujem se županu Mestne občine Slovenj Gradec, da nas je prijazno podprl in počastil z obiskom. Zahvaljujem se tudi ostalim sponzorjem, ki so pomagali, da je prireditev lepo uspela.

Kosilo so začeli z molitvijo.

Gospodar Anton Ažnoh si je med delom prižgal pipo.

študijska knjižnica
DZ 05
VIHARNIK
2004

KOROŠKA OSREDNJA KNJIŽNICA
RAVNE

070.489(497.12 Slovenj Gradec)

3008222

COBISS

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

Viharnik

SREČNO 2005

